

E. 1294

A NAGY-KANIZSAI IZR. HITKÖZSÉG

ÁLTAL FENTARTOTT

ELEMI, POLGÁRI ÉS FELSŐ KERESKEDELMI

ISKOLA

ÉRTESITŐJE

AZ 1897 – 98-IK TANÉVRŐL.

SZERKESZTÉ:

BÚN SAMU

IGAZGATÓ.

NAGY-KANIZSA,
NYOMATOTT FISCHEL FÜLÖP KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1898.

REV 98

REV 98

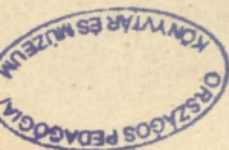
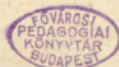
I.

ISKOLASZÉK.

Elnök: Dr. Szukits Nándor
 Alelnök: Dr. Rothschild Jakab
 Jegyző: Barta Lajos, hitk. titkár

- Főt. Dr. Neumann Ede főrabbi, isk. felügyelő
- 5 Bachrach Gyula, gondnok
 Dr. Blau Simon
 Bún Samu, igazgató
 Ebenspanger Lipót
 Engländer Ottó
- 10 Grünhut Henrik
 Halphen Mór
 Hirschel Ede
 Löwy Adolf
 Löwinger Ignác
- 15 Neubrunn T. az el. és polg. isk. tantestület képviselője
 Rapoch Gyula, ügyvéd
 Rosenberg Richárd
 Dr. Rothschild Samu
 Scherz Richárd
- 20 Dr. Schwarz Adolf
 Szommer Náthán
 Somosi Vilmos. a f. ker. iskolai tantestület képviselője
 Stern I. M.
 Weisz Tivadar.

1936

GELLERT és LA FONTAINE.*

Előszó.

Gellert-ről az utókor tudatában csak annyi maradt meg, mint amennyi e meseköltőnek elbeszéléseiből és meséiből az iskolás gyermekek kezében forgó olvasókönyvekben van. Pedig Gellert korának oly híres embere volt, hogy Németországban őt a nép nevelőjének nevezték. Az ő jelentősége nem annyira nagy költői tehetségében, mint inkább szívében rejlik. Meséi még manapság is szívne-mesítő erővel bírnak és könnyű nyelvük azokat az ifjúságnak is hozzáférhetővé teszik. Ha az idegen nyelvekkel való foglalkozás a kereskedelmi és polgári iskolákban értékkel bír, akkor nem felesleges munka az ifjúság figyelmét arra a költőre felhívni, akinek költői munkássága oly nevelő hatással volt korára.

La Fontaine pedig még a jelenkorban is az ifjúság első költője Franciaországban. Minden magyar-francia nyelvtan közöl műveiből néhány mesét; ő tehát ifjúságunk előtt sem idegen. A franciában csak némileg jártas tanuló egy-egy mesét könyv nélkül is tud belőle. Gellert és La Fontaine összehasonlítása azért talán nem egészen érdektelen dolog.

* Biedermann, Gellert und seine Zeit. Taine, La Fontaine, Paris. Hugo Handwerck, Studien über Gellerts Fabelstil Leipzig.

(f. Ellinger, der Lehrgehalt von Gellerts Fabeln und Erzählungen. Berlin, Progr.

Vannak fényesebb, nagyobb, jelesebb nevek, melyekkel érdemes volna kereskedelmi pályára készülő ifjaknak megismerkedniök, mint a Gellerté, sőt mint La Fontaine-é is; de mint az idegen nyelvek tanára azon olhaj vezérelt ezen értekezés közzétételében, hogy ifjainkat két oly ifjusági író olvasására buzdítsam, kiknek művei erkölcsnemesítő tartalmuk mellett könnyebb nyelvezetöknél fogva az idegen nyelvben való gyakorlásra is kiválóan alkalmasak.

Bevezetés.

Az a nagy befolyás, mely Gellertnek* kortársainál volt, nem tisztán irodalmi működésének, hanem jellemének is eredménye, mely a keresztény világnézetben gyökerezett.

Ha Gellertnek irodalmi működését érdem szerint akarjuk méltatni, jellemének néhány vonását is meg kell rajzolnunk, mert így egyéniségét és életnézetét is megismerjük.

Nem az életrajzát kívánjuk megírni, ezt már megtették Biedermann, Schmidt, Erik és mások, de meg akarjuk világítani életének azon oldalát, mely betekintést enged költői működésének műhelyébe.

Betegség és pietisztikus nevelés megvetették benne a hipokondria és a mély vallásosság alapját. A nyilvános istentiszteleten mély ájtatosságba merülve, mindig jelen volt. Kortársai bibliás embernek hívták.

Nagyszámu hallgatósága 1758-ban, mikor Gellert egy hosszú betegségből felgyógyult, nyilvánosan imádkozni halotta. Szavahihető bizonyítékok azt állítják róla, hogy Gellert barátainak úgy nyilatkozott, hogy jobban szeretné, hogy ha a „Betschwester“-t sohse írta volna meg, mert vele megtámadta a vallásosságot és lealázta az imádkozás iránti kötelességet. Bár iszonyunak találta a gondolatot, hogy a vallásosság megfoszthatná az embert az élet gyönyöreitől, mégse határozhatta el magát sohse arra, hogy résztvegyen a társadalmi élet gyönyöreiben és jó óráit lelki gyakorlatokkal zavarta. Szomorúságában írta meg munkáját: „Trostgründe wider ein siches Leben.“ Neki visszatetsző volt, hogy Arisztotelesz a szelidséget gyengeségnek minősítette, mert Gellert

* Született 1719-ben Hainichen szász városkában, meghalt 1769-ben Lipszében mint egyetemi tanár.

maga is érzékeny lelkü ember volt. Hiányzott belőle Luther Márton erélyessége, aki nem volt türelmes mindenkivel szemben. Jámborság és keresztény szeretet, szerénység és szivjóság, ezek voltak jellemének tulajdonságai. Világnézlete a keresztény vallás és az ész morálja között mozog.

Mi sem természetesebb tehát, mint az, hogy meséi és elbeszélései is ezen a világnézleten épülnek fel. A költészetnek ő csak úgy tulajdonított értéket, ha az az erkölcs szolgálatában áll.

A legmagasabb célt a költészet az egyházi énekekben éri el. Azért ő egyházi énekeit és ódáit tartotta legértékesebb munkájának. Bennök az istentisztelet egy nemét látta.

Bennünket azonban főleg meséi és elbeszélései érdekelnek, melyek nyelvben és felfogásban a népnek voltak szánva, azért azok népkönyvvé is lettek.

Gellert forrásai.

1742-ben Lipcsében megjelent Schwabe M.-nek »Belustigung des Verstandes und Witzes« időszakos folyóirata, mely versben és prózában tartalmazott komoly és tréfás dolgozatokat és kezdetben nagy feltűnést keltett Németországban. Ebben a havi folyóiratban jelentek meg Gellert meséi és egyéb költői dolgozatai is. Schwabe Gottschednek, a lipcsei írók fejének, volt hive és szócsöve. Gottsched azonban (Critische Dichtkunst 1730.) című munkájával ellentétbe jutott a zürichi írók nézetével a költészetről, mire Bodmer, a zürichi írók feje: »Von dem Wunderbaren in der Poesie« című dolgozattal felelt. Ebből a nézeteltérésből hosszú versengés támadt, mely a lipcseiek és svájciak versengése név alatt ismeretes. Ha megjelent valami közlemény, nem azt kérdezték többé, hogy jó-e vagy sem, hanem azt, Lipcséből vagy Zürichből jön-e? A zürichi folyóiratok bántalmazták a lipcsei folyóiratokat és különösen Schwabe és a mögötte rejlő Gottsched ellen fordultak. Gellert ebben a versengésben nem vett részt és már annak kitörésénél

elpártolt Gottsched-től, aki Gellert-nek professzortársa volt a lipcsei egyetemen. De élénken részt vett a »Bremer Beyträge« folyóirat szerkesztésében.

Gellert tanári pályára készült és 1743-ban nyilvánosan védte értekezését. Értekezésének tárgya eddigi költői működésével rokontárgyú volt: »a mese és meseköltőkről« (de poesi apologorum et eorum scriptoribus). A dolgozat a mese theoriáját fejtegette az abban az időben érvényben volt elmélet szerint. Aesopus meséit Gellert fellépése óta kétszer fordították le, de siker nélkül. Az írók más mintákat kerestek és megtalálták azokat La Fontaine és La Motte francia meseköltőkben. Németországban nagy volt utánzóik száma. Két évvel azután mikor Brokes lefordította La Motte meséit (1748.), jelentek meg Stoppe és Hagedorn meséi.

Stoppe neve csakhamar a feledékenység tengerébe merült, de Hagedorn általános tetszésben részesült. A meseköltészet ebben a korszakban nagyon divatos volt. A zürichiek a költészet első követelményeképpen azt a tételt állították fel, hogy a költészetnek nemcsak a természetet kell utánoznia, hanem egyuttal a csodás elemet is kell tartalmaznia, azonkívül a költészetnek erkölcsi haszna is legyen. Sok megfontolás után azt találták, hogy az aesopusi mese felel meg legjobban eme követelményeknek.

»Bármilyen különösnek tetszik nekünk, ez a következtetés,« mondja Goethe, »mégis döntő befolyással bírt a legjobb elmékre. Hogy Gellert és Lichtwer a meseköltészetre adták magukat, hogy Lessing is ebben a műfajban tett kísérletet, hogy sok mások is tehetségeiket ennek szentelték, amellet bizonyít, hogy e műfajnak nagy volt a hitele. Az elméletnek és gyakorlatnak kölcsönös hatása van. A művekből megítélhetni kinek mi a véleménye és a véleményekből meg lehet jósolni, ki hogyan fog cselekedni.«

Bodmer és Gottsched versengése kiterjedt a meseköltészetre is. Bodmer azt kívánta, hogy a mese olyan rövid legyen mint az epigramma. Gottschednek sem tetszett a

franciák áradozása és ez alkalommal Bodmer és Gottsched egy nézetben voltak.

A meseköltészet tehát divatos lett, sőt Breitinger, a zürichiek műtélője a »Kritische Dichtkunst«-ban azt állította, hogy a mese a legelső költői műfaj.

Az 1742—48-iki időszakban jelentek meg Gellert, Lichtwer, Giseke, Ebert és Schlegel meséi. Ezek megtartották a középutat az epigramma rövidege és a La Motte-féle bőbeszédűség közt.

Gellert kortársai, de sok irodalomtörténész is, egyebek közt Kurz Henrik, azt állították, hogy Gellert utánozta La Fontaine-t, de ezt a közelfekvő feltevést nem bizonyították be. Maga Gellert tagadja az utánzást. »Azt mondják, hogy én La Fontaine-t utánzom, de én azt mondom: nem! Mikor meséim első részét kidolgoztam, ismertem őt; akadémiai értekezésem bizonyítja azt; meséiből néhányat olvastam, nem minden fáradság nélkül, de nem azért olvastam, hogy utánozzam. Akkortájt a francia nyelvet nem is bírtam oly mértékben, hogy egy oly előkelő költőnek minden finomságait észrevehettem volna. Mint utánzója bizonyára messze mögöttem maradtam volna. Ezt tudtam és sohasem képzeletem, hogy talán mint eredeti író utolérem.«

Abban a beszélgetésben, melyet Gellert II. Frigyes porosz királylyal folytatott, a király kérdésére, hogy hol tanult írni és utánozta-e La Fontaine-t, azt feleli: »A természet iskolájában felség, eredeti vagyok, de nem tudom, hogy eredetiségem érdem-e?«

Ha elfogulatlanul vizsgáljuk azon irodalmi forrásokat, melyekből Gellert merített, azt találjuk, hogy La Fontaine és La Bruyère tekintetbe sem jönnek. Ellenben Hagedorn-tól sokat tanult, különösen verselés dolgában. Hagedorn pedig a korában a költészetben uralkodó alexandrinus verssort kevésbé használta, helyette 4 és 5 lábú jambusokban költött. A verssorok e szabad használatát vette át Gellert

Hagedorntól, de az átvett alakhoz honnan szerezte a tartalmat?

Gellert maga meséi második könyvének előszavában ilyképpen nyilatkozik; »Szerencse kell hozzá, ha az ember a meseköltészetet műveli mint én, hogy érdekes tárgyat találjon. De az a szerencse csak az élet néhány évében vagy csak pillanataiban kedvez nekünk.«

És ő mintáit nem annyira az életben mint inkább a »Spectator« (szemlélő) című angol folyóiratban kereste, melyet Gottsched asszony fordításából ismert. A »Spectator« folyóirat volt, melyet Steele és Addison 1711. és 1712-ben adtak ki, Angolországban nagyon el volt terjedve. Minden jómódu családban a Spectator-t olvasták. Befolyása korára óriási volt. A kontinens minden nyelvén utánózták. Az angol szemlélő erkölcsi problémákkal foglalkozott. Angolhon földjéről a felvilágosodás fegyverével akarta száműzni a bűnt, a tudatlanságot; de ezenkívül irodalmi termékek bírálatával is szórakoztatta olvasóit. A Spectatorban megjelent jellemrajzokat és apró történeteket használta fel Gellert meséinek nagy részében.*

Gellert meséinek erkölcsi tartalma.

Gellert meséi és elbeszélései megjelenésükkor nagy hatást keltettek, különösen a német polgárság körében. 1746-ban jelentek meg. Két évvel később adta ki meséinek második és harmadik részét bevezetéssel a régi meséről.

Mindenek előtt Gellert arra inti az embereket, hogy az arany középutat el ne hagyják. A hízogó, aki Dionyzosz zsarnokot magasztalta, a külső becsület fényéből itél, míg be nem látja, hogy a zsarnokot, akit a pompa környékez, a haláljedelem háborítja békéjében és lelki nyugalmaiban.

* Itt helyén volna a „Spectator“ szövege és Gellert meséi között összehasonlításokat tenni; ez az excursus azonban egy program-értekezés keretében nem illeszthető.

Monime elrabolt nyugalmaért egy tronust kap ugyan cserébe, de nem szeretik; bánatos életet él át és egy szerencsétlen háboru következtében, melyet férje Mithridatesz Roma ellen indít, kénytelen önkezeléssel életét kioltani. — A munkás osztálynak, mely kenyérből és tejből él, azt ajánlja, hogy ne tekintsen aggodalommal a jövőbe.

A falusi bíróvá választott cséplőnek sok kellemetlensége van. Miután a kivánt állást elérte, belátja, hogy ő az egész falu zaklatásának kitett ember. »Tanuljátok meg ti elégedetlenek,« mondja, »hogy a békét nem az állás biztosítja.«

A költő az álhírnevtől óvja az embereket, mert ez mulékony dolog. Amit sokszor mint a kor csodáját bámulnak, már tíz év múlva ósdivá, nem divatossá válhat, és a mi ma isteni rendszer, azt nemsokára pedans szárazságnak fogják tekinteni. Így járt az a szerző, aki sok kötetre menő munkát irt, korának csodája volt, de az író úr csak azért volt híres, mert kontárok dicsérték őt.

A különben aggódó és szentes Gellert a farizeusokat és álszenteskedőket keményen dorgálja. Erről két elbeszélés tanuskodik: a beteg és a szenteskedő nő.

A beteg, hogy megszabaduljon kinjaitól, varázsszereket használ. A hajnal harmatban egy jámbor ember sirjára ül. A sírkő felé fordulva ezeket a sorokat olvassa:

»Wer dieser Mann gewesen,
Lässt, Wanderer, dich sein Grabmal lesen.
Er war das Wunder seiner Zeit,
Das Muster wahrer Frömmigkeit.«

Erre a sirra telepedik le a béna, a sir harmatjával nedvesíti meg testét, de a kivánt hatás elmarad. — Szomorodva távozik a szent ember sirdombjától és olyan siremlék mellé ül, melyen nincs felirat. Itt azonban meggyógyúl. Kérdi az egyházfitól: »ki van itt eltemetve?« a harangozó ezt feleli:

»Verzeih' mir's Gott! es war ein Mann,
Dem, weil er Ketzereien glaubte,
Mann kaum ein ehrlich Grab erlaubte;

Ein Mann, der böse Künste trieb,
Comödien und Verse schrieb.
Er war, wie ich mit Recht behauptete,
Ein Neuling und ein Bösewicht.
Nein! sprach der Mann, das war er nicht,
So gottlos ihn die Leute schalten;
Doch jener dort, den ihr für fromm gehalten,
Von dem sein Grab so rühmlich spricht,
Der war gewiss ein Bösewicht

Látjuk tehát, hogy Gellert nem mindenben osztotta korának előítéleteit. Ez nem az aggódó, jámbor Gellert, hanem a »Betschwester« szerzője, melyben egy Moliérnek szabadelvű nézeteihez emelkedik fel. Ez is ostorozza azt az álszenteskedést, mely csak az ábrázatban és a külső viselkedésben mutatkozik és tele torokkal hirdeti a képmutatást (Tartuffe).

Az elmebeli gyöngeséget, a tökéletlenséget és a legtöbb embernek ítélőképtelenségét költőnk sok esetben menetetni igyekszik, de a kedélynek, a szívnek, az élet szimbolumának adja a legelső helyet. A »polyhistor« című elbeszélésben azt kérdi az elhunytak árnyékát szállító Charon:

Und wer seid Ihr? auch ein gelehrter Mann?
Ich zweifle sehr, ob ich den Ruhm verdiene;
Ich habe nichts als mich studiert,
Nichts als mein Herz, das mich so oft verführt.«

Der Polyhistor hört's und lacht
Und eilt, um in den Kahn zu allererst zu steigen.
Zurück! rief Charon ziemlich hart.
Ich muss zuerst den Klugen überfahren.

A hivatalvadász, aki előléptetését sürgeti, olyan pártfogónak kegyét akarja megnyerni, aki az észbeli tehetségnek nagy tisztelője. Ez a protektor a hivatalnok-jelöltnek megígéri, hogy azt a hivatalt, melyre törekszik, el fogja nyerni. A túlokos fiatalember a pártfogónak ígéretéért pénzt akar adni.

De a derék pártfogó így szól:

Nunmehr soll dieses Amt nicht Ihre,
Denn wer Geschenke gibt, nimmt sie auch wieder an.
Ihr Herz ist schlecht. Hier greift er nach der Thüre.

A materializmus és a felvilágosodás ellen, mely a múlt század derekán Franciaországból Németországba hatolt be, majd heves, majd szelid támadásokat intéz. A »pók és a légy« példáján igyekszik kimutatni, hogy a felvilágosodottak a világ eredetének materialisztikus magyarázatával tévúton járnak és megszegyenítve vissza kell térniök az Istenben való hithez. A szabados szelleműt, akinek saját szívébe vetett hite Istene is volt, a közeledő halál megrendíti, és azt, aki ellentállt magasztos tanaival az egész világnak, cselédje téríti meg. Ily módon teszi a költő egy torzképpel nevetségessé a szabados szelleműeket. Az Istenben való hittől eltérnek a felvilágosodottak és ez az oka a kor erkölcstelenségének. A racionalizmus üresfejű híveit teszi felelőssé azért hogy egy vallásgunyoló ül a porosz trónon.

A nemesek, kik minden alkalommal nevükre hivatkoznak, amellet korlátoltak, a műveltség értékét becsmérlik és büszke megvetéssel tekintenek az alsó osztályokra, jobb erkölcsre inti Gellert.

A »nevelő« című mesében egy gazdag parasztot mutat be. Ez két élénk fiának nevelését az informátorra bizza. Fáradságáért hálálkodik neki, tekintélyesen felemeli a neki kiszabott díjat, sőt még birtokát is eladná gyermekei boldogsága kedvéért. A nemes ember azonban fél tucat gyermekeire még 30 pengőt sem áldoz.

Általában véve Gellert meséi és elbeszélései a jó erkölcsöt és az okos életmódot tanítják. Az önmegtagadás, a becsületesség oly erények, melyek érdemesek a ráfordított áldozatokra. Ezek az elvek vannak lefektetve Gellert meséiben.

A hallberstadti költő, Klammer-Schmidt, szép szavakban

emlékszik meg a költőről, kinek lényét nagyon szépen jellemzi a következő vers:

Sein hohles Geisterauge liegt
Tief in dem warnenden Gesichte,
Spricht Engeltoleranz und rügt
Die Laster mehr durch eine weiche Zähre,
Als Rabener oder Swift durch feingedrehten Spott.

Gellert és La Fontaine.

Minő különös jellem La Fontaine,* összehasonlítva Gellert-tel! Egy valódi bonvivant, könnyelmű és szórakozott! Nem törődve az élet komoly feladataival, napjai segíteni kész pártfogókkal és megbízható barátokkal való vidám érintkezésben folynak le. Nem minden alap nélkül mondotta önmagáról sirfelíratában:

Jean s'en alla comme il était venu,
Mangeant son fond avec son revenu,
Croyant le bien chose peu nécessaire.
Quant à son temps, bien le sut dépenser;
Deux parts en fit, dont il soulait passer
L'une à dormir, et l'autre à ne rien faire.

Szereti a kártyát, kedveli a verseket, könyveket, a zenét, a várost, a vidéket: mindenben az élet örömeit keresi:

Il n'est rien qui ne me soit souverain bien,
Jusqu' aux sombres plaisirs d'un coeur mélancolique.

Meséiben enyhít mindenen, ami a gyötrelmes élet súlyos szenvedéseire emlékeztetne.

Az udvari életet körülbelül úgy írja le mint La Bruyére, de epe és harag nélkül. Meséiben a derűs hangulat uralkodik; emberek, állatok naivak mint a gyermekek.

Gellert meséiben ellenben egy aggregény-professzor élete tárul fel előttünk, aki érdeklődik a kor szellemi, tár-

* S. ül. Chateau-Thierryben 1621. július 8-án; szegénységben halt meg 74-ik életévében.

sadalmi, vallási és gazdasági érdekei iránt. De mindamellet nem ismeri sem a családi életet, sem a női szívet. Az ő szatirája, — elbeszéléseinek nagyobb része szatira --- be-nyúl az alsó rétegek nyomorába, nevető iróniával rámutat a betegségekre, melyek: uzsora és pereskedési kedv, felfelé aljas megvesztegethetőség, alant méltatlan csuszás-mászás a nagyok kegyeiért.

Az asszony Gellertnél különös szerepet játszik. Ő az asszonyban azt a guny tárgyát képező gyenge lényt látja, melyet nem is ismer. Ebben a modorban ő csak az irodalmi hagyományt követi.

La Fontaine a kor erkölcsi viszonyainak leírásában sokkal tárgyilagosabb mint Gellert. Saját észleleteit követi. Meséiben megtaláljuk korának embereit állatok szerepében, megtaláljuk a vidéket, a társadalmat, a királyságot, a földmívelőket. Ritkán veszi egész komolyan tárgyát. A keserű iróniát nem ismeri. Meséinek alaphangulata a bonhomia. Egy reális világ az, amelyet feltár előttünk és egy jobb világot mint a feuállott, hiába áhitozna az ember, mert ő nagyon jól tudja: mieux vaut souffrir que mourir.

La Fontaine alakító tehetsége, irányának elevensége messze felülmulja Gellert tehetségét. Különösen Gellertnek 1746-ban megjelent meséi sokszor nagyon terjengősek és szárazak. La Fontaine már koros ember volt, mikor közzétette meséit. De ezekben mennyi szép részlet, mennyi jellemzetez fokozat, mennyi igazság!

Mindkét költő műveiben találunk rokontárgyú meséket. Ha ezeket összehasonlítjuk, azonnal szemünkbe ötlík a különbség.

Gellert a szökse című mesében így szól:

Ein Wagen Heu, von Veltens Hand
Zu hoch gebäumt und schlecht bespannt
Konnt' endlich von den matten Pferden
Nicht weiter fortgezogen werden.

Ebben az elbeszélésben helyi leírásról szó sincs. Arról sem tudunk semmit, mennyi fáradságba került a kocsisnak a szekér megrakodása.

Ellenben La Fontaine a »Le coche et la mouche« mesében következően ír:

Dans un chemin montant, sablonneux, malaisé
Et de tous les côtés au soleil exposé,
Six forts chevaux tiraient un coche.
Femmes, moines, vieillards, tout était descendu:
L'attelage suait, soufflait, était rendu.

Hogy a szekeret megindítsa a német költő fuvarosa így jár el:

Des Fuhrmanns Macht und Sittenspruch,
Ein zehnmal wiederholter Fluch,
. . . . war wie der Peitsche Schlagen
Zu schwach bei diesem schweren Wagen.

Ellenben a fuvaros La Fontaine-nél izzad és káromkodik:

Le voilà qui déteste et jure de son mieux,
Pestant en sa fureur extrême,
Tantôt contre les trous, puis contre ses chevaux,
Contre son char, contre lui-même,
Il invoque à la fin le dieu.

Gellert szekerét hamar juttatja célhoz a szökése

Ein Heupferd, das bei der Gefahr
Zu oberst auf dem Wiesbaum war,
Sprang drauf herab, und sprach mit Lachen:
Ich will's dem Viehe leichter machen.

A francia légynek sokkal több a dolga, hogy a szekeret megindítsa:

Une mouche survient, et des chevaux s'approche,
Prétend les animer par son bourdonnement,
Pique l'un, pique l'autre, et pense à tout moment
Qu'elle fait aller la machine.
S'assied sur le timon, sur le nez du cocher
. va, vient, fait l'empressé.

La Fontaine elbeszélése mint látjuk élénk, részletes, míg Gellerté száraz.

Tartalom tekintetében Gellert és La Fontaine meséi közt még az a különbség is van, hogy Gellert 143 meséi közül csak 30 állatmese van, míg La Fontaine kevés kivétellel csak állatmeséket irt. La Fontaine saját észleleteire támaszkodik, maga előtt látja azt az eredeti alakot, melyről mesél; ezek mind korának emberei: a király, a nemes ember, a polgár, a pór. Az ő könyve rövid művelődés története az ő korának.

Ha azt mondja:

Je définis la cour un pays où les gens,
Tristes, gais, prêts à tout, à tout indifférents,
Sont ce qu'il plaît au prince, ou si'l ne peuvent l'être,
Tâchent au moins de le paraître.

akkor XIV. Lajos udvara lebeg szeme előtt.

La Fontaine Rabelais-vel rokon szellem, míg Gellert szatiráiban nem mer semmiféle célzást tenni korának konkrét alakjaira. Talán ő maga is érezte, hogy az ő gúnyja mily szűk határok közt mozog, ha csak a polgári élet mindennapi gyengéivel foglalkozik. De ő mégis csak a polgárookra céloz, a főnemességet, a királyt gondosan kíméli.

Gellert és La Fontaine között tehát lényeges eltérések vannak. Közös vonása mindkettőnek a fesztelen beszéd, a dialogus elevensége. De La Fontaine természetesebb, naivabb, stíljában sokkal költőibb és megfigyelésében teljesen realiztikus. Gellertnek azonban elvitázhatatlan érdeme, hogy a Nagy Frigyes uralkodása alatt a német szellemi élettől teljesen távol álló köröket megnyerte a német költészetnek. És ha egy későbbi kor erkölcsi felfogásának szűk körét áttörte, nagyon természetes volt, hogy az ifju költőnemzedék a józan ész költészetének szférájából elmenekült és rajongással fogadta be Rousseau tanait és Shakespeare alkotásait. A »Sturm és Drang« korszak hajnala felderült; mert a józan ész költészete hivatását betöltötte vala.

Dr. Villányi Henrik.

III.

Jelentés a lefolyt 1897—98-iki tanévről.

A lefolyt tanévben a tanulók beírása szept. 1., 2. és 3. napjain eszközöltetett.

Felvétetett:

az elemi leányiskolába	133
» » fiu- »	167
a polgári »	112
a felső kereskedelmi »	106

összesen 518 tanuló.

A felvett tanulók közül az iskolát a tanév végeig látogatta:

az elemi leányiskolában	125
» » fiu- »	165
a polgári »	109
a felső kereskedelmi »	104

összesen 503 tanuló.

Az egészségi állapot úgy a tanerők, mint a tanulók tekintetében kedvező volt. Járványos betegségek csak szórányosan fordultak elő.

A tantestületben előfordult változást illetőleg megemlítjük, hogy Vidor Salamon felső kereskedelmi iskolai tanárnak, a pécsi áll. főreáliskolához történt kineveztetése folytán helyére ideiglenesen Balla Mózes tanárjelölt alkalmaztatott, ki Vidor tanár tantárgyait febr. 10-éig mind a 3 osztályban adta elő, mely naptól fogva azoknak a felső osztályban való előadásával dr. Vörös Cyril, főgymnasiunai tanár bizatott meg, míg Balla ur működését az alsó és középső osztályban a tanév végeig folytatta.

Nagyságos dr. Ruzsicska Kálmán, kir. tanácsos, tanfelügyelő ur polg. iskolánkat nov. 21-én, elemi leány- és fiúiskolánkat ápr. 28-án látogatta és az összes osztályokban

a tanulók haladásáról és fegyelméről meggyőződven, távozásakor a tapasztaltak fölötti elismerésének adott kifejezést.

Iskolai ünnepélyeket tartottunk: okt. 28-án a felső kereskedelmi iskolában Ő Felsége a király azon magasztos elhatározása alkalmából, mely szerint hazai történetünk 10 kiváló alakjának emlékét az ország szívében saját költségén felállítandó szobrok által megörökíteni óhajta.

Okt. 31-én ugyanez alkalomból az elemi és polg. iskolában.

Február 2-án az elemi és polg. iskolai tantestület egy régi határozatához képest báró Eötvös József emlékét gyászünnepélyvel ültük.

Ápril 19-én az elemi és polgári, 21-én pedig a felső kereskedelmi iskola az 1848-iki, hazánk történetében korszakalkotó, nemzeti vívmányok és azok törvénybe iktatásának 50. évfordulója alkalmából rendezett hazafias ünnepélyt.

Márczius 15-ét valamint Ő Felsége a király megkoronáztatásának évfordulóját a felső keresked. isk. önképzőköre díszüléssel ünnepelte.

Az ifj. istentiszteletet a lefolyt tanévben is szombatoukint tartottuk meg, melynél az előimádkozói tisztet Goldmann Samu, hitk. kántor, a tanév vége felé Weinberger N. hitközségi alkalmazott szivességből végezték, kiknek önzetlen közreműködésükért köszönetet mondunk.

Tandíjmentességben részesült: egészben részben

az elemi	iskolában	158	33
a polgári	»	48	23
a felső kereskedelmi	»	24	20
		<u>összesen</u>	230
			96 tanuló.

IV.

Tanintézetek jötevői.

A) Alapítványok.

I. Ösztöndíjakra.

Folyó sz.	Alapítvány	Összeg		Az ösztöndíjas neve	Osztály
		frt	kr		
<i>Elemi leányiskola.</i>					
1	Ebenspanger Róza	2	—	Kohn Ida	I
2	Fassel H. B.	5	—	Günser Málvin	2
	» » »	5	—	Pollák Katicza	4
3	Fassel Freidl	4	62	Österreicher Margit	4
4	Fischl Pál	3	90	Epstein Margit	2
5	Grünhut Szabin	4	37	Kluger Aranka	I
	» »	4	37	Stettler Mari	2
	» »	4	38	Rosenberg Erzsike	3
	» »	4	38	Bonyhádi Czilli	4
6	Leszner Chaile	3	36	Kálm Janka	I
7	Leszner Márk	3	36	Rosenberg Valeria	2
8	Lackenbacher Rozália	4	80	Rein Anna	3
9	Mayerhofer Katalin	3	80	Weisz Mari	2
	» »	3	80	Friedmann Szidónia	3
	» »	3	80	Deutsch Gizella	3
	» »	3	80	Fischer Elza	4
10	Tachauer Czeczília	4	60	Rosenzweig Irma	4
<i>Elemi fiúiskola.</i>					
11	Bettlheim Adolf	1	—	Eppinger Sándor	4
	Fischl Pál	3	90	Krausz Árpád	I
12	Gelsei Gutmann S. H.	4	—	Steiner Ernő	I
	» » »	4	—	Zwieback Lajos	I
13	Löwi Efraim	3	85	Krausz Samu	I
	Átvitel . .	86	09		

Folyó sz.	Alapítvány	Összeg		Az ösztöndíjas neve	Osztály
		frt	lkr		
	Áthozat	86	09		
14	Löwy Efraim	3	85	Weisz Béla	I
	Löwy József	3	—	Berger Miksa	2
	» »	3	—	Frischmann József	2
	» »	3	—	Beck Jenő	2
	» »	3	—	Österreicher József	2
	» »	3	—	Rechuitzer Zsigmond	2
15	Rosenfeld Jakab	3	36	Flesch József	3
16	Tachauer S. L.	2	62	Braun Imre	3
	» »	2	63	Schlesinger Béla	3
17	Weisz Julia	4	—	Arnstein Sándor	3
	» »	4	—	Deutsch Albert	4
18	Dr. Schreyer Lajos	10	—	Weltner Samu	4
	» » »	10	—	Zwieback Izsó	4
<i>Polgári iskola</i>					
19	Dr. Blau Simon	8	—	Komlósi Sándor	I
20	Eichberg Adolf	8	—	Brück Henrik	2
	Fassel H. B.	5	—	Pollák Rezső	3
	» »	5	—	Apfelbaum Géza	3
21	Lessner Bernát	3	36	Deutsch Dezső	I
	Löwy József	3	—	Fleischhacker Ferencz	I
	» »	3	—	Kohn Géza	I
	» »	3	—	Bayer Gyula	2
	» »	3	—	Weisz Arnold	2
	» »	3	—	Fein Vilmos	3
22	Neufeld Bernát	3	—	Milhofer Dezső	3
23	Rosenberg Israel	5	—	Müller Márton	2
24	Rosenfeld Sándor	3	—	Kapperl Béla	4
25	Strasser L. D.	8	—	Pollák Jakab	3
	» »	8	—	Krausz Albert	4
26	Dr. Pressburger Jakab	4	—	Steiner Jenő	I
	» » »	4	—	Ehrenstein Győző	4
<i>Felső keresk. iskola.</i>					
27	Megyeri Krausz Mayer	3	0	Rechuitzer Miksa	3
28	N.-kanizsai takarékp.	2	0	Steiner Ignác	2
	» »	2	0	Deutsch Jakab	3
29	Pollák Ármin	6	—	Apfelbaum Ignác	I
		296			
		91			
30	Gelsei Gutmann S. H.	2884.82 frtos alapítvány 2 felső keresked. isk. tandíjmentességi hely létesítésére.			

II. Szegény tanulók ruházására.

1. A n.-kanizsai izr. hitközs. Montefiore Mózes alapítv.	frt	80.—
2. » » » » Báró Hirsch Mór » »	»	20.—
3. Ábrahám Károlyné » »	»	20.—
4. Ebenspanger Róza » »	»	10.—
5. Ebenspanger Manó » »	»	8.—
6. Kaiser Sándor, Julia és Károly » »	»	9.—
7. Löwinger Leon » »	»	16.—
8. Pollák Babetta » »	»	21.—
9. Pollák Márk » »	»	21.—
	frt	205.—

B) Adakozások (lezárva 1898. máj. 31.)

I. Ösztöndijakra.

A d a k o z ó	Összeg		Ösztöndijas	Osztály
	frt	kr		
Nagy-Kanizsai Takarékpénztár	10	—	Blauhorn Emil	ker. 3
Nagy-Kanizsai Takarékpénztár	10	—	Hutter Géza	» 1
Nagy-Kanizsai Keresk. Társulat	10	—	Boskovitz Ödön	» 1
Nagy-Kanizsai Keresk. Társulat	10	—	Nagy Jenő	» 3
Dr. Dick Józsefné	10	—	Dukász Aladár	el. 4
Rosenberg Richárd	5	—	Weisz Izidor	ker. 2
	55	—		

II. Szegény tanulók ruháztatására.

	frt	kr		frt	kr
Nagy-Kanizsai Takarékpénztár	60	—	Gstettner Vilmos	8	—
Grünhut Henrik	40	—	Reichenfeld Ede	6	—
Ebenspanger Lipót	25	—	Deutsch Mór, Fischl Pál, dr. Kreisler József,		
Ebenspanger Leon,			Lengyel Bernát, Löwinger Lajos		
Dr. Rauch Zs., 20-20 frt.	40	—	Schulhof Ad., Somosi Vilmos,		
Berger Ad., Engländer Otto,			Schwarzenberg Ignác	5-5	frt
Kohn Emil, Kohn Alfred,			Ledofsky Ármin,	40	—
Löwinger L.-né			Rothschild Zs.	4-4	frt
Weisz Tivadar 10-10 frt.	60	—		8	—

	ft	kr		ft	kr
Deutsch József, Reichenfeld Sándor, Rothschild Albert 3—3 frt	9	—	Armuth S., Barta Lajos, Berger Géza, Fürst Sánd. Fischer Sándor, Fleischhacker Gy., Hirschfeld Rezső, Löwinger Mór, Lukács Gy., 1—1 frt	9	—
Balla Mózes, Dr. Gerő József, Günsberger Jak., Heltai József, Löwy Ad., Rothschild Samu, Rosenfeld Lajos, Sattler József, Sonner Miklós, 2—2 frt	18	—	Berger Lipót, Brandl Sándor, Kesztenbaum Zs., Sattler Mór 50-50 kr.	2	—
				322	—

III. Az iskolai pénztár javára.

	ft	kr		ft	kr
N.-kanizsai takarékp. Grünhut Henrik, Dr. Szukits Nándor 25—25 frt	140	—	Áthozat	212	—
Számek Lajos, Scherz Richárd, Bettlheim Samu Deutsch József	50	—	Berger Ad., Schlesinger Izidor 2—2 frt	4	—
	10	—	Balaton E., Deutsch L., Fischel M., Lusztig Gy., Lukács Gy., Löwy M., Wengraf Ad. 1—1 frt	7	—
	5	—	Armuth S., Sattler Mór, Zapletál Ign. 50—50 kr.	1	50
	4	—		224	50
	3	—			
Átvitel	212	—			

IV. Az iskolaalap javára.

1896—97-ik évi kimutatásunk	frt	7459.—
Gelsei Guttmann Vilmos	»	300.—
Weiser József	»	100.—
Grünhut Henrik, Vidor Samu 50—50 frt	»	100.—
Dr. Szukits Nándor,	»	30.—
Rapoch Gyula, Scherz Richárd 25—25 frt	»	50.—
Rosenfeld Adolf, Stern J. M. 15—15	»	30.—
Dr. Blau Simon, Ledofsky Armin, Löwinger Ignác 10—10 frt	»	30.—
Deutsch Mór	»	13.—
Gstettner Vilmos	»	9.—
Gstettner Salamon, Blau Lajos, Dr. Kreisler József, Kohn Jakab, Schulhof Adolf 5—5 frt	»	25.—
Kaufer J., Deutsch J., Lengyel Bernát 3—3 frt	»	9.—
Átvitel	frt	8155.—

	Áthozat	frt 8155.—
Dr. Rothschild Jakab	»	2.50
Dr. Gerő József,	»	2.—
Lustig Győző, Fischer Sándor, Márkus		
Frigyas I---I	»	3.—
		<hr/>
		frt 8162.50

A létesítendő kereskedelmi iskola ifj. segélyző egyesület pénztári kimutatása :

Mult évi kimutatásunk	frt 13.---
A felső keresk. iskola tanuló ifjusága által a lefolyt tanévben rendezett estély tiszta jövedelme	» 212.45
	<hr/>
Összesen	frt 225.45

mely összeg a Nagy-Kanizsai Takarékpénztárnál gyümölcsözőleg el van helyezve.

Weiss Bódog ur a polg. iskola tanszergyűjteményének igen szép kitömött krokodilt ajándékozott.

Fogadják tanintézeteink nemeskeblű jötevői hálás köszönetünket.

V.

Könyvtár.

a) A felső kereskedelmi iskola tanári könyvtárának ez évi szaporodása :

Ajándék útján :

- I. csop. 22. Garai E. német olvasókönyv ker. isk. sz. I.
 23—25. Földes Géza, olvasókönyv kereskedő tanonc-iskolák sz. I—III. 1898.
 26—28. Névy László, olvasókönyv, ker. t. isk. sz. I—III. 1897.
 29. Bocz József, Magyar nyelvi ismeretek és olvasókönyv f. ker. isk. sz. I. 1896.
 33. Frommer Rudolf, Német magyar tőzsdei zsebszótár 1896. (Kelemen Gyula ur ajándéka).
 34—36. Kalmár Elek, magyar olvasókönyv a középiskolák sz. I—III.
 37. Kalmár Elek, iskolai magyar nyelvtan.
- II. csop. 47. Kelemen Géza, Földrajz f. ker. isk. sz. 1898.
 48. Dienes Péter, Földr. kereskedő tanonciskolák sz. 1897.
 50. Kerekes György, Történelem f. ker. isk. sz. II. 1898.
 51. Kerekes György, Történelem f. ker. isk. sz. III. 1897.
 55. Magyar Millenium 1896.
 56. Le Millenaire de la Hongrie 1896.
- III. csop. 19. Kont Gyula, Elemi fizika ker. iskolák sz.
 23—24. Veres Vilmos dr., Keresk. számt. 1897. I—II.
 25. » » » Politikai számt. 1896.
 26. Juckel Gyula dr., Keresked. számtan f. ker. iskolák sz. I. 1896.
- IV. csop. 6. Telek János, Áruisme ker. tanonc-isk. sz. 1898.
 7. Katalog des Waren-Museums der Wiener Handels-Akademie, 1891.
 8. Hankó-Pacholek, Chemia és áruismeret.

- V. csop. 19. Boldis Ign., a turóczt.-mártoni m. kir. áll. tanintézetek multja és jelene.
 20. Bodola Lajos, A rozs meghonosítása Magyarországon 1885. (Kelemen Gy. ur ajándéka.)
 21. Magy. Ker. Muzeum, könyvt.-katalogusa 1896.
 22. » » » kiviteli czímtár 1897.
 23. Mártonffy Márton, Jelentés az iparisk. tanítási intézetek 1896—97. tanévi állapotáról.
 24. Ipar és kereskedelem 1896-ban, kivonat a kereskedelemügyi miniszter 1896. évi jelentéséből.
- VI. csop. 9. Sacher István dr., közg. ismeretek f. ker. isk. sz. 1896.
 11. Vadas József dr., Jogi ismeretek. 1896.
 12. Gazdaság-politikai tanulmányok.
- VII. csop. 8. Theisz Gy., Petite grammaire française 1897.
 9. Klimó Mihály, francia nyelvtan 1896.
 10. Maddalena E., Raccola^t die proe^s e posie^e italiane 1896.
 11—12. Dr. Kovács S. János, Francia nyelvtan és olvasókönyv. 1896. I—II.
- Vétel utján:*
- I. csop. 30. Croiset-Kempf, A görög eposz története.
 31. Simonyi Zsigmond, Nyelvtudományi közlemények XXV. kötet.
 32. Gyulai Pál, Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.
- II. csop. 49. Szilágyi Sándor, Erdélyi országgyűlési emlékek XX. kötet. (1688—1691.) 1897.
 52. Ruskin-Geöcze, Velence kövei II. 1897.
 53. Gregoroviusz-Pászthory, Hádrián császár.
 54. Pauer Imre, Értekezések a társadalmi tudományok köréből XI. kötet.
- III. csop. 20. Köuig Gyula dr., Mathem. és természettudom. értesítő XV. köt.
 21—22. Lengyel Béla dr., Mathem. és természettudom. közlemények XXVI. kötet.
- VI. csop. 10. Laveleye-Bartha-Pulszky, A tulajdon és kezdetleges alakjai.
- IX. csop. 13. Orsz. középisk. tanáregyesületi Közlöny. 1891. (Bún ig. aj.)
 14. Ker. szakoktatás 1897.
 15. Zeitschrift f. Buchhaltung 1897.
 16. Hivatalos Közlöny 1897.
 17. Orsz. közép isk. tanáregyesületi közlöny Zeitschrift für den Unterricht in Physik und Chemie.

b) Az elemi és polg. iskolai tanári könyvtár ez évi szaporodása:

Ajándék útján:

I. csop.	188.	A vallás- és közokt. m. kir. Minister XXVII. jelentése a közoktatás és az orsz. nyugdíj- és gyámintézet állapotáról 1897.
II. csop.	132—134.	Gyertyánffy-Kiss, Magyar olvasókönyv polg. isk. számára I—III. 1884.
	135.	Deutsch-Garai, Német nyelvtan és olvasókönyv IV.
	135.	Dr. Bacher V., Dr. Mezei Fer., Az izr. magyar irodalmi társulat évkönyve, 1895.
	135.	Hermann Franz, Die deutsche Schreibung und Satzzeichnung 1856.
IV. csop.	235.	Szinnyei József, Magyar írók élete és munkái V. köt.
	236.	Bányai Jakab, A nagybecskereki izr. népiskola multja és jelene, 1896.
	237.	Szép Lipót, A veszprémi izr. iskola története 1897.
	238.	Laukó Albert, Egyetemes történet f. ker. isk. sz. 1894.
	239.	Péter János, Közg. földr. ker. isk. sz.
	240.	Bánóczi József, Az orsz. izr. tanítóképző története 1857—1897.
	241.	Dr. Pollák Miksa, A zsidók története Sopronban, 1896.
V. csop.	94.	Borbás Vincze dr., A növények természetrajza, I. 1886.
VI. csop.	38.	Juckel Gyula dr., Kereskedelmi számtan.
VII. csop.	80.	Schiebe-Odermann, Auswahl deutscher Handelsbriefe.

Szaklapok és folyóiratok:

I.	183.	Izraelita Tanügyi Értesítő 1897. (Bún ig. aj.)
	184.	Néptanítók Lapja 1897.
	185.	Polgári Iskolai Közlöny 1897.
	186.	Magyar Nyelvőr 1897.
	187.	Népnevelők Lapja 1897.

A) ELEMIISKOLA.

VI.

Tanestület.

Bún Samu, igazgató.

Fischer Jenő, okl. tanító, a 2. fiuosztály tanítója. Működésének évei 9, ez intézetnél 5; a tanári könyvtár őre.

Freund Karolina, okl. tanítónő, az 1. leányosztály tanítónője. Működésének évei 29, ez intézetnél 27.

Mirschfeld Rezső, a 1. fiuosztály tanítója. Működésének évei 3, ez intézetnél 2; tanácskozási jegyző, az ifjusági könyvtár őre.

Karlschmaroff Leon, énektanár, tanította az éneket a 2—4. leányosztályban. Működésének évei ez intézetnél 15.

Kertészné Grünbaum Sarolta, okl. tanítónő, a 4. leányosztály tanítónője. Működésének évei 16, ez intézetnél 15.

Keményné Klein Julia, okl. tanítónő, a 2. leányosztály tanítónője. Működésének évei ez intézetnél 15.

Kondor József, okl. tanító, a 3. fiuosztály tanítója. Működésének évei 41, ez intézetnél 25.

Krámer Lajos, okl. polg. isk. tan. a 4. fiuosztály tanítója. Működésének évei 20, ez intézetnél 15.

Löwenbach Józsefa, okl. tanítónő, a 3. leányosztály tanítónője. Működésének évei ez intézetnél 22.

Hitoktatók:

Pichler Pál, róm. kath. lelkész, a róm. kath. fiutalulók hitoktatója. Működésének évei ez intézetnél 13.

Seregély Dezső, ref. lelkész, az ev. ref. tanulók hitoktatója. Működésének évei ez intézetnél 6.

Szabó K. István, róm. kath. lelkész, a róm. kath. leánytalulók hitoktatója. Működésének évei ez intézetnél 4.

Az érdemjegyek magyarázata.

F. sz.	Elkölcsi viseletből	Előmenetelből
1	példás	kitünő
2	jó	jeles
3	szabályszerű	jó
4	kev. szabályszerű	elégséges
5	nem szabályszerű	elégtelen

VII.
ÉRDEMSOROZAT.

Elemi leányiskola.

I. osztály.

<i>A tanulók nevei</i>	Erk. viselet	Szorgalom	Héber olvas.	Bibliai tört.	Magyar olv.	Besz. ért. gy.	Számtan	Írás	Kézi munka
Armuth Janka	2	3	3	3	4	3	3	3	3
Bartos Örszike	2	3	*3	3	3	3	4	3	3
Berger Margit ism.	2	2	2	3	3	3	4	3	2
Berger Aranka	2	2	2	2	2	3	2	3	3
5 Bontz Reuée	2	2		2	1	2	2	2	2
Boskowitz Örzse	2	4	5	4	5	4	5	4	4
Deutsch Margit	4	4	5	4	5	4	5	5	5
Feiglstock Margit	1	1	1	2	1	2	3	3	2
Fleischhaker Irén ism.	1	3	2	4	2	3	3	1	3
10 Fleischhaker Elza ism.	1	2	2	3	2	2	2	2	3
Hirschl Róza	3	3	3	4	3	4	4	4	4
Heisler Meláni ism.	2	2	3	3	4	3	3	2	2
Káhn Janka ism.	2	2	3	3	3	3	3	3	1
Kohn Ida	1	2	3	3	1	2	3	3	3
15 Kürschner Mari	3	4	5	5	5	5	5	5	5
Kluger Aranka ism.	2	1	2	3	2	3	3	2	1
Mandlbaum Róza ism.	4	5	5	4	5	4	5	5	4
Marton Juliska	1	1	2	2	2	3	3	1	2
Mayer Marcsa	3	4	5	5	5	5	5	4	4
20 Mayer Juliska	2	2	3	4	2	3	4	3	1
Milhofer Örszike	2	2	2	3	1	2	2	2	3
Pollak Helena	3	4	5	4	5	4	5	4	4
Rauch Örszike	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Singer Olga	3	3	3	4	3	3	4	4	4
25 Sonnenschein Margit	2	2	2	2	2	2	2	3	2

* Hittan.

<i>A tanulók nevei</i>	E.k. viselet	Szorgalom	Héber olvas.	Bibliai tört.	Magyar olv.	Besz. ért. gy.	Számítan	Írás	Kézi munka
Schapringer Etelka	1	1	1	2	1	2	2	2	2
Schertz Juliska	3	3	4	4	4	4	4	4	3
Steiner Kata	3	4	3	3	3	4	4	4	4
Weiler Mariska	4	4	5	5	5	5	5	5	4
30 Weisz Gizella	4	4	5	4	5	4	5	5	5

Kimaradt: Klein Jenni.

II. osztály.

<i>A tanulók nevei</i>	Erk. viselet	Szorgalom	Héber olv.	Bibliai tört.	Magyar olv.	Magy. nyelv	Besz. ért. gy.	Német olv.	Számtan	Szépíráás	Ének	Női kézim.
Adler Lenke	1	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2
Armutl Ilona	2	2	3	2	1	2	3	1	3	1	2	1
Augenfeld Róza	3	3	4	4	3	4	4	3	3	3	2	4
Bartos Anna r. k.	1	1		1*	1	1	1	1	1	1	1	1
6 Beck Kati	2	3	3	3	3	4	3	3	3	4	2	3
Berger Margit	1	3	4	3	4	3	3	5	5	3	2	3
Brüll Ilona ism.	2	3	4	3	3	3	3	3	4	2	2	2
Epstein Margit ism.	1	2	2	1	1	3	2	2	2	3	2	2
Günser Málvin ism.	3	3	2	2	1	3	3	1	2	4	2	3
10 Gstettner Paula	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1		2
Hamburger Szidi	1	4	4	4	4	5	4	5	5	4	3	3
Kertész Gizella	1	2	1	1	1	2	2	1	1	3	1	1
Löbl Gizella ism.	3	3	3	2	1	4	3	2	2	3	2	2
Lukács Margit	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
15 Mayerhoffer Margit	2	3	3	2	3	3	3	3	3	4	2	2
Neumann Vera Lujza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Récsei Lina	1	3	2	2	1	3	3	1	2	3	3	2
Rosenberg Janka	2	3	2	2	2	3	3	2	3	3	2	4
Rosenberg Valéri	2	3	1	3	1	2	3	2	1	3	3	3
20 Rothschild Jolán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Scherz Tera	1	2	3	3	3	4	3	3	4	3		3
Stern Frida	1	3	3	3	2	3	4	2	3	3		3
Stettler Mari	2	3	3	3	4	4	3	4	4	4		3
Weiller Aranka	3	3	3	3	2	4	4	2	3	3	2	2
25 Weisz Karolin	3	4	3	4	4	4	4	4	3	4	2	3
Weisz Mari	1	2	2	2	2	2	3	2	3	4		2
Weisz Szelina	3	4	4	3	4	4	4	5	4	4		3

Kimaradt: Günsberger Ilona.

Magántanuló: Boncz Edith.

* Hittan

III. osztály.

<i>A tanulók nevei</i>		Elk. viselet	Szorgalom	Héber olv.	Bibliai tört.	Magyar olv.	Magyar nyelv	Német olv.	Német nyelv	Számtan	Földrajz	Szépíráás	Rajz	Kézimunka	Enek
	Berger Margit	1	3	3	3	2	3	3	4	3	3	3	3	2	3
	Blumenschein Klára	1	1	1	1	1	2	1	1	3	1	3	2	1	1
	Boskovitz Róza ism.	3	3	1	1	1	2	3	3	2	2	3	2	4	1
	Bun Ella	1	1	1	1	1	3	2	2	2	2	3	2	1	2
5	Breiner Aranka	3	3	2	3	1	4	3	4	4	3	2	3	3	3
	Brück Sarolta	1	2	2	2	2	3	2	4	4	3	2	2	2	1
	Deutsch Gizella	1	1	1	2	1	3	2	4	3	3	2	2	3	2
	Deutsch Mari	1	2	2	3	2	4	3	4	4	4	3	3	3	1
	Friedman Szida	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	2	2	2	1
10	Fleischacker Malvin	2	3	2	2	2	4	2	4	3	3	2	2	3	1
	Gerstl Gizella ism.	4	5	4	3	4	5	4	4	5	5	3	3	4	3
	Goldmann Ida	2	3	2	2	1	4	1	3	4	3	2	2	2	2
	Günsberger Mariska	2	3	2	3	2	2	3	4	3	2	3	3	4	3
	Gross Irma	2	3	2	2	1	3	2	3	3	3	2	1	3	2
15	Goldstein Etelka	3	3	3	3	3	4	4	5	4	5	3	2	3	1
	Kaufman Szida	2	3	1	2	1	4	2	3	4	3	4	2	3	3
	Krauss Elza	3	4	2	2	2	4	3	5	5	4	3	3	3	1
	Kuttner Irén ism.	2	3	2	2	2	4	3	4	3	4	3	2	3	1
	Maschankzer Fáni	2	3	3	2	3	4	3	4	3	3	4	4	4	4
20	Maschankzer Gizella	1	1	4	2	4	4	4	4	4	3	3	3	2	
	Márkus Fáni ism.	2	3	3	1	3	4	3	4	4	3	2	3	2	4
	Milhoffer Kata	2	2	2	1	1	3	2	3	3	2	2	2	2	3
	Pátkai Irma	1	3	2	2	1	3	3	4	3	3	3	2	2	2
	Rein Anna ism.	1	1	2	1	1	3	2	3	3	2	1	2	2	1
25	Rosenberg Erzsike	1	1	1	1	1	2	1	3	2	2	2	2	2	
	Schapringer Ilona	3	2	2	2	1	3	2	3	3	3	3	1	2	3
	Schwarz Erzsike	4	3	2	1	1	3	1	3	4	3	3	3	3	1
	Spitzkopf Klára	3	4	4	3	3	4	4	5	4	5	4	4	3	
	Wallerstein Janka	3	3	1	1	1	2	1	1	3	2	3	3	2	1
30	Weiss Elza ism.	3	3	2	1	1	3	2	3	2	2	3	2	3	4
	Weiss Ilona ism.	1	1	2	1	1	2	1	2	2	2	3	3	1	2
	Weiss Lilly	3	4	2	1	1	4	2	4	4	3	2	3	4	3
	Weiss Erzsike	1	1	1	1	1	2	1	1	3	2	2	1	1	2

Kimaradtak: Günsberger Hermin, Pilzer Ilona,
Rosenberger Vilma.

IV. osztály.

A tanulók nevei		Erk. viselet	Szorgalom;	Héber olv.	Bibl. tört.	Magy. nyelvt.	Magyar olv.	Németnyelvt.	Német olv.	Számítan	Földrajz	Szépíráás	Rajz	Ének	Kézimunka
	Barta Erzsike	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
	Bonyhádi Cilli	1	2	1	2	3	1	3	3	2	3	3	2	1	2
	Breier Ilona	4	4	2	2	4	1	5	2	5	4	4	3	1	3
	Dick Kata	2	2	2	2	3	2	4	3	4	2	2	4		3
5	Fischer Elza	1	2	1	1	3	1	3	1	2	3	2	2	2	4
	Fischer Etelka	3	3	2	2	3	2	4	3	3	3	3	3	1	4
	Flesch Margit	3	4	1	3	4	2	4	3	3	4	3	4	2	2
	Frankl Irma	1	2	1	2	3	1	2	1	4	2	2	1	3	2
	Friedmann Aranka	3	3	1	3	3	2	4	3	3	4	3	3	1	4
10	Goldmann Aranka	4	4	2	3	4	2	4	3	4	4	2	2	1	2
	Grünbaum Róza	3	3	1	3	4	1	4	2	4	4	3	3	1	3
	Gstettner Méta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
	Günsberger Róza	2	4	2	4	4	2	4	3	3	4	3	4	3	4
	Krausz Erzsí	4	4	2	3	5	1	4	3	4	4	3	3	1	2
15	Lakenbacher Ella	3	3	1	2	4	1	4	1	4	4	3	3	1	3
	Milhofer Frida	1	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1		3
	Neumann Ella	2	3	2	3	4	2	3	2	3	4	3	3	1	4
	Neumark Ilona	1	3	1	3	4	2	4	2	3	3	4	3	1	3
	Oblath Miranda	3	4	*2		4	1	2	1	3	4	3	3	2	4
20	Österreicher Róza	1	1	1	1	3	1	3	2	3	3	3	2	1	2
	Pátkai Olga	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	3
	Pollak Emma	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1
	Pollak Katicza	1	2	1	1	2	1	3	2	2	2	2	2	2	1
	Rosenberg Ilona	3	2	1	3	3	1	3	1	2	2	3	3	1	3
25	Rosenthal Etelka	1	2	1	2	3	1	3	2	3	3	2	2	1	2
	Rosenzweig Irma	2	2	2	2	3	1	4	3	2	3	3	2	3	4
	Sattler Hermin	4	4	1	4	4	2	4	3	4	4	2	1	1	2
	Schmidt Aranka	2	2	1	3	4	2	4	3	2	2	4	3	2	3
	Schreiber Malvin	1	1	1	1	3	1	3	2	3	2	2	2	1	1
30	Schreiber Paula	1	1	1	2	3	1	3	2	2	1	2	1	1	1
	Singer Gizella	2	4	1	3	4	2	4	3	4	4	4	3	1	3
	Sommer Elza	3	4	2	3	4	2	4	3	4	5	2	2	4	2
	Sommer Malvin	3	4	1	4	4	2	4	3	3	4	2	3	2	4
	Weisz Ilona	2	3	1	2	3	1	3	2	4	3	3	3	1	3
	Villányi Agáta	2	2	1	2	3	1	2	1	3	2	3	3	1	3

Kimaradtak: Kreamsír Alma, Pollák Ilona.

* Hittan.

Elemi fiiskola.

I. osztály.

<i>A tanulók nevei</i>	Erk. viselet	Szorgalom	Héber olv.	Biblia tört.	Magyar olv.	Besz. ért. gy.	Számítan	Írás
Arnstein József	1	3	3	3	3	3	3	3
Brandlhofer Antal	2	2		*3	2	2	3	3
Breiner Elemér	2	2	2	2	2	2	2	2
Ehrenstein Lajos	2	3	3	4	3	4	3	4
5 Engländer György	1	1	1	1	1	1	1	1
Epstein Vilmos	3	3	3	3	3	3	3	4
Fried József	1	2	2	2	2	3	3	3
Frommer Pál	2	1	1	1	1	2	2	2
Gottreich Izidor	3	3	2	2	2	3	3	3
10 Gutmann Imre	1	1	1	1	1	1	1	2
Günser Imre	3	4	5	5	5	4	5	4
Kertész Imre	1	1	1	1	1	1	1	2
Kaufmann Jenő	2	3	3	3	3	3	3	3
Krausz Árpád	1	1	2	2	2	1	1	2
15 Krausz Soma	3	2	1	2	1	2	1	1
Láng Béla	1	1	1	1	1	1	1	1
Ország József	1	1	1	2	1	2	2	1
Pollák Leó	2	2	1	2	1	2	1	2
Rosenberg János	1	1	1	1	1	1	1	2
20 Rosenberg Rezső	1	2	2	3	2	3	3	3
Rosenfeld János	1	1	1	2	1	1	2	2
Rabinek Jenő	2	5	5	5	5	4	4	3
Sattler Sándor	2	1	1	1	1	1	1	1
Szeidmann Ernő	2	3	2	3	2	3	3	4
25 Schreiber Rezső.	2	2	2	2	2	2	3	3
Stern Manó	1	2	2	2	2	2	3	3
Steiner Ernő	2	1	1	2	1	2	1	4
Telemann Fülöp	1	3	2	3	2	3	3	3
Weisz Béla	1	2	1	2	1	2	3	3
30 Weisz Sándor	2	2	2	3	3	3	3	3
Wégráth Emil	2	2		*3	1	2	2	2
Zwiebak Lajos	1	1	1	1	1	1	1	2

Magántanuló: Gelsei Gutmann Henrik Sándor Nándor.

* Hittan

II. osztály.

<i>A tanulók nevei</i>		Erkölcsei vis.	Szorgalom	Hittan és bibl. történet	Héber olv.	Bibliatörd.	Pesz. ért. gv.	Magyar olv.	Magy. nyelv.	Német olvas.	Számtan	Szépírási
	Beck Jenő	2	3	3	3	2	3	2	4	3	4	4
	Berger Miksa	1	2	2	2	2	2	2	4	3	4	2
	Berger Sándor idb.	1	1	2	2	2	2	2	3	2	4	3
	Berger Sándor ifj.	2	3	4	3	4	4	3	4	3	4	3
5	Buksz Bernát ism.	2	3	4	3	3	3	2	4	3	2	1
	Dembitz Armin	3	5	5	4	5	4	4	5	4	5	4
	Deutsch Jenő	3	4	4	3	4	4	3	4	3	3	4
	Fleischacker Imre	1	2	2	3	2	2	2	3	2	3	2
	Fried Imre	1	3	3	4	3	2	3	3	3	3	3
10	Friedmann Jenő	3	3	3	3	4	3	3	4	3	3	3
	Friedrich Miksa	3	3	3	4	4	3	4	4	4	4	4
	Frischmann József	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2
	Frommer Ernő	3	3	4	3	4	3	3	4	2	3	2
	Goldberger József	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1
15	Hirschli Henrik	2	5	5	4	5	4	3	5	3	4	3
	Holzer Jenő	2	4	4	4	4	4	3	4	4	4	3
	Kárpáti Miklós	1	1	1	2	1	2	2	2	1	3	2
	Koln József	1	3	3	3	3	3	2	3	3	3	4
	Korein Sándor	2	3	3	3	4	3	3	3	4	4	4
20	Kreisler Jakab	3	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4
	Kuttner Lajos	3	5	5	3	5	4	3	5	4	5	3
	Lengyel József	1	1	1	1	2	2	2	1	1	2	2
	Löbl Károly ism.	3	4	4	4	4	4	2	4	4	4	3
	Mandlbaum G. ism.	3	4	4	4	4	4	3	4	3	4	4
25	Markusz Adolf ism.	3	4	4	4	4	4	3	4	3	4	4
	Marton Vilmos	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2	1
	Maschanzker J. ism.	3	3	4	3	4	3	2	4	3	3	3
	Neufeld Lipót	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	2
	Österreicher József	1	1	2	2	3	2	1	2	1	2	2
30	Pollák Sándor	2	3	2	3	2	2	3	3	2	2	2
	Rechnitzer Zsigmond	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Rosenberg Elek	1	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2
	Scherz Andor	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1	3
	Seidmann Leo	3	3	3	3	2	3	3	4	3	4	3
35	Singer Sándor	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2
	Sonnenschein Rezső	1	2	2	1	2	2	2	3	3	3	2
	Spitzkopf Károly ism.	3	4	4	4	4	4	3	4	4	3	3
	Steiner Jenő	3	3	3	3	4	3	4	4	4	4	2
	Steiner Lipót ism.	3	3	2	2	2	3	2	3	3	3	2
40	Toch Ernő	2	3	3	3	4	3	3	3	4	2	2

<i>A tanulók nevei</i>	Erkölcsi vis.	Szorgalom	Hittan és bibl. történet	Héber olvas.	Bibliafordítás	Besz. ért. gy.	Magyar olv.	Magy. nyelvt.	Német olvas.	Számítan	Szépírás
Tóth Ernő	2	2	*1			2	1	2	2	2	2
Villányi István	2	2	1	2	2	1	1	2	1	2	2
Voiticz Leo	1	1	2	3	2	3	2	3	2	3	1
Wamberger Pál	1	2	1	2	3	2	1	2	1	2	2
45 Weisz Jenő	3	5	5	4	5	4	4	5	4	5	3
Weisz Lajos	2	4	4	4	4	4	4	4	4	2	3

Magántanulók : Gelsei Gutmann Henrik, Sándor, Erényi György.

* Hittan.

III. osztály.

<i>A tanulók nevei</i>		Erkölcsei vis.	Szorgalom	Héber olv.	Bibliai ford.	Bibliai tört.	Magyar olv.	Magyar ny.	Német olv.	Német ny.	Számolás	Földrajz	Szépíráás	Rajz	Enek	Torna
	Arnstein Sándor	1	3	3	1	2	2	3	3	3	3	2	2	3	3	3
	Beck Ede	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3		3
	Berger István	3	3	3	3	4	3	3	3	4	3	4	3	3		3
	Berger Miksa	4	5	3	4	4	3	5	3	5	3	5	3	3	4	3
5	Berger Simon	3	4	3	3	4	4	3	4	4	3	4	4	3	4	2
	Bokor Sándor	3	4	*	2	4	3	5	4	5	4	4	4	3	4	3
	Braun Imre	1	4	3	3	3	4	3	5	3	4	4	4	3	3	3
	Breiner Imre	3	5	4	5	3	3	5	4	5	5	4	3	4	4	4
	Broch Emil	2	3	3	2	3	3	3	3	3	4	3	3	3	2	2
10	Brüll Zsigmond ism.	2	4	3	3	3	3	4	3	4	4	4	3	3	3	3
	Buksz József ism.	3	4	3	3	4	3	4	3	5	4	4	4	4	4	3
	Deucht József	3	5	3	3	4	3	5	3	5	5	4	3	3	4	2
	Feiglstock Lajos	3	3	2	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	4	3
	Fischl Béla	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	3	1	2	
15	Flesch József	1	2	1	1	3	2	2	2	3	2	3	1	1	2	2
	Goldschmied Béla ism.	2	3	2	1	4	2	4	2	4	4	4	2	2	2	3
	Heisler József	2	4	3	4	4	3	4	4	5	3	4	4	4		3
	Kellermann Samu ism.	4	3	3	2	2	2	3	3	4	3	4	3	3	3	4
	Kemény Imre	3	3	3	3	4	2	3	3	3	2	2	3	4	4	2
20	Krausz Gyula	1	3	3	3	4	3	3	3	5	3	3	3	3	2	3
	Krausz Jenő	2	4	3	3	4	3	4	3	5	4	4	2	2	3	3
	Krausz Vilmos ism.	2	2	3	2	2	1	2	2	3	1	2	1	1	2	2
	Kürschner Béla	2	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	2
	Ledofszky Dezső	3	2	3	3	2	1	1	2	2	2	1	1	3	3	2
25	Mautner Ödön	2	4	4	4	4	4	4	4	5	4	5	4	3	3	3
	Neumann Frigyes	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2
	Pollák Manó	1	2	3	2	3	2	3	3	3	2	2	1	2	2	2
	Rabinek Aladár	3	4	3	4	3	3	4	3	5	4	4	3	3	3	3
	Rapoch Pál	3	2	3	2	2	1	3	2	3	3	2	2	3	2	2
30	Richter József	3	4	4	4	4	3	4	4	5	4	4	4	4	3	4
	Rosenberger Sándor	1	2	3	2	1	3	3	3	3	2	2	2	2	2	3
	Sattler Vilmos	2	3	3	4	4	3	3	3	4	3	3	3	3	2	2
	Scherz Jenő	1	2	2	2	2	1	3	1	3	1	2	3	3	2	2
	Schlesinger Béla	2	3	2	2	3	2	4	3	4	4	4	3	4	3	3
35	Schreiber Arnold	2	3	3	4	3	3	3	3	4	3	4	3	3	2	3
	Stellner Márton ism.	2	3	2	1	3	2	4	3	4	4	4	1	2	3	3
	Sternberger Albert	3	3	3	3	2	2	2	2	3	2	3	3	3	4	3
	Ungár Imre	2	5	4	5	5	4	4	4	5	3	4	4	4	3	3
	Wéber Mór	2	4	4	4	3	3	4	3	5	3	3	3	3	3	4

<i>A tanulók nevei</i>	Erkölcsei vis.	Szorgalom	Héber olv.	Bibliai ford.	Bibliai tört.	Magyar olv.	Magyar ny.	Német olv.	Német ny.	Számolás	Földrajz	Szépirás	Rajz	Ének	Torna
Weisz Aladár	1	3	2	3	3	3	4	3	4	3	4	2	2	2	4
Weisz Zsigmond	2	5	4	5	4	3	5	4	5	5	5	4	4	3	4
Weizenstern Lajos	3	5	3	4	3	3	5	3	4	4	5	3	4	3	2

Kimaradt: Künstler Aladár.

* Hittan.

IV. fuosztály.

A tanulók nevei		Erk. viselet	Szorgalom	Héber olv.	Bibl. ford.	Bibl. tört.	Magyar olv.	Magy. nyelv	Német olv.	Németnyelv	Számtan	Földrajz	Szépíráás	Rajzolás	Torna	Enek
	Beck Samu	2	3	3	3	3	3	4	3	4	3	3	4	4	3	3
	Berger Ferencz	1	2	2	2	2	2	3	2	3	4	2	2	2	2	2
	Berger Jenő	4	4	4	4	4	4	4	4	5	4	5	4	4	3	3
	Brandl Rezső	4	4	3	4	4	3	4	3	4	4	4	4	4	3	3
5	Deutsch Albert	1	1	1	1	2	1	3	1	2	2	2	2	2	2	2
	Dukász Aladár	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2
	Ehrenstein Aladár	3	4	3	4	4	3	4	3	4	5	5	4	4	3	3
	Ehrenstein Károly	3	4	3	4	4	3	4	4	4	4	5	4	4	3	4
	Eppinger Sándor	1	2	2	3	3	3	3	3	4	4	3	2	3	2	3
10	Fleischhacker Dezső	1	2	2	2	2	2	3	2	3	3	3	3	3	2	3
	Frommer Gyula	3	4	3	3	3	3	4	4	5	4	5	3	3	3	3
	Glaser Ede	4	4	3	4	3	3	4	4	4	4	5	3	3	3	3
	Goldschmied Károly	2	2	2	3	3	2	3	3	4	3	3	3	3	3	3
	Goldstein Miksa	2	3	3	3	4	3	4	3	4	4	4	3	3	3	3
15	Grünbaum Jenő	4	4	3	3	4	3	4	3	4	3	4	4	4	3	3
	Günser Pál	3	4	3	4	4	3	4	4	4	4	4	3	3	3	3
	Handelsmann Ede	3	4	3	4	4	3	4	4	4	4	4	3	3	3	3
	Heisler Adolf	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	3	3	3	3
	Hamburger Jenő	3	3	3	3	3	3	4	3	4	3	3	3	3	3	3
20	Hirschl József	4	5	4	4	4	3	4	4	5	5	5	3	3	2	3
	Hirschl Pál	3	4	3	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	3	3
	Kertész Zoltán	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3
	Klúger Aladár	2	3	2	2	3	2	3	2	3	2	4	3	3	3	3
	Krausz Béla	2	2	2	2	2	2	3	3	4	4	2	3	3	3	3
25	Kremsier Béla	4	5	3	5	5	3	5	4	5	5	5	4	4	4	4
	Kremsier József	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	3	4	4	3	3
	Lengyel István	1	3	3	3	3	2	4	3	4	4	4	3	3	3	3
	Liditt Ede	2	3	3	3	4	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4
	Lukács György	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2
30	Nyitrai Imre	3	3	3	3	4	3	4	3	4	3	4	4	4	3	3
	Pollák Sándor	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3
	Rein József	3	4	3	4	4	3	4	4	4	4	4	3	3	3	3
	Rosenfeld Pál	3	3	3	3	4	3	4	3	4	3	4	2	2	3	3
	Strém Dezső	2	2	2	2	2	2	3	2	1	4	2	3	2	3	3
35	Szamek Sándor	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	Szommer Imre	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	3	3	2	2
	Weisz Árpád	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	3	2	3
	ifj. Weisz Ferencz	3	4	3	3	4	3	4	4	5	4	4	3	3	3	3
	id. Weisz Ferencz	4	4	3	4	4	3	4	4	5	4	5	4	4	3	3
40	Weisz Oszkár	3	3	3	4	4	3	4	3	4	4	4	3	3	3	2

<i>A tanulók nevei</i>		Erk. viselet	Szorgalom	Héber olv.	Biblia for.	Biblia tört.	Magyar olv.	Magyar nyelv	Német olv.	Német nyelv	Számítan	Földrajz	Szépíráás	Rajz	Torna	Ének
	Weisz Samu	4	4	3	4	3	3	4	3	5	4	5	3	3	3	3
	Weisz Sándor	1	1	1	2	2	2	3	1	1	1	2	2	2	2	2
	Weiller Hugó	4	5	3	4	4	4	5	4	5	4	5	2	2	3	3
	Weltner Samu	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	2
45	Zwieback Izsó	1	2	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2

Kimaradt : Adler József

Magántanuló : Erényi Gusztáv.

VII.
TANTERV

B) POLGÁRI ISKOLA.

VIII.

TANTESTÜLET.

Bun Samu, igazgató.

Altmann Mór, polg. iskolákra képesített rendes tanár, okl. torna-tanár, a földrajzi tanszerek őre, tanította a német nyelvet az 1—4., a földrajzot a 3. és 4., tornát az 1—4. osztályban. Működésének évei 17, ez intézetnél 16.

Balla Mózes, tanárjelölt. tanította a számtant a 4. osztályban, működik ez intézetnél 1 év óta.

Hirsekfeld Rezső, okl. tan., tanította a szépírást az 1. és 3. osztályban. Működik ez intézetnél 2 év óta.

Kellert Lajos, rendes tanár, tanította a hittant 1—4., a számtant az 1., 2. és 3., a szépírást a 2., a természettant a 4. osztályban. Működésének évei 35, ez intézetnél 31, tantesületi jegyző.

Kertész József, polg. iskolákra képesített rendes tanár, tanította a magyar nyelvet az 1—4., a történelmet a 3. és 4., a földrajzot az 1 és 2., az éneket az 1—4. osztályban. Működésének évei 13, ez intézetnél 9.

Neubrunn Jóbiás, polg. iskolákra képesített rendes tanár, tanította a szabadkézi rajzot, mértant és mértani rajzot az 1—4. osztályban, a szépírást a 4. osztályban. Működésének évei ez intézetnél 2. a mértani tanszerek őre.

Somosi Vilmos, középiskolákra képesített tanár, a természetrajzi és természettani tanszerek őre, tanította a természetrajzot az 1., 2. és 3. osztályban, tanít ez intézetnél 6 év óta.

Hitoktatók :

Pichler Pál, róm. kath. lelkész, a róm. kath. tanulók hitoktatója.

Seregély Dezső, ev. ref. lelkész, az ev. ref. tanulók hitoktatója.

Az érdemjegyek magyarázata.

F. sz.	Erkölesi viseletből	Előmenetelből
1	dicséretes	kitünő
2	jó	jeles
3	tűrhető	jó
4	szabálytalan	elégséges
5	rossz	elégtelen

IX.

A POLGÁRI ISKOLA TANTERVE

1. *Hittan.*

(A lefolyt tanévben előadott tananyag.)

I. osztály, hetenkint 3 óra.

- a) Bibliafordítás: Mózes IV. könyvéből 11, 12, 13, 14, 15, (37—41), 16, 17, 20-ik szakasz.
- b) Imafordítás: Étkezés utáni ima, reggeli ima, schema, aschre, zsoltár.

II. osztály, hetenkint 3 óra.

- a) Bibliafordítás: Mózes V. könyvéből 1, 2 (1—10), 3, (8—22), 4, 5, 6, 11, 12, 13. 15. szakasz.
- b) Imafordítás: Az újévi ima.

III. osztály, hetenkint 2 óra.

- a) Bibliafordítás: Mózes V. könyvéből 29, 30, 31, 32, 33, 34. szakasz.
- b) Imafordítás: Az engesztelő napi ima, a reggeli isteni tiszteletnél használt zsoltárok.

IV. osztály, hetenkint 3 óra.

Az imakönyvekből végzett tananyag ismétlése, a péntek esti isteni tisztelet alkalmával használt zsoltárok. Szemelvények a példabeszédek könyvéből.

A héber nyelvtan elemei fokozatosan minden osztályban.

2. *Magyar nyelv és irodalom.*

a) A nyelvtan alapos ismerete és azon jártasság megszerzése, hogy a tanuló oly tantárgyokról, melyek tapasztalata és tanulmányai körébe esnek, világosan és szabatosan tudjon szólni és stílárís ügyességgel írni.

b) Irodalmi művek olvasásán és fejtegetésén alapuló ismerete a magyar irodalom fejlődésének.

I. osztály, hetenkint 5 órán.

a) Elbeszélő prózai és költői olvasmányok, különösen a népmese, népmonda, magyar történeti monda, a klasszikus mythosz és néprajz köréből.

Értelmes és kellően hangsúlyozott olvasás; az olvasmányok tartalmának megmagyarázása, ugyancsak az olvasmányok tartalmának szabadon való elbeszélése; könyv nélkül való versek szavalása.

b) Nyelvtan: Egyszerű mondat és mondatrészek, fő- és mellékmondat megkülönböztetése. — Mondattani alapon a teljes alaktan, tekintettel a hangtani módosulásokra. — Szóképzés, gyakorlatilag szócsoportok egybeállításával; az előképzők.

c) Kéthetenkint legalább egy írásbeli iskolai vagy házi dolgozat. Ez által főleg a nyelvtant és a helyes írás gyakorlását kell szem előtt tartani; a föladat fölfogására a gyermeket az iskolában élőszóval gondosan elő kell készíteni.

Tankönyv: Hoffmann Mór, m. olvasókönyv I., Deme K., magyar nyelvtan. — Tanár: Kertész József.

II. osztály, hetenkint 5 órán.

a) Olvasmányok és azoknak feldolgozása, mint az I. oszt.

b) Nyelvtan: Összetett szerkezetű mondatok taglalása és szerkesztése; mellé- és alárendelt mondatok viszonyának ismertetése. A szókötés (a határozók, ugynevezett igekiegészítők tana). Szóképzés. Synonymák egybeállítása és magyarázata az olvasmány alapján.

c) Kéthetenkint egy írásbeli iskolai vagy házi dolgozat, mely által a nyelvtan gyakorlásán kívül a feladatot ki kell terjeszteni az olvasmány egyes részleteinek vagy a költői elbeszélés tartalmának — miután azt az iskolában szabad szóval elmondták — írásban való előadására is.

Tankönyv: Hoffmann Mór, m. olvasókönyv, II., Deme K., m. nyelvtan. — Tanár: Kertész József.

III. osztály, hetenkint 4 órán.

a) Egészlet alkotó történelmi olvasmányok. pl. Szalay László: A tatárjárás Magyarországon 1241—43-ban. Elbeszélő költemények.

b) A magyar nyelvtan rendszeres áttekintése. A hangsúlyos vers ismertetése.

c) Kéthetenkint egy írásbeli iskolai vagy házi dolgozat; tárgyát az iskolai olvasmánynyal kell kapcsolatban tartani, feldolgozása módját előbb élő szóval meg kell fejteni.

Tankönyv: Hoffmann Mór, m. olvasókönyv III., Deme K., m. nyelvtan. — Tanár: Kertész József.

IV. osztály, hetenkint 3 órán.

a) Nagyobb epikus olvasmány, pl. Arany Toldija. Az olvasmány tartalmának megértésén kívül a mű szerkezetét s a költői stílus sajátosságait is meg kell világítani.

Prózai olvasmány: leírások u. m. tárgy- és jelenetrajzok, jellemrajzok, könnyebb életrajzok, (Plutarchos-félék vagy oly formában írottak.)

b) A stílus általános törvényei. (A nyelv tisztasága és szabatosága; egyszerű és szép stílus. (A prózai és költői stílus különbségei tüzetesen, tekintettel a közéletben előforduló fontosabb ügyiratokra. A mértékes vers ismertetése.

c) Kéthetenkint egy írásbeli iskolai, vagy házi dolgozat, melyben a költői olvasmány tartalmát vagy kisebb leírásokat, elmélkedéseket, melyekhez az iskolai olvasmány nyújtja az anyagot, kell írásba foglalni. Feldolgozásuk módját élőszóval előre ki kell fejteni.

Tankönyv: W e s z e l y, Stiliztika. Arany J., Lehr, Toldi.
Tanár: Kertész József.

3. Német nyelv.

Czél:

a) Biztos nyelvtani ismereten alapuló lehető legteljesebb elsajátítása a német nyelvnek.

b) Azon képesség, hogy a tanuló valamely az oktatás köréből vett tárgyról német nyelven helyesen írni és beszélni tudjon.

I. osztály, hetenkint 5 órán.

a) Folyó és értelmes olvasás; az olvasmányok tartalmának megmagyarázása s szabad elbeszélése.

b) Olvasmány alapján: egyszerű és bővített mondatok; a mondatrészek.

Ezek alapján a beszédrészek, a név- és igeragozás és a szóképzés elemei.

c) Fordítások magyarból németre és viszont; helyesírási gyakorlatok.

Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

Tankönyv: Deutsch-Garai, Német nyelv- és olvasókönyv I.
Tanár: Altmann Mór.

II. osztály, hetenkint 5 órán.

a) Olvasás mint az I. osztályban.

b) Összetett mondatok taglalása és alkotása: a szótan befejezése, mondattan és szóképzés kiegészítése.

c) Helyesírási gyakorlatok; kisebb elbeszélések és leírások.

Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

Tankönyv: Deutsch-Garai, Német nyelv- és olvasókönyv I.
Tanár: Altmann Mór.

III. osztály hetenkint 5 órán.

a) Költői és prózai olvasmányok a görög-római és magyar történelemből; kisebb jellemrajzok; olvasmányok a természettudomány köréből.

b) A szó- és mondatrendszeres ismétlése mellett a szóképzés tan.

c) Elbeszélések, leírások, költemények áttétele kötetlen beszédbe; levelek.

Kéthetenkiut egy írásbeli dolgozat.

Tankönyv: Deutsch-Garai, Német nyelv- és olvasókönyv I. Tanár: Altmann Mór.

IV. osztály, hetenkint 5 órán.

a) Nagyobb prózai és költői szemelvények olvasása, tekintettel az ismertebb német költőkre és írókra.

b) Olvasmányok alapján: a költői írásművek fontosabb nemei és a német nyelvtan rendszeres ismétlése.

c) Önálló írásbeli dolgozatok; polgári ügyiratok szerkesztése.

Kéthetenkiut egy írásbeli dolgozat.

Mind a négy osztályban megfelelő költemények emlézése a tanórán történt kellő előkészítés tárgyalás után.

Tankönyv: Deutsch-Garai, Német nyelv- és olvasókönyv I. Tanár: Altmann Mór.

4. Szám- és mértan.

Czél:

Biztosság és ügyesség a számolási műveletek végrehajtásában, jártasság a polgári életben előforduló mindenféle körülmények ez alkalmazott szám- és mértani feladványok megfejtésében.

A geometriai fogalmak és alapigazságok megértése, módszeresen vezetett szemlélet és rajz után.

I. osztály, hetenkint 5 órán.

a) Szám t a n. A tizedes számrendszer. A négy számolási művelet egész számokkal és tizedes törtekkel. A tört mint hányados és viszony; közönséges törtekkel való számolás. A hazai mértékek ismertetése; időszámítás.

b) Mért a n. Planimetriai elemek. (Pontok, vonalak és szögek fekvési és mérési viszonyai.) A legfontosabb sík-idomok tulajdonságai és alakítása, u. m.: három-, négy- és sokszög, különösen a szabályos és a kör. Az idomok összeillősége, szimmetriája,

hasonlósága és a terület meghatározása. A kerülék és néhány görbe vonal.

Tankönyv: Moenic-Schmidt. Számtan I. Lengyel S. Mértani nézlettan. — Tanár: Neubrunn T. és Kellert L.

II. osztály, hetenkint 5 órán.

a) Számtan. Számolási rövidítések, számtani műveletek korlátolt pontossággal. Az arányosság fogalmának fejtegetése. Egyszerű hármasszabály; az olasz számolásmód. Mértani viszonyok és arányok elemei. Százalék-számítás.

b) Mértan. Stereometriai elemek. (A sík. Az egyenesek és síkok abszolút és relatív fekvése, lapszög és szögletek. A legfontosabb testek tulajdonságai és hálózata, u. m.: hasáb, gúla, szabályos testek, henger, kup, gömb. A testek összeállósága, symmetriája, hasonlósága, felszínének és térfogatának meghatározása. Testminták készítése.)

Tankönyv: Moenic-Schmidt, Számtan I., Lengyel, Mértani nézlettan. Adámovics, Abr. mértan. — Tanárok: Neubrunn T. és Kellert L.

III. osztály, hetenkint 4 órán.

a) Számtan. Összetett hármasszabály. Kamatszámolás: Határidő számolás. Láncszabály. Az arányos osztás. Elegyítési feladatok.

b) Mértan. Constructiv planimetria.

A) Egyszerű vonalú idomok. Az összeállóság symmetriája, hasonlóság és területmeghatározás kibővítése s az idevágó fontosabb constructiv feladatok.

A geometria alkalmazása a rajzolásnál és a mérésnél.

(Mindezeket, valamint a IV. osztály számára kiszabottakat is, a polgári iskola feladatához mért kellő rövideggyel, de lehető alaposan.)

Tankönyv: Moenic-Schmidt, Számtan II., Adámovics, Abr. Mértan. Lengyel S., Szerkesztő és gyakorlati mértan. Tanárok: Neubrunn T. és Kellert L.

IV. osztály, hetenkint 4 órán.

a) Számtan. A hazai, valamint a legfontosabb külföldi pénzrendszerek ismertetése átszámításokkal. Árfolyamszámítás. Lerovás és váltóleszámítás. Váltókémlés alapja. Az ellentett szám, — a hat első alapművelet betűkkel. Első fokú egyenletek egy ismeretlennel.

b) Mértan. A tér felmérése és területe kiszámítása. A térfogat felmérése és köbtartalma, kiszámítása, alkalmazva ezt

a töltések, földkiásások, épületek falai köbtartalmának kiszámítására.

Tankönyv: Lengyel S., Schmidt Ág. dr. Algebra. I. füzet, Lengyel, Szerkesztő és gyakorlati mértan. Adámovics Abr. mértan. — Tanárok: Neubrunn T. és Balla M.,

5. Természetráajz.

Czél:

Az ásvány, növény, állat fontosabb csoportjainak szemlélésén és összehasonlításán alapuló ismerete, kapcsolatban a növényi és állati szervezet működésének ismertetésével.

I. osztály, hetenkint 3 órán.

a) Téli hónapokban az ásványtanból egyes osztályok alapjellemeivel bíró, a mezei, gazdasági, különösen az ipari és kereskedelmi ismeretek alapjául szolgáló ásványok példányain szemléltetendők azok ismertető jegyei, találási helyük és hasznuk.

b) Tavaszi és nyári hónapokban egyes seregeket jellemző, azonban a mezei gazdaságban, az iparban és kereskedelemben használtatni szokott növénypéldányokon keresendők fel a növények ismertető jegyei, növényi helyök és hasznuk.

Tankönyv: Roth-Schuch, Növénytan I. Róth S., Az ásvány-, kőzet- és földtan elemei. Tanár: Somosi Vilmos.

II. osztály, hetenkint 3 órán.

Egész éven át az állatok főbb osztályaiból, az alapjellemmel bíró, egyszersmind a mezei gazdaságban, az iparban és kereskedelemben használtatni szokott állatpéldányokon tanítandók az állatok ismertető jegyei, tartózkodási helyök táplálkozási és szaporodási módjuk, sajátásaik, általános és különös hasznuk; az állati rendszer főbb alapvonalai áttekintésével s az állatoknak analtikai úton való meghatározásával.

Az állatcsoportok szervezete s életfolyama rövid vonásokban mindig alkalmilag ismertetendő.

Tankönyv: Róth S., Az állattan elemei. — Tanár: Somosi Vilmos.

III. osztály, hetenkint 3 órán.

a) Téli hónapokban az ásványtani ismeret kibővitendő a kőzettannal s a geologia alapvonalaiival.

b) Tavaszi és nyári hónapokban a növénytani ismeret a növények meghatározása útján bővitendő s minden alkalommal ismertetendő a növények szervezete és életfolyama.

c) Röviden egybe kell vettetni a föld terményeinek kapcsolatban állását egymással s így egybefoglalni földünk természetrajzát.

Tankönyv: Roth-Schuch, Növénytan, Roth, Az asványkőzet- és a földtan elemei, a növénytan elemei — Tanár: Somosi Vilmos.

6. Természettan.

VI. osztály, hetenkint 3. órán.

A testek általános tulajdonságai. A testek mozgása. Az erők és azok súlyegyene. A munka. A gépek.

Tankönyv: Greggus-Berecz, Természettan. Tanár: Kellert Lajos.

7. Földrajz.

Cél:

A föld természeti és állami viszonyainak ismerete, különös tekintettel hazánkra.

I. osztály, hetenkint 2 órán.

A magyar-osztrák monarchia földrajza, különösen Magyar ország földrajza, az osztrák tartományoknak csak általános áttekintése, kiválólág az elsőnek természeti viszonyai. Az országok természeti viszonyainak ismertetéséhez fűződnek a topografiai főbb adatok, városok és vidékek néprajza, a lakók főbb foglalkozásának ismertetésével, nemkülönbén a föld és kőzet főbb nemeinek, a jellemző növények és állatoknak lehetőleg szemlélet útján való ismertetése, szem előtt tartva a természetrajz tanításával való kapcsolatot.

Tankönyv: Hunfalvy-Schneider, Földrajz I. — Tanár: Kertész József.

II. osztály, hetenkint 2 órán.

Európa bővebb és Azsia összébb vont ismertetése oly módon, mint az I. osztályban, kapcsolatban a statisztikával.

Tankönyv: Hunfalvy-Schneider, Földrajz II. — Tanár: Altmann Mór.

III. osztály, hetenkint 2 órán.

Amerika bővebb, Afrika és Ausztrália összébb vont ismertetése, az előbbi osztályokban megállapított módon, tekintettel a felfedezések történelmének főbb mozzanataira, kapcsolatban a statisztikával.

Tankönyv: Hunfalvy-Schneider, Földrajz III. — Tanár: Altmann Mór.

IV. osztály, hetenkint 3 órán.

a) A három első osztályban tanult földrajzi ismeretek együvé foglalása és az egésznek áttekintése.

b) Matematikai és fizikai földrajz elemei és földabroszok készítése.

Tankönyv: Schneider-Szenessy, Általános földrajz. —
Tanár: Altmann M.

8. Történelem.

Czél:

a) Hazánk művelődési történelme, a társadalmi viszonyok és a törvényhozás ismertetésével.

b) Európa és Amerika történelme, azon korszakainak ismerete, melyekből a művelt népek jelen állása megérthető.

III. osztály, hetenkint 2 órán.

A magyarok történelme oly rövid áttekintésben, hogy egy év alatt az egészen át lehessen menni; Magyarország politikai földrajzának oly módon való áttekintésével, hogy az ország különböző korszakokban való állapotát a tanuló a történelemmel megismerje.

Tankönyv: Baróti-Csánki, Magyarország története. —
Tanár: Kertész József.

IV. osztály, hetenkint 3 órán.

Európa történelme Amerika felfedezéseig. Kiemelendők a tanítás folyamán: A keleti népek művelődési viszonyainak rövid ismertetése után a görögök és rómaiak történelme főbb vonásaiban. A kereszténység eredete és terjedése. A nép nagy vándorlása és annak folytán alakult új államok. Az izlam eredete és terjedése. A pápaság uralma és a kereszties hadak. A középkori viszonyok bomlása. Az idetartozó földabroszok használásával és a szükséges felvilágosításokkal.

Tankönyv: Mangold L., Világtörténet. — Tanár Kertész József.

9. Rajzolás.

Czél:

A szabadkézi rajzolás gyakorlása mellett a szerkesztő síkmértan és vetülettan alapfeladványainak ismerete s ezeknek mindkét irányban alkalmazása.

I. osztály.

a) Szabadkézi rajz, hetenkint 2 órán.

Előkészítés a rajzolásra. Egyenes vonalak, görbe vonalak s ezekből összetett egyszerű diszitmények.

Sikmértani idomok. Egyszerű mértani testek, sodrony- és teljeslapu mintákról (távlati rajz) árnyékolással is.

Az előadás mérve szerint a mintázás kezdete.

b) Mértani rajz, hetenkint 2 órán.

Szerkesztő sikmértan elemei (eszközökkel.)

Tanár: Neubrunn T.

II. osztály.

a Szabadkézi rajz, hetenkint 2 órán.

Fali táblára előrajzolt ábrákról, fali nagy képekről; ékitmények elemei.

Fokozatos előhaladás a mintázásban.

b) Mértani rajz, hetenkint 3 órán.

Vetülettan elemei; a pont, vonal siktérbeli helyzetének meghatározása, egymáshoz való viszonya.

Tankönyv: Ádámovics, Ábr. Mértan.— Tanár: Neubrunn Tóbiás.

III. osztály.

Szabadkézi rajz, hetenkint 2 órán.

Görög, később középkori és keleti stílusú ékitmények rajzolása és színezése lapmintákról. Összetettebb ékitmények féldomboru mintákról.

Mintázás.

b) Mértani rajz, hetenkint 2 órán.

A vetülettan ismétlése és folytatása: síkok által határolt s görbe felületű rendes mértani testek ábrázolása. Árnyékszerkesztés. A látkép (perspectiva) szerkesztése.

Tankönyv: Ádámovics, Ábrázoló mértan. Lengyel S., Szerkesztő és gyakorlati mértan. — Tanár: Neubrunn T.

IV. osztály.

a) Szabadkézi rajz, hetenkint 2 órán.

Ékitmények domborművekről, virág és emberi fej s testrészek rajzolása domboru mintákról. A renaissance-styl alapvonalai.

Mintázás.

b) Mértani rajz, hetenkint 2 órán.

Lépték (mérték) szerinti rajzolás. A Mértani rajz alkalmazása az építészeti szerkesztés különösen azon ágaira, melyek a műasztalosságban, lakatosságban, vagy az agyagiparban e tekintetben előfordulnak.

Tankönyv: Ádámovics, Ábrázoló mértan. — Tanár: Neubrunn Tóbiás.

10. Éneklés.

I. és II. osztály, hetenkint 1—1 órán.

Létrák. Gyakorlatok különböző alaphangból, chorálok és népdalok.

A könnyebb hangnemekből 4 kemény s ezzel kapcsolatos négy lány kargyakorlatok magyar népdalokból.

Tankönyv: Harrach, Arany lant I., Bartalns, Éneklő ABC. Tanár: Kertész József.

III. és IV. osztály, hetenkint 1—1 órán.

A következő nyolcz kemény és nyolcz lány hangnem; továbbá kisebb beosztású művészebb hangjegyek és diszitmények használata. Kargyakorlatok magyar népdalokból.

Tankönyv: Harrach, Arany lant II., Ernyei, Énektan I. Tanár: Kertész József.

11. Testgyakorlat.

I., II., III. és IV. osztály, hetenkint 1—1 órán.

a) rendgyakorlatokban a sorok mozgásának többféleségét kifejtik, a menés, a futás nehezebb nemei mellett gyakorolják a sorfordulatokat, sorkanyarodásokat és a sorok mozdulatának, összeállításának különféle nemeit.

b) A szabadgyakorlatok különféle nemei stb.

Tanár: Altmann Mór.

Általános órabeosztás.

T a n t á r g y a k	I.	II.	III.	IV.	Össze- sen
	osztály				
1. Hit- és erkölcstan	3	3	3	3	12
2. Magyar nyelv és irodalom	5	5	4	3	17
3. Német nyelv	5	5	5	5	20
4. Számтан	3	3	3	3	12
5. Mértan	2	2	1	1	6
6. Természetrájk	3	3	3	—	9
7. Természettan	—	—	—	3	3
8. Földrajz	2	2	2	2	8
9. Történelem	—	—	2	3	5
10. Szabadkézi rajz.	2	2	2	2	8
11. Mértani rajz	2	3	2	3	10
12. Szépirás	3	2	3	2	10
13. Éneklés	1	1	1	1	4
14. Testgyakorlat.	1	1	1	1	4
	31	32	32	32	108

X. Érdemsorozat.

I. osztály.

Osztályfő: *Kertész József.*

<i>A tanulók nevei</i>		Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Számtan	Mértan	Term. rajz	Földrajz	Szabk. rajz	Mértani rajz	Szépíráás	Ének	Torna	Erk. viselet
	Ármuth Pál	4	3	3	3	3	4	3	2	2	4	3	3	2
	Bárány Lajos	e	l	m	a	r	a	d	t					
	Berger Dávid	4	4	3	3	4	4	4	2	3	4	4	3	2
	Deutsch Dezső	2	3	2	2	3	2	3	2	1	2	2	2	1
5	Fleischlacker Fer.	3	3	2	3	3	2	3	2	3	4	2	3	1
	Fürst Rezső	3	4	4	3	3	2	5	3	4	4	4	3	1
	Goldschmied Salamon	4	5	2	5	4	4	4	5	5	4	4	3	2
	Gross Ferencz	4	3	2	4	2	3	4	2	2	3	3	3	2
	Gross Móricz	4	4	3	4	2	4	4	3	4	3	3	3	2
10	Helfi Rezső	e	l	m	a	r	a	d	t					
	Klein Sándor	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	3	2
	Koch Sándor	3	2	2	3	3	3	3	1	1	2	2	2	1
	Kohn Géza	3	2	2	3	2	2	2	4	4	3	2	2	2
	Komlósi Sándor	1	3	1	2	3	1	2	2	2	2	3	3	1
15	Krauss Ödön ismétlő	1	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2	1
	Ledofski Tivadar	4	2	4	3	2	4	3	3	4	4	2	2	2
	Löwi Imre	4	3	4	3	3	4	3	4	4	3	2	3	2
	Mattersdorfer Zsig. ism	3	2	3	3	4	4	2	1	2	2	2	2	1
	Oblath Sándor	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	2
20	Pfeifer Samu	3	5	4	4	4	5	4	5	4	3	2	4	2
	Scherz József	e	l	m	a	r	a	d	t					
	Schlesinger Jenő	3	2	3	3	2	2	2	3	2	3	4	3	1
	Singer Gyula	2	2	1	2	4	3	2	1	2	2	2	1	1
	Steiner Jenő	3	4	3	3	3	4	4	4	4	4	3	3	2
25	Steiner Lajos	3	5	4	4	4	5	4	4	4	2	2	4	3
	Steiner Zoltán	3	2	2	2	2	1	2	1	2	3	2	2	1
	Stern Miksa	2	2	3	2	1	4	4	3	3	3	2	3	1
	Stettler Ödön ism.	3	3	3	4	3	3	4	4	4	3	4	3	3
	Strasser Vilmos	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	4	1	1
30	Weissenstern Jenő	2	2	4	3	3	4	3	4	4	4	2	3	3
	Weiss Lajos	4	4	5	5	4	4	4	3	3	3	2	3	2
	Wirth Pál	4	3	3	4	3	1	2	1	1	2	4	3	3

Magántanuló: Kohlmann Sámuel.

II. osztály.

Osztályfő: *Neubrunn Tóbiás:*

<i>A tanulók nevei</i>	Hittan	Magy. nyelv.	Német nyelv	Számtan	Mértan	Term. rajz	Földrajz	Szab. k. rajz	Mértani rajz	Szépíráás	Ének	Testgyakorl.	Erkölcsei vis.
Adler Lipót	3	2	1	3	1	1	1	1	1	2	2	1	1
Augenfeld Salamon	3	4	3	4	4	4	2	3	4	3	1	2	1
Bayer Gyula	3	2	2	2	3	2	2	3	3	3	3	2	2
Brück Henrik	2	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	3	1
5 Deutsch Antal	4	3	4	4	4	4	3	fm.	fm.	4	3	2	2
Fischer Géza	2	3	3	2	2	3	3	3	3	3	4	3	2
Friedmann Zsigmu.	2	3	3	3	2	1	3	3	4	2	4	2	2
Fleischhacker Róbert	4	3	3	3	4	4	3	4	4	3	1	3	2
Glücksthal Artur	3	4	1	3	2	4	3	3	3	2	2	2	2
10 Hász Dezső	3	3	3	2	3	4	3	4	4	4	2	3	1
Hamburger Zsigm.	4	4	5	5	2	4	4	4	2	4	4	3	3
Hirschl Zsigmond	3	2	4	3	2	4	4	3	2	3	3	4	2
Hochstädter Gyula	4	3	4	3	1	1	3	1	1	4	2	1	2
Kaufmann Jenő	3	2	4	4	3	3	3	4	3	3	2	3	3
15 Keszler Antal	2	3	2	4	2	2	3	1	2	1	1	1	1
Kohn Hugó	3	3	2	4	4	3	1	4	4	3	1	3	2
Mautner Ernő	3	2	3	3	3	4	1	4	3	3	1	3	2
Maschankzer Iguác	2	2	2	3	2	2	1	1	3	1	3	4	1
Müller Mór	1	1	2	1	2	2	1	4	3	4	3	3	1
20 Reinitz Béla	4	4	4	4	2	2	5	4	4	4	1	3	3
Rotter Andor	2	3	3	2	2	2	1	3	4	2	2	2	3
Szattler József	3	3	2	3	3	2	3	3	3	2	3	2	2
Spitzer Lipót	3	3	2	3	3	3	3	4	3	3	2	2	3
Steiner Henrik	3	3	2	2	3	1	1	1	2	2	2	2	1
25 Székely István	2	3	3	4	4	3	2	4	3	4	4	3	2
Weiller Lajos	3	3	3	4	1	4	2	1	1	3	2	2	2
Weisz Arnold	2	3	2	2	3	4	2	4	3	4	2	2	3
Weisz Géza	3	3	3	4	4	4	2	4	4	4	1	2	2
Weisz Nándor	3	3	3	3	3	4	3	4	2	3	2	3	2
30 Weisz Oszkár	3	4	3	4	3	4	4	4	4	3	3	2	3

Kimaradt: Weisz Lajos.

III. osztály.

Osztályfő : *Kellert Lajos.*

<i>A tanulók nevei</i>		Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Számítan	Mértan	Term. rajz	Földrajz	Történelem	Szabadk. rajz	Mértani rajz	Szépíráás	Ének	Torna	Viselet
	Ádler Ede	3	2	2	3	1	1	2	2	1	1	3	2	2	1
	Ádler Miksa	4	3	3	3	4	4	3	2	3	4	3	4	4	2
	Apfelbaum Géza	2	3	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1	2	2
	Baron Ernő	2	3	3	3	3	3	3	3	4	2	1	3	2	2
5	Braun Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	2	3	1
	Deutsch Miksa	3	3	2	3	4	3	2	1	3	4	3	2	2	2
	Dukász Jenő	2	3	4	3	3	2	3	3	1	3	2	3	2	2
	Fein Vilmos	2	2	1	3	3	1	1	1	2	3	2	2	1	1
	Feldmar Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	3	1
10	Frommer Sándor	3	4	4	3	4	3	3	2	4	4	3	2	3	2
	Goldberger Béla	3	3	3	2	3	3	2	2	3	2	2	2		2
	Grausz Samu	2	3	3	2	4	3	3	3	2	4	1	3	2	2
	Kohn Samu	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3	3	2	3	2
	Krausz Imre	4	3	4	4	4	4	3	2	4	4	3	3	3	3
15	Künstler Ödön	3	3	3	3	4	4	3	4	3	4	3	3	3	2
	Kürschner Samu	5	4	2	3	2	3	2	3	1	3	2	4	2	1
	Letzter Jenő	3	4	3	3	3	4	3	2	4	3	3	3	3	3
	Lewin Samu	2	1	1	2	3	1	1	1	4	3	3	3	2	1
	Milhofer Dezső	2	2	2	3	3	1	2	1	4	3	3	4	3	1
20	Pilczér Bernát	2	3	3	4	4	2	2	2	4	4	3	2	1	2
	Pollak Jakab	3	4	4	3	4	3	4	4	4	4	3	1	3	1
	Pollak Rezső	3	4	3	4	4	4	2	3	4	4	2	1	2	2
	Rein Ignác	2	3	3	2	4	3	3	2	3	2	2	3	2	2
	Rosenthal Sándor	3	3	4	3	3	3	3	3	4	4	3	4	3	1
25	Skopal Lajos	4	3	4	3	3	3	3	3	4	3	3	2	2	2
	Schwarz Károly	3	3	3	3	3	1	3	2	4	4	3	3	3	2

Kimaradt: Schulhof Zsigmond.

Magántanuló: Kohlmann Sámuel.

IV. Osztály.

Osztályfő: *Altmann Mór.*

<i>A tanulók nevei</i>		Hittan	Magyar	Német	Számtan	Mértan	Természett.	Földrajz	Történelem	Szab. k. r.	Mért. rajz.	Szépíráás	Ének	Torna	Erk. viselet	Szorgalma
	Bernárd Imil r. k.	1	3	3	4	4	3	3	3	4	4	3	3	1	1	3
	Bogenrieder Károly rk.	2	3	3	3	3	4	3	3	2	2	3	2	2	1	2
	Dukász Miksa	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	2	1	2
	Ehrenstein Győző	2	3	2	3	4	2	2	2	4	4	4	2	3	1	2
5	Fleischhacker Ede	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4
	Fleischhacker Géza	3	4	2	2	3	4	3	4	3	4	3	2	2	3	3
	Fleischhacker Jenő	4	3	3	4	3	4	3	2	4	4	4	2	3	2	3
	Frank Ernő	2	3	3	1	2	2	3	2	2	2	2	3	3	1	2
	Grünhut Ferencz	3	3	4	1	3	3	3	2	2	3	3	3	2	2	2
10	Grünwald Béla	2	3	2	3	3	2	3	2	4	3	4	2	2	1	2
	Kapperl Béla	1	3	2	2	2	2	2	1	4	3	3	2	3	1	2
	Koblenczer Oszkár	3	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2
	Korein Vilmos	3	3	4	4	4	3	4	2	4	4	4	3	fm.	3	3
	Krausz Albert	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1	1	1
15	Rotter Sándor	1	1	1	1	3	2	1	1	fm.	3	2	2	2	2	1
	Scherz Lajos	4	3	3	3	4	4	2	2	3	3	3	3	2	1	2
	Scheyer Jakab	3	3	2	3	4	3	3	3	3	4	3	2	2	1	2
	Schön Jenő	3	3	3	3	4	3	3	3	3	4	1	2	1	2	2
	Schreiber Mór	2	3	4	2	4	3	4	3	3	4	3	2	3	2	3
20	Singer Samu	2	2	2	1	3	2	2	2	2	1	2	2	3	1	2
	Weiss Henrik	1	1	1	1	2	2	1	1	4	3	4	3	2	1	1
	Weissberger Rezső	3	3	3	4	2	3	2	3	2	2	3	2	1	2	2
	Wünschbach Dezső.	2	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1

Magántanulók: Klein Gyula, Kohlmann Sámuel.

C) FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA.

XI.

T a n á r i k a r .

Bún Samu, igazgató, felső kereskedelmi iskolákra képesített rendes tanár, a tanári könyvtár őre, a keresk. szakiskolai tanárok orsz. egyesületének választmányi tagja, Nagy-Kanizsa város képviselőtestületének és iskolaszékének tagja; tanította a könyvvitelt a középső és felső osztályban, az irodai munkálatokat az alsó és felső, a ker. ismereteket az alsó osztályban. Működésének évei 31, ez intézetnél 30.

Balla Mózes, polg. iskolákra képesített tanár; tanította a mennyiségtant, a ker. számtant az alsó és középső osztályban, a szépirást az alsó, az irodai munkálatokat a középső osztályban. A tanári tanácskozások jegyzője. Működik ez intézetnél 1 év óta.

Kalesok Leo, középiskolákra képesített tanár, a nagykanizsai k. r. főgymnasium rendes tanára; tanította a történelmet mind a 3 osztályban. Működésének évei 7, ez intézetnél 4.

Kárpáti Maró, rendes tanár, felső kereskedelmi iskolákra képesített tanár, az önképzőkör vezetője az ifjusági könyvtár őre; tanította a magyar és német nyelvet és irodalmat mind a három, a kereskedelmi levelezést a középső és felső osztályban. Működésének évei 10, ez intézetnél 6.

Dr. Neumann Ede, a nagykanizsai izr. hitközség főabbija, tanította a hittant mind a három osztályban. Működésének évei 15, ez intézetnél 5.

Dr. Rosenberg Mór, köz- és váltó-ügyvéd, tanította a jogi és közgazdasági ismereteket a középső és felső osztályban. Működésének évei ez intézetnél 5.

Somosi Vilmos, középiskolákra képesített rendes tanár, a földrajzi, áruismei, természet- és vegytani szertár őre; tanította a vegytant, áruismét és technológiát a középső és felső, a földrajzot mind a 3 osztályban. Működésének évei ez intézetnél 6.

Dr. Villányi Henrik, felső kereskedelmi iskolákra képesített rendes tanár, a »Zalai Közlöny« szerkesztője, bölcsészettudor, tanította a francia nyelvet és levelezést mind a három, a ker. levelezést az alsó osztályban, a gyorsírást mind a 3 osztályban. Működésének évei 15, ez intézetnél 7.

Dr. Vörös Cyrill, középiskolákra képesített tanár, a nagykanizsai k. r. főgymnasium rendes tanára; tanította a mennyiségtant és ker. számtant a felső-osztályban. Működésének évei 6. az intézetnél 1.

Hitoktatók:

Mütter Lajos, ev. lelkész, az ág. hitv. tanulók hitoktatója. Működésének évei ez intézetnél 7.

Pichler Pál, róm. katli. lelkész, a róm. kath. tanulók hitoktatója. Működésének évei ez intézetnél 4.

Seregély Dezső, ref. lelkész, az ev. ref. tanulók hitoktatója. Működik ez intézetnél 3 év óta.

Az érdemjegyek magyarázata.

Erkölcsei viseletből	Előmenetelből
1 jó	jeles
2 szabályszerű	jó
3 kev. szabályszerű	elégséges
4 rossz	elégtelen

XII.

T a n t e r v

*a nagym. vall. és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1895. évi
aug. 20-án 44001. sz. a. rendelete alapján.*

1. Vallástan.

Alsó, középső és felső osztály. Hetenkint 1—1 óra.

A vallásoktatás a hitfelekezetek tanterve szerint történik s arról a hitfelekezetek saját hatáskörükben gondoskodnak. (1894. évi május hó 4-én 13033. sz. a. kelt vall. és közokt. m. kir. ministeri rendelet.)

Magyar nyelv és irodalom.

Alsó osztály. Hetenkint 4 óra.

A prózai írásművek ismertetése, olvasmányok alapján.

1. Leírás. Tárgy és jelenetrajzok, állatrajzok, jellem- és néprajz, uti rajz.

2. Elbeszélés. Mese, parabola, életrajz, történetírás. A magyar történeti irodalom rövid ismertetése. Mutatványok a kiválóbb történetírók műveiből, tekintettel a történeti tanításra.

3. Értekezés. Fogalmak magyarázata, felosztás, részelés; a bizonyítás legegyszerűbb formái, elmélkedés, szorosan vett értekezés.

4. Szónoklat. A szónoki forma és irány, egy-két rövidebb olvasmányon megmutatva. Mutatványok Kölcsey és az újabbkori szónokok műveiből.

5. Levél. Olvasmányok irodalmi jelentőségű levelekből. A prózai olvasmányokon kívül a költőiekből: lyrai és leíró művek, kisebb elbeszélések (román cz. ballada stb.). Különös gond fordítandó az olvasmányok szerkezetére, a prózai és költői kifejezésmódok különbségére.

Az írásbeli dolgozatok folyvást kísérik a tanítást és olvasást. Különösen fontos a dispositók készítése. Ilyen dispositiók vagy az olvasmányokból vett tételek kidolgozása s az olvasmányok utánképzése házi és iskolai gyakorlatul felváltva kéthetenkiut egyszer.

Az olvasmányok tárgyi és alaki fejtegetésével kapcsolatban az alak-, mondat-, szóképzés- és verstan ismétlése.

Helyesírási gyakorlatok: tollbamondás, valamint a könyv nélkül betanult daraboknak fejből való leiratása.

Prózai és verses darabok könyv nélkül. Szavalás.

Középső osztály. Hetenkiut 3 óra.

A magyar irodalom ismertetése, kapcsolatban a poetika fő fogalmainak magyarázatával, olvasmányok alapján.

A mondák ből kiindulva a magyar eposz fő képviselői: Zrínyi, Vörösmarty, Arany. A történeti énekek régi fejlődésének megemlítésével, a rege Kisfaludy Sándornál és a ballada Aranynál. A regény verses alakja: Gyöngyösi újabb irodalmi nyelvünk alakulásáról Kazinczynál és Kármánál; az újabb regény fő képviselői: Jósika, Eötvös, Kemény, Jókai. A vallásos hazafias és szerelmi lyra; régibb példák bemutatása után Berzsenyi, Tompa, Petőfi és az újabb lyrikusok.

A tárgyalás mindenkor olvasmányokból indul ki. Az eposzok és regények nagyobb mutatványokkal és kivonatokkal lehetőleg egészökbén ismertetendők. Elbeszélő költemények és modern teljes regények házi olvasmányul. A kitünőbb írók rövid életrajza is beszövendő a magyarázatba.

Házi és iskolai írásbeli dolgozatok részint az olvasmányok, részint a tanulók ismereteinek köréből vett tárgyról, felváltva kéthetenkiut egyszer.

Dispositiók készítése, nyelvi és stilistikai magyarázatok, helyesírás.

Prózai és verses darabok könyv nélkül. Szavalás.

Felső osztály. Hetenkiut 2 óra.

A magyar irodalom ismertetésének folytatása olvasmányok alapján.

A dráma régi nyomainak megemlítése után: Kisfaludy Károly, Katona József, Szigligeti és Madách; vígjáték, tragédia és drámai költemény. Politikai írók és szónokok a reformkorban: Kölcsey, Eötvös, Széchenyi, Deák, Kossuth.

A irodalomtörténet rövid áttekintése, figyelemmel a közgazdasági és utazási irodalomra.

Házi és iskolai írásbeli dolgozatok felváltva kéthetenkiut egyszer a növendékek irodalmi és szakszerű tanulmányaiból vett tételekről.

Prózai és verses darabok könyv nélkül. Szavalás.

3. Német nyelv.

Alsó osztály. Hetenkint 4 óra.

Az alak- és mondattan beható tárgyalása olvasmányok alapján, tisztán gyakorlati módon, különös tekintettel a nyelvi anyag gyűjtésére.

A német nyelv alak- és mondattani sajátosságainak, különösen a magyar nyelvtől eltéréseknek, ismertetése.

Írásbeli gyakorlatok az alak- és mondattan elsajátítására, fordítások és utánképzés útján; a helyesírás elsajátítására tollbamondás, másolás és a könyv nélkül tanultaknak fejből való leírása; kisebb feladatok óráról-órára; nagyobbak, mint házi és iskolai gyakorlatok, felváltva kéthetenkint egyszer.

Az olvasmányok nyelvi és tárgyi fejtegetése; szabatos fordítása magyarra.

Prózai és verses darabok könyv nélkül. Beszédgyakorlatok.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

Olvasmányok, részint szépirodalmiak, részint szakszerűek, beszédgyakorlatokkal, különös tekintettel a kereskedelmi nyelvre.

Írásbeli iránytani gyakorlatok kéthetenkint egyszer; fordítási gyakorlatok magyarból németre és szabatos fordítás németből magyarra.

Prózai és költői darabok könyv nélkül.

Felső osztály. Hetenkint 3 óra.

Az iránygyakorlatok folytatása és a magyar nyelvi oktatásra támaszkodva, módszeresen válogatott olvasmányoknak verstani és poétikai fejtegetése.

Olvasmányok újabbkori elsőrangú íróktól, különösen a társadalom-tudomány és a publicista köréből.

Írásbeli dolgozatok: fogalmazványok a tanulók ismeretköréhez mért tételekről és fordítás magyarból németre, valamint szabatos fordítás németből magyarra, kéthetenkint egyszer.

Prózai darabok és költemények könyv nélkül.

4. Franezia nyelv.

Alsó osztály. Hetenkint 4 óra.

a) Nyelvtan. Olvasás (kiejtés); kapcsolatban a mondat-
tan nézkülözhetetlen szabályaival. A névszók alaktana. A segéd-
igék s a rendes igék ragozása. Fordítások a nyelvtan begya-
korlására.

b) Olvasmányok. Egyszerű elbeszélések és leírások a nép-

mese, monda, történet, föld- nép- és természetrájk, nemkülönben az üzleti élet köréből. Egyes költemények betanultatása.

c) Szótanulás. Tárgyi csoportokban, különös tekintettel a kereskedelemben előforduló terminusokra s a nyelv sajátosságaira.

d) Írásbeli dolgozatok (másolás, tollbamondás, fordítás), rövidebbek óráról-órára; nagyobbak, mint házi és iskolai gyakorlatok, kéthetenként egyszer.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

a) Nyelvtan. Rendhagyó igék. A particulák. A szórend. A névszók mondattani tekintetben. Az igeidők és módok, különösen a kötő-mód használata, az igeidők egymásra következőzése. Fordítások, mint az alsó osztályban.

b) Olvasmány. Mint a megelőző osztályban. Az olvasmány tartalmának az idegen nyelven való kikérdezése s ennek nyomán beszédgyakorlatok.

c) Ügyiratok. Kisebb ügyiratoknak, főképp leveleknek olvasása, diktálása, fordítása és minták után való iratása.

d) Szótanulás tárgyi és etymologikus csoportokban. Nyelvi sajátságok, synonymák, kereskedelmi kifejezések.

e) Írásbeli dolgozatok, mint az alsó osztályban, főképp fordítás az idegen nyelvre és gyakorlatok a levelezés köréből, kéthetenként egyszer.

Felső osztály. Hetenkint 3 óra.

a) Nyelvtan. Az infinitivus és a participiumok használata. A határozók, a viszonzszók, a kötőszók. A nyelvtan rendszeres ismétlése. Fordítások, mint a megelőző osztályokban.

b) Olvasmány. Nagyobb szemelvények jeles írók műveiből, tekintettel a nemzetgazdaságtani és kereskedelmi irodalomra is. Beszédgyakorlatok az olvasmányok alapján.

c) Ügyiratok. Kereskedelmi ügyiratok, főképp levelek olvasása, fordítása, betanulása és minták után való iratása.

d) Írásbeli dolgozatok, mint a középső osztályban.

5. Földrajz.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A földrajzi alapfogalmak ismétlése.

Az idegen világrészek áttekintése után a fontosabb államoknak (bematóbban Ázsiai Törökország, India, Khina, Japán, Perzsia, Egyptom, Éjszak-Amerikai Egyesült-Államok, Mexiko, Brazília, Argentina, Chile) ismertetése kereskedelmi szempontból.

Középső osztály. Hetenkiint 2 óra.

Európa általános áttekintése és jellemzése után e világrész összes és főképen nevezetesebb kereskedő és iparos államainak kereskedelmi földrajza, kapcsolatban az illető államok idegen világrészekben fekvő birtokainak és gyarmatainak ismertetésével.

Felső osztály. Hetenkiint 2 órában.

Magyarország és Ausztria földrajza; különösen Magyarország őstermelési, ipari és kereskedelmi viszonyainak tüzetes ismertetése; tekintettel az idegen, főleg a szomszéd országokkal való összeköttetéseinkre.

Az előbbi két osztályban tanultak ismétléseül és áttekintő összefoglalásául a világkereskedelem mai állapotának, a nevezetesebb világkereskedelmi piacoknak, közlekedési utaknak, eszközöknek és összeköttetéseknek ismertetése, természetes kapcsolatban a fontosabb termelési helyekkel, terményekkel és iparcikkekkel, különös tekintettel Magyarországon bel- és külkereskedelmére és figyelemmel a Balkán-félsziget kereskedelmi viszonyaira.

6. Történelem.

Alsó osztály. Hetenkiint 2 óra.

Bevezetésül röviden az ókori történet áttekintése.

A középkor történetéből. A népvándorlás (Attila) és a nyugati római birodalom romjain alakult keresztyén-germán királyságok, keresztyénység. Mohammed. Nagy Károly birodalma és annak felbomlása. Hűbériség. Az investitúra-harcz (a császárság és pápaság küzdelme). A keresztes hadjáratok. A Habsburgok a középkor végén. Az európai török birodalom megalakulása. Az olasz városok és a renaissance, átmenet az újkorba.

A magyar nemzet történetéből. A magyar nép őstörténete, vándorlásai és honfoglalása. A magyar keresztyén egyház és királyság megalapítása és megerősítése. A magyar királyság küzdelme a nyugati és keleti császársággal. Az aranybulla és kora. Az utolsó Árpádok és összeköttetések a Habsburgokkal. Az Anjouk és Magyarország fellendülése. Új állami és társadalmi intézmények. Zsigmond és az olygarchia felülkerekedése. A Hunyadiak kora: a) Hunyadi János mint a magyar nemzet és a keresztyénység hőse; b) Hunyadi Mátyás alatt a nemzet fénykora. A magyar királyság hanyatlása az utolsó Jagellók alatt.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Az újkor történetéből. A renaissance terjedése és hatása. Találmányok és tengerentúli felfedezések. A reformáció és elterjedése; ellenreformáció. V. Károly és a Habsburgház hatalma tetőpontján. Angol Erzsébet és II. Fülöp; Anglia emelkedése és Spanyolország hanyatlása. Németalföld.

A harmincz éves háború. XIV. Lajos. Az angol forradalom. Nagy Péter (éjszaki háború.) Poroszország és II. Frigyes. A felvilágosodás; felvilágosodott absolutismus. Éjszakamerikai szabadságharcz. A francia forradalom, Napoleon császársága, a bécsi congressus.

A magyar nemzet történetéből. Magyarország a mohácsi vész után. Az erdélyi fejedelemség megalakulása, a reformáció elterjedése, török hódoltság.

Nemzeti és vallási sérelmek: Bocskay felkelése és a bécsi béke.

Magyarország részvétele a harmincz éves háboruban. Bethlen Gábor és I. Rákóczy György.

Erdély fénykora és hanyatlása. I. Lipót; A Wesselényi-féle összeesküvés. Zrínyi Péter és társai. Tököly Imre fölkelése. Magyarország megszabadulása a török járom alól és a bécsi önkényuralom. II. Rákóczy Ferencz fölkelése és a szatmári béke. A nemzet és a kir. ház kibékülése, III. Károly, Mária Terezia és II. József. II. Lipót és az alkotmány biztosítása. Magyarország részvétele a francia háborúkban és belső állapota ez idő alatt.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

Az újkor történetéből. Újabb forradalmak (jul. és febr. párisi forradalom) és a népszabadság. A tudományok haladása, felfedezések; gazdasági átalakulás, munkáskérdés. Az egyesült olasz királyság és a német császárság megalakulása. A keleti kérdés, Oroszország terjeszkedése a Balkán-félsziget felé, a legutóbbi orosz-török háború, a berlini congressus. Bosznia és Hercegovina megszállása.

A magyar nemzet történetéből. I. Ferencz uralkodása. Az 1825. évi országgyűlés; a nemzeti reformküzdelem kezdete. Kossuth Lajos és a „Pesti Hirlap“. Eötvös és a centralisták. Nemzetiségi mozgalmak. Védegylet. Metternich és kormányrendszere. Az 1847-ben megnyílt országgyűlés, az 1848-iki törvények. Alkotmányunk átalakulása. A szabadságharcz. Önkényuralom. Deák Ferencz és az 1867-iki kiegyezés.

Az alkotmánytanból a mai magyar közjog ismeretése.

7. Mennyiségtan és politikai számtan.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A négy alapl művelet pozitív és negatív számokkal. Hatványmennyiség; négyzetre-emelés közönséges számokkal.

Az első fokú határozott egyenletek egy és több ismeretlenel, különös tekintettel a szövegezett feladatok megfejtésére. Arány és aránylatok.

A planimetriai idomok ismertetése a legfontosabb tantételek bevonásával, ezen idomok congruentiája, hasonlósága, területüknek s a kör területének és területének számítása, főképp a kereskedői és ipari életből vett gyakorlati egyszerű példákban.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Gyökmennyiség. Másod fokú egyenletek egy ismeretlenel.

A logaritmushoz fogalma. A Briggs-féle logaritmushoz rendszer. A szorzat, tört, a hatvány- és gyökmennyiség logaritmushoz. A logaritmushoz a számnak keresése. Számtani műveletek a logaritmushoz segítségével.

Első fokú számtani és geometriai sorok. (Idevágó példák főképp a kamatszámolás köréből veendőek.) A kapcsolástamból a helycseré, egybevétel és változtatás röviden. A valószínűség számolásból az egyszerű és ellentett valószínűség.

A stereometriából a szabályos testek ismertetése szemléltetés alapján. A hasáb, gúla, henger, kúp és gömb felületének és köbtartalmának kiszámítása, főképp a kereskedői és ipari életből vett gyakorlati példákban.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

Politikai számtan. Kamatos kamatszámítás utólagos és előleges kamatlábal, a conform kamatláb. Segédtablák.

Évjáradék-számolás. Kölcsöntörlesztés utólagos és előleges kamat mellett (évi, félévi és negyedévi) annuitással. Záloglevelek és kölcsönök. Kölcsöntörlesztés. Lottériakölcsönök. Kölcsöntörlesztési és sorsjegyhuzási tervzetek készítése. A kölcsön árfolyama. A valódi kamatláb. A kölcsönárfolyamok egyenértéke.

Életbiztosítási számolások egyszeri és évi díjjal egy szemlélyre a legegyszerűbb biztosítási módzatok mellett; ugyancsak a biztosításoknál a díj-tartalék-számolás.

8. Természettan.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A mozgás törvényei. Az erők. Súly és súlypont. Egyszerű gépek és alkalmazásuk. Inga.

Halmazállapot. A csepfolyó és légnemű testek alaptünetéi és törvényei. Gőzgép.

A meleg és hatásai a testekre. Thermometer. A meleg forrásai.

A hang keletkezése és terjedése; visszaverődése; magassága. Hangszerek.

A fény és annak terjedése, erőssége és mérése; visszaverődése és törése. Pontosabb optikai eszközök, különösen a mikroszkop. A látás; színszóródás; szinképelemzés; a testek színei.

A mágnesség.

Szikkázó elektromosság. Áramló elektromosság. Elemek. Ohm törvénye. Az áram hatásai. Galvanoplastika. Hőelektromosság.

Accumulator. Elektromágnes. Elektromos telegraph. Inducált áram. Dynamo elektromos gépek. Elektromos erőátvitel. Telephon és Mikrophon.

9. Kereskedelmi számtan.

Alsó osztály. Hetenki 4 óra.

Alapműveletek egész számokkal, közönséges és tizedes törtekkel, a rövidített és gyakorlati eljárások bevonásával.

A kereskedelmileg fontos országok mértékeinek és pénzeinek ismertetése.

A redukálás és resolválás. A megnevezett számokkal (mértékekkel és pénzekkel) való műveletek. Átlagszámítás. Olasz gyakorlat.

Hármas-szabály. Lányszabály. Arányos osztás. Elegyítés-szabály.

A százalék-számítás behatóan, alkalmazva a súly-, érték- és költségszámolásnál az áruüzletben szokásos módon az árúk egyszerű és összetett árvetésének könnyebb feladatai. Szeszszámolás.

A kamat- és discontszámolás.

A belföldi értékpapiroknak értékszámolása, tekintettel a budapesti és bécsi tőzsdei szokásokra. A belföldi váltók discontálása. Az osztrák-Magyar bank határozmányai a váltók leszámítására.

Középső osztály. Hetenki 3 órában.

Arany- és ezüstsámolás; az ötvények finomsága és ennek jelzése, tiszta súly, ötvénysúly. Az Osztrák-Magyar bank beváltási szabályzata az aranyra vonatkozólag. A pénzlábak és a pénzverési viszonyok ismertetése. Az arany-, ezüstműnek és pénznek a nevezetesebb piacokon való árfolyama és értéke a tőzsdei szokások tekintetbe vételével.

A külföldi váltók árjegyzése. A külföldi váltók értékének és névértékének kiszámolása, tekintettel a budapesti, bécsi és a fontosabb külföldi tőzsdei szokásokra. Árfolyam-compensatio. A tartozás és követelés kiegyenlítése külföldi váltókkal. Netto kiegyenlítés.

Felső osztály. Hetenkint 4 óra.

A külföldi váltók kémlete: választás a) rövid és hosszú lejáratú váltók, b) a közvetlen intézvény és küldvény vagy más idegen helyen fizetendő küldvény, c) a közvetítő külföldi helyek között. Kémleti számolások az aranyra és ezüstre. Direct és indirect kiegyenlítések külföldi váltókkal. Magyarország és Ausztria értékpapirjainak jegyzése a külföldi tőzsdéken. Kémlet értékpapirokkal. Bizományszámolás váltókkal és értékpapirokkal. Az árvetési számolás részletesen. Árvetési táblázatok készítése. A fontosabb börzeműveletek, különösen a prolongatio.

10. Irodalmi munkálatok.

Alsó osztály. Hetenkint 1 óra.

(Kapcsolatban a szépirással.)

Számlák a közvetlen árüzlet köréből. Scontrók, leltárak és mérlegek összeállítása, főképp a vonalzás és rendes bevezetés gyakorlására. Bizományi vétel- és eladási számlák, áll-számlák. Jegyzékek váltókról és értékpapirokról.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Bizományi, költség- és biztosítási számlák bonyolódottabb esetekről. Jegyzékek és számlák arany-ezüstről, pénzekről, devisekről, értékpapirokról. Folyó-számlák az alkalmazásban levő módok szerint. kölcsönös, kölcsönös és változó, kettős, kettős és változó kamatlábbal.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

Az előző osztályokban tanultaknak ismétlése után combinált feladatoknak mintaszerű kidolgozása és levelezés, a számtan és a könyvelés köréből.

11. Könyvviteltan.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

Általános rész.

A könyvvitel fogalma, fontossága és célja; a könyvvezetőben megkívánt kellékek.

Törvényes intézkedések a könyvelés tárgyában (kereskedelmi törvény 1875. XXXVII. t.-cz. 25—36. §§-ai; a magyar csődtörvény 1881. XVII. t.-cz. a magyar büntetőtörvény 1878. V. t.-cz. ide vágó pontjai.

A könyvek hitelesítése és bélyegzése; az azokban felveendő hasábrendek, általánosságban tárgyalva. — Az üzleteselemény mint könyvviteli tétel. — Adós és hitelező. — A feljegyzések alaki kellékei a hitelesség és szokások szempontjából.

A vagyon, annak felosztása: activ, passiv és tiszta vagyonra. — A leltározás, vagyon-becslés; összeállítás a leltárkönyvbe, tekintettel a vagyonrészek csoportosítására.

A könyvvitel két módszerének: az egyszerű és a kettős könyvvitelnek általános jellemzése.

a) *Az egyszerű könyvvitel:*

Lényeges könyvei: a leltárkönyv, a pénztárkönyv, a napló, a főkönyv és a scontrók (rovancsok), u. m. az áru-, az activ és a passiv váltó, az értékpapír stb. scontró.

Segédkönyvek rendeltetése. Beérkezett számlák könyve, kiadott számlák könyve, lejáratí könyvek, árubizományi könyvek stb.

A könyvek megnyitása a leltár alapján.

A folyó könyvelések bemutatására egy rövid, egy vagy két havi áruüzlet könyveinek megnyitása, vezetése és lezárása eszközlendő.

Leltározás az év végén. Az eredmény meghatározása.

b) *A kettős könyvvitel:*

A kettős könyvviteli módszernek jellemzése.

A számlák rendszere és tana kimerítően.

A kettős könyvvitel kétféle módozatának általános jellemzése.

1. A kettős könyvvitel közvetlen főkönyvvezetéssel (francia könyvvitel) jellemzése.

2. A kettős könyvvitel közvetett főkönyvvezetéssel (olasz könyvvitel) jellemzése.

A kettős könyvvitel közvetlen főkönyvvezetéssel:

Lényeges könyvek: egyesített napló és főkönyv.

Segédkönyvek: az egyszerű könyvek scontrói és segédkönyvei.

A könyvek megnyitása a mérleggel, azoknak vezetése az üzlet folyamában (próbamérlegek) és lezárása a Mérleg és a Veszteség- és Nyereség-számlával s Nyers mérleg.

A kettős könyvvitel közvetett főkönyvvezetéssel:

Lényeges könyvek: Pénztárkönyv, Előjegyzék, Gyűjtő-Napló, Főkönyv.

Segédkönyvek: Folyó számlakönyv és a közvetlen főkönyvvezésnél felemlített segédkönyvek.

Gyakorlatul egy-két haví üzlet kioldozása.

A hibák felkeresése és kiigazítása.

Felső osztály. Hetenkint 3 óra.

Kereskedelmi társulatok könyvelése.

A közkereseti, betéti, részvénytársaságok és szövetkezetek könyvelései a kettős könyvvitel szerint mutataudók be, különösen figyelembe veendő a kereskedelmi törvénynek ide vonatkozó határozatai, valamint a vállalatok keletkezésére, alakulására, a tőke elkönyvelésére vonatkozó viszonyok.

A folyó könyvelések bemutatása egy rövid üzletben.

A folyó üzletesemények elkönyvelése után a könyvek lezárandók.

A lezárási munkálatoknál figyelembe veendő az átmeneti tételek és tartalékok elkönyvelése. A részes és a bizományi ügyletek könyvelése az áru- és banküzletekben.

Egy havi takarékpénztári vagy hitelintézeti üzletmenet könyvelése a lényeges és segédkönyvekben, a havi tartozó levelezésekkel együtt.

Ipari, illetőleg gyári vállalat könyvezése fővonalokban.

A könyvviteli műkifejezések német nyelven is ismertetendők.

12. Kereskedelmi levelezés.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

Ügyiratok, nevezetesen a nyilatkozatszerűek, melyek a kereskedelem körében is gyakrabban előfordulnak. Ezek: a bizonyítványok, elismervények, térítvények, kötelezvények, nyugtatványok, felmondások, engedmények, utalványok, meghatalmazványok; továbbá a beadványok, névszerint az iparigazolványt, a cégbejegyzést, és cégeltörlést illető beadványok.

Körlevelek (hirdetésekkel). Az áru-üzletben kínáló levelek; levelek hitelügyben; tudakozódó és informáló levelek; megrendelések és a velők kapcsolatban előforduló levelek.

Az ügyiratok közül azok, melyeket levél alakjában is szokás kiállítani, ebben a formában is gyakorlaudók.

Középső osztály. Hetenkint 2 óra.

Levelek fizetésekről. Levelek adósok és hitelezők között. Levelek váltó-ügyekben, és pedig: a váltó-hitelről, intézvényekről, a váltó elfogadásáról, telepítéséről, váltó-küldvényekről, prolongá-

tióról, bizományi váltókról, szükségbeli utalványról, az óvásról és visszkeresetről. Levelek folyó-számlákról.

A levelekhez tartozó váltókat és jegyzékeket is kell készíteni.

Felső osztály. Hetenkiint 2 óra.

Levelek bizományi, szállítmányozási és biztosítási ügyekben. Levelek az érték-üzletben s általában bank-üzletekben. Levelek bukási esetekben. Meghitelező levelek. Szolgálati ajánlközások.

13. Kereskedelmi ismeretek.

Alsó osztály. Hetenkiint 2 óra.

A kereskedelem fogalma, jelentősége, felosztása. A kereskedők és a segédzemélyzet. Cég, telep. A kereskedelmi társaságok. Felszámolás, csőd. Az áruk fajtái. A mértékrendszerek s a mértékhitelítés. A pénz, pénzverés, érem, valuta; váltópénz, papírpénz, kereskedelmi pénz. Hitel, kamat. Utalvány, check, váltó. A váltó fajtáinak, kellékeinek s a váltócélekvényeknek rendszeres ismertetése. Az értékpapírok, kötvények és részvények fajtái, kibocsátásuk és törlesztésük módjai. Az adás-vevés: ajánlat, alku, kötés, teljesítés, fizetés. A közvetítés: alkusz ügynök, bizományos, kereskedelmi képviselő.

14. Közgazdasági ismeretek.

Középső osztály. Hetenkiint 2 óra.

Általános rész.

Szükségletek, javak. Gazdálkodás, magán- és közgazdaság.

Termelés. A termelési tényezők: természet, munka, tőke. Termelési költség, productiv és inproductiv termelés. A termelés eredményességének feltételei: Állam. Egyéni szabadság s tulajdonjog. Munkamegosztás és egyesítés. Vállalatok, azok nemei s gazdasági jelentősége. Üzlet. (Kis és nagy üzlet.) A termelés főágai.

Forgalom. A forgalom nemei s fejlődésének feltételei. Kereslet és kínálat. Érték. Az áralakulás szabad verseny mellett. Egyedárusági áruk. Hatósági árszabások. A pénz, annak jelentősége s értéke. A hitel, annak nemei s hatása.

Jövedelem-megosztás. Bevétel, jövedelem és járadék fogalma. Földjáradék. Munkabér. Tőkekamat. Vállalkozó nyereség.

Fogyasztás. Közgazdasági és magángazdasági fogyasztás. Háztartás. Takarékoság. Fényűzés. A termelés és fogyasztás viszonya egymáshoz. Válságok. Biztosítás.

Különös rész. Östermelés. Felosztása és különösen a mezőgazdaság. Földmívelődési és jószágkezelési rendszerek. Mezőgazdasági hitel.

Ipar. Felosztása, különösen a kis- és nagy-ipar s annak jelentősége. Célrendszer. Iparszabadság. Az ipar előmozdító tényezők: szakoktatás, szövetkezés, társulás, kiállítások és különösen a szabadalom, minta- és jegyvédelem. Munkás-kérdés. Intézkedések a munkásosztály helyzetének javítására, az állam, a vállalkozók és munkások részéről.

Kereskedelem. Közgazdasági jelentősége. — Valuta, pénz, annak értéke és hatása. A nagyobb államok valuta-viszonyainak ismertetése. Kereskedelmi és közlekedési intézmények.

Felső-osztály. Hetenkiut 2 óra.

A bankok jelentősége és felosztása. Az egyes bankügyletek, különösen a jegy-kibocsátás. A nagyobb államok jegybankrendszere. Takarékpénztárak. Közraktárak és közraktári ügylet. A biztosítási ügylet. A kereskedelmi testületek és hatóságok kamarák. Vásárok, kiállítások, börzék. A vámügy. Külkereskedelem. Szabad kereskedelmi és védvámrendszer. Vámterület. Entrepôt-ok. Kereskedelmi szerződések általában. Consulok. A nemzetközi tartozások és követelések kiegyenlítése. Váltóárfolyam.

Közlekedés. Annak jelentősége általában. A közönséges kocs utak, vízi utak és vasutak. Szállító intézmények. Vasuti tarifa, a tarifák különböző nevei. Pósta, telegraph, telephon.

Pénzügytan. Államgazdaság. Államháztartás. Államszükséglet s fedezet. Budget. Zárószámadás. Az állambevételek.

Az állam saját gazdasági bevételei. Regálék. Monopolok.

Illetékek, azok egyes nevei s lerovásuknak módja. Bélyeg.

Adók és osztályozásuk általában. Egyenes és fogyasztási adók; forgalmi s örökségi adók, vámok.

Államadósság nevei, fölvétele és törlesztésének módja. A fogalmak meghatározása s fölosztása egész általánosságban a pénzügyi tudomány szerint. Részletesen a budget és az államjövödelmek egyes nevei a magyar pénzügyi törvények alapján, röviden.

15. Jogi ismeretek.

Középső osztály. Hetenkiut 3 óra.

Bevezetés ülv. röviden: A jog fogalma és nevei. Köz- és magánjog. Vagyonjog, család- s öröklési jog. Vagyon, dolog. Dologbeli jogok: tulajdon, zálog, szolgalmi jog. Kötelmi jogok. Jogügyletek, szerződések és azok fajai: letét, adásvevés, kölcsön, bér, haszonbér, munkabér. A jogügyletek érvényességének feltétele. Jogi képviselő, meghatalmazás.

Az alsó osztályban tanult kereskedelmi ismeretek ismétlésével kapcsolatban s azok fonalán, a fontosabb határozatokra szorítkozva tárgyalandók: a magyar kereskedelmi törvény I. része, a magyar váltótörvény, a nevezetesebb külföldi törvé-

nyek, eltérő intézkedéseinek tekintetbe vételével, a csődtörvény főelvei; továbbá a kézi zálogügyletekről, az uzsoráról, a részletügyletekről s az értékpapírok megsemmisítéséről szóló törvények legfontosabb intézkedései.

Felső osztály. Hetenkint 2 óra.

A már tanultak ismétlésével kapcsolatban, a fontosabb határozatokra szorítkozva, tárgyalandók: a magyar kereskedelmi törvény II. része; az ipartörvénynek az ipari rendszerre vonatkozó elvi határozatai és főbb intézkedései; a vízi s a vasuti jog fővonásai, továbbá a kormánynak a kereskedelemre s az iparra gyakorolt befolyását ismertetvén, a kereskedelmi és iparkamarák szervezetéről, a consuli bíráskodásról, a szabaddalmi, házalási és védőjegy-üggyről, a vasárnapi munkaszünetről s a betegsegélyző pénztákról szóló törvényes intézkedések lehető rövid ismertetése.

16. Vegytan és áruismeret.

Középső osztály. Hetenkint 3 óra.

A vegytan fogalma. Egyszerű és összetett testek. Keverék, vegyület. Molecula, atom, moleculasúly, atomsúly. Chemiai rokonság, chemiai érték. Képletek. Hydrogen. Chlor, sósav, bróm, jód, fluor, fluorhydrogen. Oxigen, viz. Kén, kénhydrogen, Kéntrioxid, kéndioxid, kénsav. Nitrogen, ammonia, salétromsav; levegő. Phosphor, phosphorsav, gyújtófa-gyártás. Arsen, arsenessav és arsensav, auripigment és realgar. Antimon, antimontrisulfid. Bor és borsav. Carbonium-csoport, gyémánt, graphit, czeruza, faszén, csontszén, korom kőszén. Szénoxid és széndioxid; a láng és az égés; szénsulfid. Silicium. Siliciumdioxid és az idetartozó drágakövek.

A fémek általában. Basisok, savak, sók. Natrium, natriumoxid és hydrát. Konyhasó, natriumsulfat, salétrom. Borax. Soda, soda-bicarbona. Vizüveg. Kalium, kaliumhydroxid, caliumchlorid, kaliumjodit, caliumchlorat, kalisalétrom, puszkapor. Hamuszír, caliumsilicat. Ammoniumchlorid, ammoniumsulfat, ammoniumcarbonat. Calciumchlorid, calciumoxid; mész, cement, chlor-mész, gipsz, mészkö. mészégetés és mészoltás. Bariumchlorid, bariumsulfat. Magnesium, magnesiumchlorid, magnesiumoxid, magnesiumsulfat, magnesiumcarbonat. Zink, zinkchlorid, zinkoxid, zinksulfat. Réz, rézchlorid, rézoxidul és rézoxid, rézgálicz, rézcarbonat; réztartalmu festékek. Ólom, ólomoxid, ólomcarbonat, ólomchromat. Betüöntvény, sörét. Hígany, híganychlorid, híganychlorür, híganyoxid, híganyulfid (cinnober.) Ezüst, ezüstchlorid, ezüstnitrát. Arany, aranychlorid. Bismuth, bismuthnitrát. Aluminium, aluminiumoxid s a megfelelő drágakövek, aluminiumsulfat, timsó. Agyag és agyagárúk: üveg és üvegárúk.

Vas és vasárúk; vaschlorid, vasoxid, vashydroxid, vassulfidok, vasgálicz, vascarbonat. Nikkel; cobaltchlorür, szmalte, kobaltkék. Mangansuperoxid, kaliumpermanganat. Chromoxid, chromsav, kaliumchromat, kaliumbichromat. Platina, platinchlorid. Ón, ónchlorür, ónchlorid, óndioxid, óndisulfid (musiv arany). Ásványi festékek és drágakövek.

Felső osztály. Hetenkint 3 óra.

A szerves vegytan elemei, kapcsolatban az áruismeret s a vegyészeti technológia bevonható részeivel. A szerves vegyületeket alkotó elemek. A szénvegyületek. Methan, petroleum, világító gáz, chlorophorm. Benzol, tolnol, naphthalin, anthracen. Illanó olajok és gyanták, kaucsuk és guttapercha, kámfor. Alkoholok; methylalkohol, aethylalkohol, szesz és szesz italok. Glycerin, nitroglycerin és dynamit. Szénhidratok; cellulose, kapcsolatosan a papirgyártás, robbanó gyapot és colloidium, gummi; keményítő, kapcsolatosan a gabonaneműek, rizs és szágo. Szőlőcukor (méz). Nádcukor s a czukorgyártás. Phenol, hangyasav, eczetsav (eczetgyártás); palmitinsav, stearinsav, elainsav, kapcsolatosan a zsíradékok, gyertya- és szappangyártás. Múvaj, borkósav, citromsav, salicylsav, csersav és cserzőanyagok, kapcsolatosan a bőrgyártás. Sárga vérlugsó, vörös vérlugsó, cyankalium. Festőanyagok, növényi és állati festékek. Anilinfestékek. Alkaloidák, kapcsolatosan kávé, thea kakao, dohány, fűszerek. Protein anyagok, kapcsolatosan az állati tápláló anyagokkal (halak, rákok, osztriga, tej, vaj, sajt, húsárúk és húsconservék).

A fonásra és szövésre alkalmas rostok; fonalak és szövetek
Faárúk.

17. Szépirás.

Alsó osztály. Hetenkint 2 óra.

A folyóírás rendszeres tanítása és gyakorlása; rond és diszírás.

A tantárgyak és heti órák.

Sor	T a n t á r g y	A heti órák száma			
		alsó	közép.	felső	összes.
		osztályban			
1	Vallástan	1	1	1	3
2	Magyar nyelv és irodalom . .	4	3	3	10
3	Német nyelv	4	3	3	10
4	Francia nyelv	4	3	3	10
5	Földrajz	2	2	2	6
6	Történelem	2	2	2	6
7	Menyiségktan és polit. számtan	2	2	2	6
8	Természettan	2	—	—	2
9	Kereskedelmi számtan	4	3	4	11
10	Irodai munkálatok	1	2	2	5
11	Könyviteltan	—	3	3	6
12	Kereskedelmi levelezés	2	2	2	6
13	Kereskedelmi ismeretek	2	—	—	2
14	Közgazdasági ismeretek	—	2	2	4
15	Jogi ismeretek	—	3	2	5
16	Vegyten és áruismeret	—	3	3	6
17	Szépírás	2	—	—	2
Összesen		32	34	34	100

A lefolyt tanévben használt tankönyvek.

ALSÓ OSZTÁLY.

- Dr. Balassa J., Magyar olvasókönyv I.
 Névy L., Kereskedelmi levelező.
 Dr. Schack B., Német olvasókönyv I.
 Noel-Bartos-Chovancsák, Francia nyelvtan és olvasó-
 könyv, 8. kiadás I. r.
 Simonyi J., Ker. Földrajz,
 Lanko A., Egyszerű történet ker. isk. számára.
 Dr. Beke M., Algebra.
 „ „ „ Mértan.
 Gregusz-Berecz, Természettan.
 Havas-Bogyó, Kereskedelmi számtan I.
 Sebestyén J., Kereskedelemisme.
 Vajda P., Mintalapok, magyar és német.

KÖZÉPSŐ OSZTÁLY.

- Dr. Ballassa J., Magyar olvasókönyv II. rész.
Névy L., Kereskedelmi levelező.
Dr. Schack Béla, Német olvasókönyv II.
Kleibel-Balassa, A német ker. levelezés kézikönyve.
Bartos-Chovancsák, Francia nyelvtan I. II.
Simonyi J., Ker. Földrajz.
Ribáry-Mangold, A magyarok oknyomozó története.
Dr. Beke M., Algebra.
" " " Mértan.
Havas M., Keresk. számtan II. III.
Schrön-Stoczek, Logarithmusi táblák.
Bún S., Az egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve.
Asbóth, Árúisme és technologia.
Lengyel Al., Vegytan I.
Dr. Hermann S., Ker. és váltójog.
Pisztóry M., Nemzetgazdaságtan.
Vajda P., Szépirási minták.

FELSŐ OSZTÁLY.

- Dr. Balassa J., Magyar olvasókönyv III.
Névy L., Kereskedelmi levelező.
Dr. Schack B., Német olvasókönyv III. r.
Kleibel-Balassa, A német ker. levelezés kézikönyve.
Bartos-Chovancsák, Francia nyelvtan III., függelék.
Mendlik A., Francia levelezés.
Simonyi J., Ker. földrajz I. II.
Ribáry-Mangold, Magyarország oknyomozó története.
Mutschenbacher, A kereskedelem története.
Havas M., Kereskedelmi számtan III. rész.
Schrön-Stoczek, Logarithmusi táblák.
Bún S., Az egyszerű és kettős könyvvitel tankönyve.
Dr. Hermann S., Ker. és váltójog.
Dr. Pistóry S., Nemzetgazdaságtan.
Asbóth, Árúisme és technologia.
Lengyel M., Vegytan I. II.

XIV.

Kivonat a nagy-kanizsai Felső Kereskedelmi Iskola szervezeti szabályzatából.

Az intézet czime, czélja tanterve

1. §. Az intézet czime: Nagy-Kanizsai Felső Kereskedelmi Iskola.

2. §. Célja és rendeltetése, hogy ne csak szűkebb lokális körre szorítkozva, hanem országos jelentőségre törekedve, hazafias és erkölcsös szellemben oly ifjakat neveljen a magyar kereskedelemnek, kik majdan mint kereskedelmi tisztviselők és mint önálló kereskedők úgy általános, mint szakműveltségök, valamint gyakorlati képzettségök szempontjából a kor magas fokú igényeinek megfeleljenek.

Feladata továbbá az intézetnek, hogy általános műveltség mellett a kereskedelmi ismeretek és képességek elsajátítását lehetővé tegye olyan ifjakkal is, kik nem a kereskedői, hanem mezőgazdasági vagy iparos, vagy a kereskedelmi tudományokban jártasságot feltételező más pályára készülnek és a kor gazdasági irányának megfelelően, a kereskedelmi szellemben műveltetni a kereskedelmi tudományokban képeztetni óhajtanak.

3. §. A belső szervezetet illetőleg az intézet minden tekintetben azon alapon áll, mely a három évfolyammal (alsó, középső és felső osztálylyal) bíró felső kereskedelmi iskolák számára a nagym. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztériumnak 1895. évi augusztus hó 20-án 44,001. sz. a. kelt rendeletével részletesen kijelöltetett.

4. §. Az idézett szervező rendeletben körülírt tantervet, valamint e tantervnek nevezett minisztérium által később netán elrendelendő módosításait az intézet magára nézve kötelezőknek ismeri. Attól akár a kötelezőkül tekintendő tantárgyakra nézve, akár a tananyag részletes felosztását illetőleg az intézet, felső helyen kieszközölendő engedély alapján csak annyiban fog eltérni, a mennyiben azt fontos helyi, vagy más figyelmet érdemlő körülmények multhatatlanul szükségessé teszik.

Semmi esetre sem engedtetik meg eltérés a hivatalos tantervtől oly irányban, hogy akár a feldolgozandó tananyag mennyisége és foka, akár az abban kötelezőknek nyilvánított tantárgyak száma leszállították.

5. §. Szervezete és tanterve alapján az intézet által érettségi bizonyítvánnyal elbocsátott ifjak a szorosabb értelemben vett kereskedői pályán kívül, a tisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. t.-c. értelmében több rendbeli közhivatal elnyerésére, továbbá felsőbb gazdasági intézetek s a műegyetem megfelelő colléginmának látogatására is minősítve vannak és végül, a mennyiben az intézetbe lépések előtt négy közép- vagy polgári iskolai osztályt jó sikerrel végeztek, jogosítvák, hogy hadkötelezettségöknek mint egyévi önkéntesek feleljenek meg.

Fenntartás, felügyelet.

6. §. A Nagy-Kanizsai Felső Kereskedelmi Iskola fentartója a nagy-kanizsai izr. hitközség.

7. §. Az intézet feletti főfelügyeletet a nm. vallás- és közoktatásügyi, valamint a nm. kereskedelmi és közlekedésügyi miniszteriumok e végből kirendelt közegeik által gyakorolják.

A szűkebb felügyelet gyakorlása az intézetet fentartó nagy-kanizsai izr. hitközség előjárósága kebeléből választott iskolaszékre van bízva.

A tanulók.

20. §. Tanulókul felvétetnek: az első (alsó) osztályba:

a) oly tanulók, kik a gymnásium, real- vagy polgári iskola 4-ik osztályát legalább elégséges sikerrel bevégezték és ezt bizonyítvánnyal igazolják.

b) A 2. és 3. (középső és felső) osztályba csak oly tanuló vétetik fel, ki az előző osztályt ugyanezen, vagy vele egyenlő fokú szakiskolán legalább is elégséges sikerrel bevégezte.

E szabály alul eltérés csak a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnál kieszközölt engedély alapján engedhető meg.

21. §. A rendes tanuló osztálya összes kötelező tárgyait köteles hallgatni, hasonlóképp tartozik eljárni azon nem kötelező tantárgyak óráira, melyek hallgatására az év elején önként jelentkezett.

Tanév, vizsgálatok.

22. §. A tanév szeptember 1-én kezdődik és tart június végeig. A tanulók szabályszerű felvétele szeptember 1–3. közt történik. Az ezen időn túl jelentkezők felvételére nézve szintén a 3. §-ban említett min. rendelet irányadó.

23. §. Deczember és márczius 1-én a tanulóknak előmenetelőket és erkölcsi viseletöket kimutató értesítők adatnak ki, melyek a szülőknek vagy gyámoknak bemutatandók és ezek sajátkezü aláírásával ellátva az új szorgalomszak első hetében az osztályfőnöknek visszaadandók.

24. §. A tanév végén tartandó vizsgálatok nyilvánosak. A 3-ik osztályt bevégzett növendékek a kormány küldöttjei jelenlétében érettségi vizsgálatot tesznek, mely után előmenetelők szerint »jelesen felelt meg«. »jól megfelelt«, vagy »nem felelt meg« osztályzatu bizonyítványt kapnak.

25. §. Az érettségi vizsgálat szó- és írásbeli. Az intézet igazgatója a közoktatásügyi miniszternél legalább egy hóval a vizsgálat előtt bejelenti a vizsgálandók számát és felterjeszti az írásbeli vizsgálat számára az illető tanárok által kitüzendő feladványokat.

Fegyelmi szabályok

a nagykanizsai Felső Kereskedelmi Iskola tanulói számára.

I. A tanulók kötelessége általában.

1. §. Minden tanuló köteles erkölcsös életével, illendő magaviseletével és szorgalmával úgy saját, mint az intézet becsületét megővni. Kerülnie kell tehát mindent, mi az erkölcselenség, neveltlenség vagy durvaság bélyegét sütné jellemére a házi és iskolai, valamint a társadalmi életben egyaránt. Az erkölcsös élethez a vallás buzgó gyakorlata is tartozik.

2. §. Társai iránt minden tanuló barátságos, békés indulatu, előzékeny s minden tekintetben türelmes legyen, s iparkodjék minden olyast kerülni, mi az egyetértést megzavarhatná. Ha a tanuló bármely módon sértve vagy károsítva érezné magát társai által, osztálya főnökéhez forduljon; magának elégtételt vennie nem szabad.

3. §. Oly egyénekkel, kiknek társasága a tanuló becsületére vagy erkölcsére káros, vagy épen veszedelmes befolyást gyakorolhatna, tilos érintkeznie. Tilos tehát a társalgás az elbocsátott vagy kizárt tanulókkal is.

4. §. A legszigorubb büntetésre méltó azon tanuló, ki vétkes gondolkodás módja és érzületének nyilvánítása által társai erkölcsét rontja, vagy ezeket erkölcsstelen cselekvésre, hazugságra, engedtlenségre csábítja.

5. §. A cél, mely a középiskola tanulói elé van tűzve, csak kitartó, megfeszített szorgalommal érhető el. A tanuló szorgalma ne csak külső legyen, s ne szorítkozzék csupán feladatai teljesítésére, hanem mélyebb kötelességérzetből eredjen, s az idő s a művelődésére nyújtott eszközök lelkiismeretes felhasználásában nyilvánuljon.

6. §. Az illem és tisztesség iránti érzék minden tanulóban feltételeztetik. A társaival és más személyekkel való érintkezésben törekedjék a tanuló szerény, illendő magaviseletre, s használjon művelt emberhez méltó beszédmódot. Öltözete és egész viselete legyen egyszerű és tiszta.

7. §. A tanuló az igazgatónak s az intézet minden tanárának úgy az iskolában, mint azon kívül engedelmességgel és tisztelettel tartozik. Midőn a tanár a terembe lép, ugyszintén midőn távozik, valamennyi tanulóknak fel kell állnia.

Kötelesek a tanulók az iskolaszolga irányában is illendően viselni magukat, s ha tisztjét teljesíti, kötelesek neki engedelmeskedni.

8. §. Elváratik a tanulóktól, hogy mindenki, de különösen a helybeli tanintézetek tanárai és tanítói, hatósági és egyéb, az értelmi osztályhoz tartozó személyek iránt kellő tisztelettel és udvariassággal viselkednek.

9. §. A tanulók az iskolán kívül is alá vannak vetve az iskola fegyelmi hatóságának, melyet az igazgató a tanári karral együtt gyakorol.

II. A tanulók köteleiségei az iskola iránt

10. §. Minden tanuló köteles az előadásokat pontosan látogatni, a szükséges iskolai könyveket és szereket magával hozni. Oda nem tartozó dolgok, a mennyiben az azokkal való foglalkozás a tanulók figyelmét az előadástól elvonná, elkoztatnak. Tartoznak egyszersmind a tanulók iskolai szereiket, könyveiket, füzeteiket rendben és tisztán tartani.

11. §. Előre látható akadályoztatás esetében az engedély a távol maradásra egy órára az illető tanártól, egy napra az osztályfőtől, hosszabb időre az igazgatótól kérendő, az ok a szülők, vagy azok helyettesei által írásban vagy szóval előadatván.

12. §. A tanórák elmulasztása csak betegséggel és pedig csupán csak az orvosnak, a szülőknek, vagy ezek helyetteseinek bizonyítványa alapján menthető ki. Mikor a tanuló újra iskolába jó, köteles a mulasztás okát az osztályfőnél hiteles bizonyítvánnyal igazolni. Ha a tanuló előzetes bejelentés és engedély nélkül egy hétig kimarad, az iskolából kilépettnek tekinthető, s a névsorból kitörölhető. Az órák látogatását illető kötelezettség kiterjed a nem kötelezett tantárgyakra is, melyek látogatására a tanuló az év elején jelentkezett. Az ilyen tanfolyamból való kilépés az igazgató és szaktanár beleegyezése nélkül tilos.

13. §. Ha a tanuló valamely ragályos bajban (valóságos himlő, bárányhimlő, skarlát, kanyaró, diphtheritis, szamárhurut, egyiptomi szembaj) szenvedett volna, felgyógyulás után az iskolába csakis akkor léphet be ismét, ha teljes felgyógyulását és ragály-mentességét kezelő orvosa által kiállított bizonyítvánnyal az igazgatónál igazolja. A szülők és helyetteseik kötelesek a tanulót az iskolától az esetben is távol tartani, ha az

odahaza ragályos betegben levőkkel érintkezett. Ily esetben is a tanuló csak a fentebb említett orvosi bizonyítvány bemutatása mellett jöhet ismét az iskolába.

14. §. A szülőknek vagy helyetteseiknek egyszerűen névjegyre írott közlései nem fogadtatnak el.

15. §. A felügyelet gyakorolhatása végett tartoznak a tanulók lakásukat, annak változtatását, s azon egyént, a ki nek gondviselése alatt állnak, az igazgatónak és az osztályfőnöknek bejelenteni.

16. §. Az iskolai év elején az osztályfő minden tanulónak kijelöli helyét az osztályteremben, figyelemmel a tanuló látó és halló képességére és esetleg más alapos óhajtására. Helyet változtatni vagy cserélni csak az osztályfő engedelmével szabad.

17. §. A tanóra kezdetét jelző csengetés után minden tanuló tartozik a tanterembe menni, helyt csendben elfoglalni, és a tanár belépését kellő magatartással bevárni. Előadás alatt csend és figyelem követeltetik; mindennemű zavarás, ideértve a kijárást is, tiltva van. Szellemileg minden tanuló együtt dolgozzék a kikérdezésnél, felelni azonban csak a kérdezettnek szabad; a sugás vagy beleszólás szigorúan tiltva van. A dolgozatokat minden tanuló önállóan készítse el; feladatot más-tól leírni s általában bárminemű csempészetet elkövetni tilos.

18. §. Az egyes tanórák közti időben meg van engedve az illedelmes társalgás és mozgás; ellenben a futkározás és zajongás a legszigorubbán tiltva van.

19. §. Szintén tiltva van az intézet helyiségei előtt való álldogálás is. Óráközökben az intézetből a tanulóknak csak az osztályfő engedelmével szabad távozni.

20. §. A dohányzás szigorúan tiltva van.

21. Az intézeti épületnek és minden tartozékának tisztaságára a tanuló is köteles ügyelni. A falak, padok és egyéb butorok megrongálása, befirkálása fegyelmi kihágásnak és egyzersmind kártételnek tekintik. Mindennemű kár, melyet a tanulók az iskolai szerekben vagy egyéb tárgyakban tesznek, az illetők által, és ha ki nem tudódnának, az egész osztály által megtérítendő. Ha a kártevés rosszakaratból vagy pajkos-ságból töntént, az vétkes fegyelmi büntetés alá esik.

22. §. Egyleteket művelődés céljából alapíthatnak a tanulók az igazgatóság engedélyével; az iskolán kívül álló társulatoknak azonban tagjai nem lehetnek. Színház és nyilvános mulatságok látogatására minden egyes alkalommal az osztályfőtől kell engedélyt kérni.

23. §. Könyvek vagy más tárgyak elárusítása, cserélés a szülők vagy helyetteseik engedelmével nélkül tilos; éppen úgy tiltatik az adósságszínálás. Pénzt gyűjteni az intézet növendékei között bárminemű célra csak az igazgató engedelmével szabad.

III Fegyelmi büntetések

24. §. Az előző pontok tiltó szabályai ellen elkövetett tények büntetés alá esnek. Az iskolán kívüli viselet haosnlóképen a fegyelmi törvények alá tartozik; e szerint minden az iskola czéljával és méltóságával ellenkező cselekmény pl. a kavélházak, korcsmák és más nyilvános helyek látogatása szigoruan fenyit-tetik.

25. §. A fegyelmi szabályok áthágására mérendő büntetések fokozat szerint a következők: a) megintés, illetőleg megdorgálás az illető tanár által; b) a tanulók elkülönített helyre való ültetése, illetőleg kiállítás; c) nyilvános megfeddés az osztályfő által; d) élesebb feddés az igazgató által; e) a tanuló-nak a tanári szék elé idézése s a kizárással való fenyegetés; f) kizárás az intézetből, melyről az iskolaszék és a nm. vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszterium értesittetnek.

Ezeken kívül alkalmazható a körülményekhez képest egyéb büntetés is, ugymint az iskolában való marasztalás, mely felügyelet alatt végzendő komoly szellemi munkával köttetik össze, továbbá házi fogság alá helyezés, melynek kiállta a szülő vagy gazda bizonyítványa által igazolandó.

26. §. A harmadfoku büntetésről már a szülő vagy helyttese értesítést nyer.

Tandijmentes tanulók, ha oly vétséget követnének el, mely a tanári szék előtti megdorgálást vonja maga után, elvesztik a kedvezményt.

IV. Befejező megjegyzések.

27. §. Ezen törvényeknek az intézet minden növendéke alá van vetve, s alóluk senki, még a szülők sem, menthetik fel őket.

28. §. Ugyancsak e törvények kötelező erejével bir minden olyan szabály és utasítás, melyet az igazgatóság, a tanári karral s az iskolaszékkal egyetértve, esetleg később ki fog hirdetni.

29. §. A fegyelmi szabályok ezen szövege egy-egy példányban minden tanulónak kiadatik, mely példány a szülők által aláírandó, és azután az osztályfőnek bemutatandó. A tanév kezdetén a fegyelmi szabályok a tanulók előtt felolvastatnak, s azok nem ismerése mentő ürügyül el nem fogadatik.

Az ifjusági Önképzőkör működése az 1897—98. tanévben.

Az ifjusági Önképzőkör ez évben fennállásának ötödik évét töltötte be és ez évben is több ízben bizonyosságot adott arról, hogy hivatásának teljesen megfelel. A működés célját képezték: a nemzeti szellem, a hazafiság és szép iránti érzék fejlesztése, a kiváló irodalmi férfiak méltatása, az irodalom ismertetése, irodalmi és hazafias ünnepek rendezése, kötött és kötetlen nyelvü dolgozatok benyújtása, azoknak szó- és írásbeli megbírálása, költemények szavalása, beszédek tartása, stlygyakorlatok és rögtönzések. A kitűzött célok elérésére szolgáltak a rendes- és dísz-gyűlések; célirányos munkálatok benyújtása és bírálata; szavaltatok és szónoklatok; írásbeli és rögtönzött bírálatok és pályázatok. A gondolatok helyes kifejezése s a nyelvkezelés szabatosága érdekében még élőszóbeli előadások és vitatkozások is tartattak. A havonként 1 vagy 2-szer tartott gyűléseken a középső és felső osztályok tanulói vettek részt és munkásságukban a nemes célhoz méltó egyszerűséget és buzgóságot tanusítottak.

A kör alakuló gyűlését október hó 3-án tartotta meg a kör vezető tanárának, Kárpáti Manóinak elnöklete alatt, ki megnyitó beszédében ecsetelte a tanulók előtt az önképzés célját és hasznát, megjelölte a szükséges eszközöket, különösen ajánlván a komoly munkásságot és az iskolai tanulmányokkal összhangzó működési irányt. Ugyanekkor történt a kör tisztviselőinek választása is. Tisztviselők lettek: ifj. elnök: Tauszik Sándor f. o. t., alelnökök: Herlinger Ernő f. o. t. és Frank Elek k. o. t., jegyző: Rechnitzer Miksa f. o. t., másodjegyző: Steiner Ign. k. o. t., könyvtárosok: Szabó Gyula f. o. t. és Dreisziger Izsó k. o. t., pénztáros: Hirschler Miksa. f. o. t.

A lefolyt évben az önképzőkör 10 rendes és 10 diszgyűlést tartott; beérkezett összesen 34 mű, melyeket írásbeli és szóbeli bírálat kísért; volt a körben 29 szaválás, melyek szintén bírálatban részesültek.

Az első diszgyűlést október hó 13-án Ő felsége a király kegyes adománya, a »Tíz szobor« ünnepe alkalmával tartotta az Önképzőkör. Ezt az ünnepséget tulajdonképen az iskola rendezte, de az Önképzőkör tagjai szerepeltek. Az igazgató ur megnyitó beszéde után Herlinger Ernő f. o. t. elszavalta a »Király-

hymnus«-t; majd Nagy Jenő f. o. t. felolvasása következett, melyben történelmünk ama tiz nagy alakjáról emlékezett meg; végül Hoch Imre f. o. t. a »Tiz szobor« czimü alkalmi költeményt szavalta el.

December 1-én Vörösmarty Mihály születésnapjának évfordulója alkalmával tartotta az Önképzőkör második diszgyűlését. Kárpáti Manó vezető tanár ünnepi beszédében irodalmunk egyik legkiválóbb alakjáról, a nemzeti hagyományok legnagyobb költőjéről, Vörösmarty Mihályról emlékezett meg. Hazaszeretetre és nagyjaink iránti tiszteletre buzdítá az ifjúságot, »hogy e reális korban se feledkezzünk meg a nemzet nagy alakjairól, a nemzeti hagyományokról és tiszteletteljes kegyelettel adózzunk azok emlékének. Ugyanekkor Engel Jenő f. o. t. és Hirschsoln Béla k. o. t. mindketten Vörösmarty egy-egy költeményét szavalták.

Iskolánk ifjúsága febr. 19-én egy minden ízében fényesen sikerült hangversenyt rendezett a »Casino« disztermében. A város előkelősége teljes számban jelent meg és a válogatott közönség zsufolásig töltötte meg a termet. Nyitányul Bach: »Tavaszbredés«-t adta elő az ifjúsági zenekar Sterneck Zsigmond zenetanár vezetése mellett. Majd Hoch Imre lépett az emelvényre, hogy Kiss József »Kincses Lázár lánya« című balladáját szavalja el. A mély érzésre és alapos átgondolásra valló szavalat után az énekkar adott elő néhány szép magyar dalt. Ezután Herlinger Ernő adta elő Gstettner Henrik zongorakiséréte mellett Vörösmarty »Szép Ilonká«-ját. A gyönyörűen sikerült szavalat élénk tetszésnyilvánításra ragadta a hallgatóságot. A zenekar által előadott »Czigánybáró« után Engel Béla keltett élénk derűtséget Gabányi »Föld és népei« című humoros monologjának jóízű előadásával. Végül a zenekar hangos tetszésnyilvánítások közt adta elő a »Kossuth induló«-t, amelyet a tapsoló közönség többször megismételtett. A hangversenyt táncz követte.

Az 1848-as márcz. 15. félszázados évfordulója alkalmából iskolánk diszgyűlés által vette ki részét a nemzet ünnepéből.

A diszgyűlést Tauszik Sándor ifj. elnök ünnepi beszéde nyitotta meg, szép szavakban emlékeztvén meg a nagy napról és annak kiváló alakjairól. Ezután Engel Jenő f. o. t. Petőfi Sándor »Talpra magyar«-ját szavalta hatásosan. Majd Rechnitzer Miksa felolvasása következett, melyben a dicső napokról emlékezett meg. Végül Reinitz Lajos Jakab Ödönnek »A szabadság napja« cz. költeményét szavalta, mire a gyűlés véget ért.

Kossuth Lajos halála napjának évfordulója alkalmával az Önképzőkör a nagy férfiin iránt érzett kegyeletének lerovása céljából diszgyűlést tartott, melyen Tauszik Sándor ifj. elnök szép beszédben vázolta a nagy állauférftiu tevékenységét, korszakot alkotó munkásságát. Ezután Herlinger Ernő ismertette Kossuthot, mint szónokot. Végül Hoch Imre Jókainak »Kossuth ravatala fölött tartott beszédét« mondotta el.

Fényesen ünnepelte meg az Önképzőkör és általában az iskola a 48-as törvények szentesítésének 50 évfordulóját is. Az igazgatói megnyitó után Herlinger Ernő szavalt és Kárpáti Manó tanár pedig beszédet tartott. Majd Krausz Aladár szaválása zárta be az ünnepélyt.

Az Önképzőkör könyvtára az idén is gyarapodott és különös örömmel említhetjük fel, hogy a magas tanügyi kormány által kiküldött biztos ur kiváló megelégedésének adott kifejezést az ifjúsági könyvtár könyveinek ugy minősége, mint mennyisége fölött.

Az Önképzőkör részére szives volt ajándékozni dr. Ollop Mór ügyvéd ur egy drb aranyat, Szávai Gyula ur a győri keresk. és iparkamara titkára, kiváló lyrikusunk, költeményeinek két kötetét, dr. Neumann Ede főrabbi ur egy könyvet, dr. Villányi Henrik tanár ur 1 frtot és az Önképzőkör vezető tanára 3 kötet könyvet.

Az Önképzőkör tagjai közül számosan kitűntek buzgó munkásságuk által, amiről e jelentésnek a diszülésekre vonatkozó része is élénken tanuskodik; anyagi viszonyaink azonban nem engedték, hogy számos érdemes tagot díjakkal tüntethetünk volna ki, mert a tagsági díjak nagyobb részét a könyvtár gyarapítására fordítjuk; az érdeklődő közönség köréből pedig évről-évre csakis dr. Ollop ur szives adományáról számolhatunk be. Díjakat eszerint csak a legtehetségesebb és a legmunkásabb tagok nyerhethvén: Herlinger Ernő, Hocu Imre és Tauszik Sándor kaptak egy-egy drb aranyat, mely kitüntetést állandó buzgó és eredményes munkásságukkal érdemelték ki.

Kárpáti Manó,

az Önképzőkör vezető tanára.

XVII.

ÉRDEMSOROZAT.

Alsó osztály.

Osztályfő : *Kárpáti Manó.*

A tanulók nevei		Hittan	Magyar ny.	Német ny.	Francia ny	Földrajz	Történelem	Mennyiség.	Természett.	Ker. és i. ölt. számlán	Kerek. és for- galom sine	Ker. level.	Szépírás	Irodai munk.	Írásb. dolg.	Érk. viselet.
	Adler Antal	3	2	3	3	2	3	3	3	2	3	3	1	2	2	1
	Apfelbaum Ignác	2	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1
	Baum M. Artur	2	3	3	4	2	3	3	2	3	3	3	2	2	2	2
	Boskovitz Ödön	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2
5	Braun Arnold	2	3	4	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	1	1
	Dolmányos Fer.	2	2	4	4	3	3	3	2	3	3	3	2	2	2	1
	Farkas Sándor	1	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	3	3	2	2
	Fleiner Aladár	3	3	3	3	3	2	2	3	2	3	2	2	2	2	3
	Frankl Jenő	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	2	2	3	2	1
10	Fürst Albert ism.	2	1	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1	2	1	2
	Gavora Károly	1	3	3	4	3	3	3	2	3	1	2	2	3	2	1
	Gross József	2	4	3	3	3	3	2	3	2	2	2	2	2	2	3
	Günsberger Ernő	1	2	3	3	2	2	1	3	1	2	2	2	2	1	2
	Haas Hugó	3	3	3	3	3	2	2	3	1	2	3	2	2	2	2
15	Hahn József	2	2	3	3	2	2	3	2	3	1	3	2	3	2	2
	Hutter Géza	1	1	3	2	2	1	2	2	2	1	2	1	2	1	2
	Jaeger István	2	2	3	3	1	3	3	1	3	2	3	3	3	1	2
	Kessler Samu	2	3	3	2	2	3	1	3	1	2	2	1	1	1	1
	Krauss Aladár	2	2	2	1	2	3	2	3	1	2	1	2	2	1	3
20	Krausz Jakab	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2	2	2	1
	Lang Róbert	3	3	3	3	1	2	3	2	3	2	2	2	3	2	2
	Mandler Arthur	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	2	3	3	2	3
	Manheim Béla	2	3	3	4	1	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2
	Maschankzer Gusztáv	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	1	1
25	Müller Zsigmond	3	3	3	2	2	3	1	2	1	2	2	2	3	2	2
	Obál Rezső	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Paski Sándor	2	3	4	3	4	3	2	3	2	2	2	1	1	1	2

<i>A tanulók nevei</i>		Hittan	Magyar ny.	Német ny.	Francia ny.	Földrajz	Történelem	Mennyiségt.	Természett.	Ker. és polit. számítan.	Keresk. és for- galomisme	Ker. levelez.	Szépíráás	Irodai munk.	Írásb. dolg	Erk. viselet
	Pollak Jenő	3	3	3	3	2	4	3	3	3	2	3	3	3	2	1
	Récsei Samu	3	2	3	3	1	3	1	1	2	1	3	1	2	2	2
30	Reviczky Ottó	2	4	3	4	3	4	3	4	4	4	3	3	3	2	1
	Schwarz Zoltán	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1	2	3
	Slovák Béla	1	1	3	3	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	2
	Weiss Béla	1	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
	Wilheim Jakab.	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2

Kimaradt: Vogel Géza.

Középső osztály.

Osztályfő : **Somosi Vilmos**

<i>A tanulók nevei</i>		Hittan	Magyar ny.	Német ny.	Francia ny.	Földrajz	Történelem	Mennyiségt.	Vegytan	Ker. számt.	Könyvtétel	Ker. level.	Váltojog	Nemzetgazd.	Irod. munk.	Írásbeli dolg. kulakia	Erk. viselet
	Berger Lipót	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	2	1
	Blau Benő	2	2	2	3	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2
	Boskovits Aladár	3	3	4	4	3	3	1	3	2	2	2	2	2	2	2	3
	Deutsch Oszkár	3	2	2	3	3	1	1	3	1	2	2	2	3	2	2	3
5	Dreiszigler Izsó	1	2	3	2	3	1	2	3	2	2	2	1	1	1	2	2
	Frank Elek	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2
	Gavora Dániel	2	3	2	3	3	1	3	3	3	2	2	3	2	2	2	2
	Gstettner Henrik	2	2	2	1	2	3	1	3	1	2	1	2	2	1	1	2
	Heinrich Mór	4	3	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	3	2	2
10	Hirschler Ödön	3	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	2	3	2	2
	Hirschsohn Béla	2	2	2	3	2	1	3	2	3	2	2	2	2	3	2	2
	Hoffmann Sándor.	2	3	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	2	2	2	2
	Horváth Károly	1	3	3	3	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	1
	Kohn Vilmos	2	2	3	3	1	3	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2
15	Mautner Gusztáv	2	4	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	2
	Mayer Gyula	3	3	3	4	3	3	3	4	3	4	3	2	2	3	2	3
	Morgenstern Zsigm.	2	1	1	2	3	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2
	Muszti József	2	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3	2
	Polednák Ernő	1	2	2	2	1	1	2	1	2	2	1	2	2	1	1	1
	Pollák Dezső	3	2	2	3	2	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2
	Rechnitzer Lipót	1	3	3	3	3	1	3	3	3	3	3	2	2	1	2	1
	Riedlmayer Károly	1	3	3	4	3	4	3	3	3	3	3	2	3	2	2	2
20	Rothausner Imre	2	2	2	1	2	2	2	1	3	2	2	2	2	1	1	1
	Schlesinger Hugó	3	2	2	3	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2
	Steiner Ignácz	1	1	2	2	1	3	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1
	Susicki György	1	3	2	3	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Számek Jenő	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
25	Tauber Győző	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Tálos István	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	2	1
	Weisz Ernő	2	2	3	3	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1	1	2
	Weisz Izsó	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
	Wirth Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
30	Würzburger Miksa	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2	3	1	2	2

Felső osztály.

Osztályfő : *Dr. Villányi Henrik.*

	Babócsai Tivadar		Kronberger Manó
	Berger Dávid	20	Mauthner Sándor
	Blanhorn Emil		Menczer Andor
	Deutsch Jakab		Molnár Ferencz
5	Engel Béla		Nagy Jenő
	Engel Jakab		Radó Gyula
	Gottreich Alfréd	25	Rechnitzer Miksa
	Herlinger Ernő		Reinitz Lajos
	Hirsch Alajos		Richter Vilmos
10	Hirschler Miksa		Rosenberg Kálmán
	Koch Imre		Steiner Róbert
	Kertész Sándor	30	Szabó Gyula
	Kohn Miksa		Szivós Imre
	Kohlmann Sándor		Tauszik Sándor
15	Kollin Izsó		Tóth Károly
	Kondor Dezső.		Wamberger Ernő
	Krausz Ignác	35	Wurm Mihály
	Krausz Leon		Weisz József

XVIII.

Jelentés az 1897—98. tanévben tartott érettségi vizsgálatról.

A felső kereskedelmi iskolák szervezetének értelmében osztályvizsga mellőzésével a felső osztályt végzett mind a 36 tanuló és egy az 1896—97. tanév végén 1 évre visszavetett tanuló érettségi vizsgálatra bocsáttatott.

A május 18., 20., 22., 23., 24., 25., és 26. napjain tartott írásbeli vizsgálatokon mind a 37 tanuló jelent meg.

A tanári kar által felterjesztett tételek közül a méltóságos miniszteri biztos úr által a következők jelöltettek ki:

1. Magyar nyelv és irodalom.

Az 1848. évi törvények hatása hazánk szellemi és anyagi fejlődésére.

Eredmény: 12 jeles, 13 jó, 12 elégséges.

2. Német nyelv.

Der Zucker.

Eredmény: 9 jeles, 12 jó, 16 elégséges.

3. Franezia nyelv.

Fiume, 1898. ápr. 20.

T. cz. »Banque de Crédit«

Marseille.

Kávészületem, különösen az „Adria” tengerhajózási társaság működésének fellendülése óta nagyobb kiterjedést

vevén, felette kívánatosná lett reám nézve, hogy Marseilleben nagyobb összeggel rendelkezhessem.

Bátor vagyok tehát Önökhöz fordulni azon kérdéssel, vajjon hajlandók volnának 40,000 frankig terjedő nyílt hitelt engedélyezni, melyet 2—3 óra szóló intézvényeimbennének igénybe.

Ha czégenről és anyagi viszonyaimról tudakozódni kívánnak, sziveskedjenek a helybeli hitelbankhoz fordulni.

Kivánságom teljesítése esetében előre is megígérem, hogy fedezetről kellő időben fogok gondoskodni és legyenek meggyőződve, hogy megtisztelő bizalmukra miudenkor méltónak fogok mutatkozni.

Kiváló tisztelettel

HALLER LAJOS

Eredmény: 2 jeles, 8 jó, 25 elégséges, 2 elégtelen.

4. *Kereskedelmi levelezés.*

Morpurgo Ernő Triestben kérdést intéz Marton Emilhez N.-Kanizsán, vajjon hajlandó volna-e kőolaj eladására vállalkozni. Marton a bizom. eladásra vállalkozik, mire Morpurgo egy rakományt küld.

Marton eladván ez árut, erről értesíti Morpurgot, ki az eladást tudomásul veszi és a kőolajért járó összeg iránt olyképen intézkedik, hogy Marton azt Perl Márton budapesti kereskedőnek fizesse.

Ez üzletesetből hat levél származik, melyek közül kettő németül irandó.

Eredmény: 9 jeles, 10 jó, 18 elégséges.

5. *Kereskedelmi számtan.*

a) Melyik árfolyam alapján remittál adóssága kiegyenlítésére Amsterdam Frankfurtnak s mily önálló váltóbizományi műveletet végeztethet és hány ‰ haszonnal, ha a költség $\frac{1}{2}\%$?

Amsterdam és Frankfurt jegyzései a következők:

		Amsterdam		Frankfurt.
Frankfurtra	3½%	59.04	pr. 8 nap	— — —
Amsterdamra	3½%	—	— — —	168.75 pr. 8 nap.
Londonra	3%	12.03	pr. 2 hó	204.— » 8 »
Bécsre	4%	98.80	» 3 hó	170.20 » 8 »
Szent-Pétervárra	5½%	123.20	» 3 hó	215.50 » 8 »
Párisra	2%	47.50	» 3 hó	81.05 » 8 »

b) Londonból kaptunk Orange-Pecco teát. Súlya Btto cwt 18,3,,12, tara 2°, ára 1/2 pr. lb.

Az egésznek londoni beszerzési ára az értékkeltségekkel együtt L 127., 1., 4 . A londoni súlykötség L 4., 1. --- A belföldi súlykötség 44.95 frt. Vám- és mérlegpénz 845.31 frt aranyban, agio 20%. Londoni tartozásunkat direkt remittálással egyenlítjük ki. Készítsünk árvetési táblázatot 100 kg. tea budapesti beszerzési árára vonatkozólag, ha a váltó árfolyam 122-től 124—5-ig 0.5-el s a londoni vételár 1—2-től 1—11-ig 1 pennyvel ingadozik.

Eredmény: 12 jeles, 9 jó, 16 elégséges.

Mennyiségtan és politikai számtan.

30,000 frt kölcsönt, mely 2½% félévi utólagos kamatláb mellett kamatozik, 15 féléven át utólagos annuitással törlesztünk. Készítsük el a törlesztési tervet.

Eredmény: 20 jeles, 13 jó, 4 elégséges.

Könyvvitel.

a) Egy részvénytársaság 1897. jan. 1-én 300,000 frt részvénytőkével alakul, melyre 50% tényleg be van fizetve

Ugyanaz évi decz. 31-én a társaság vagyón-mérlege a következő:

Cselekvő vagyon.

A részvények be nem fizetett része	frt	150,000.—	
Pénztári készlet	»	35,680.—	
Értékpapírok s ezek kamatai	»	187,560.06	
Küldvények	frt	143,180.—	
le discount	»	1820.30	» 141,359.70
Jelzálog adósok			375,470.—
Ingóságok	frt	1200.—	
leírás	»	120.—	1080.—
			<hr/>
	frt		891,149.76

Szenvedő vagyon.

A részvények névértéke	frt	300,000.—	
Elfogadványok	frt	56,810.—	
le discount	»	756.32	» 56,053.68
Hitelezők, (betétek stb.)			» 502,630.—
			<hr/>
	frt		858,683.68

Nyereség frt 49,378.40, veszteség frt 15,848.34.

A tiszta nyereség elosztása iránt az 1898. febr. 20-án tartott közgyűlés következőképen határoz:

15% tartalékalap képzésére, 25000 frt osztalékra, a maradék a hivatalnokok jutalmazására fordítandó.

Könyvelendő a naplóban és főkönyvben.

b) 1897. szeptemb. 10-én kapunk Leblanc Frerestől, Lyonban selyemárukat, melyeknek számlaösszege

fr. 1890.— á 48.75 frt 917.38

okt. 20-án küldünk nekik Meunier Filsra, látra szóló váltót 1000.— freról, á 49.15. 491.50.

decz. 31-én lezárjuk a számlát 49.10 árfolyam mellett. Kizdolgozandó a naplóban és főkönyvben árszó-számla segítségével; fix-árfolyam 40.—.

Eredmény: 14 jeles, 11 jó, 10 elégséges, 2 elégtelen.

A szóbeli érettségi vizsgálatokat, június hó 13., 14, 15 és 16. napjain tartottuk **Péter János**, budapesti felső kereskedelmi iskolai igazgató, vallás és közoktatásügyi miniszteri biztos úr és **Gelsei Gutmann Vilmos**, kir. tanácsos, kereskedelemügyi miniszteri biztos úr jelenlétében.

A vizsgálatokat megelőző, a miniszteri biztos urak elnöklete alatt tartott értekezlet határozatából az írásbeli érettségi vizsgálat eredménye alapján mind a 37 jelentkezett tanuló szóbelire bocsáttatott.

A vizsgálatok eredménye következő:

Jelesen feleltek meg:

Deutsch Jakab
Herlinger Ernő
Hoch Imre
Nagy Jenő

5. Tauszik Sándor.

Jól feleltek meg: *Blauhorn Emil, Hirschler Miksa, Kertész Sándor, Krausz Leo, Radó Gyula, Rosenberg Kálmán, Wamberger Ernő.* = 7.

Megfeleltek: Babócsai Tivadar, Berger Dávid, Engel Béla, Engel Jakab, Gottreich Alfred, Hirsch Alajos, Horváth Sándor, Kolm Miksa, Krausz Ignác, Menczer Andor, Molnár Ferencz, Rechnitzer Miksa, Reinitz Alajos, Richter Vilmos, Steiner Róbert, Szabó Gyula, Szivós Imre, Tóth Károly, Weiss József = 19.

6 tanuló 1, illetőleg 2 tantárgyból f. é. szeptember hóban javító vizsgát tehet.

XIX.

A 1896—97-ben végzett tanulók alkalmazási helye:

A tanuló neve	A cég neve	Telep
Áts Ede	Posta és távirtda hivatal	Mohács
Berger Ignác	Kálnoki & Simon	Budapest
Braun Lajos	Braun E. M.	Gyurgyevác
Deutsch József	M. áll. vasutak üzletvezetőse- géné	Zágráb
5 Deutsch Vilms.	Villamos vasut-társaság	Budapest
Dorner Pál	Leitner Alajos	Varasd
Fischer Fer.	Filiale der k. u. k. priv. österr. Creditanst. für Handel u. Gewerbe	Triest
Fuchs Sándor	Takarék és Hitel-szövetkezet	Budapest
Gibs Gusztáv	Weiser I. C.	N.-Kanizsa
10 Goldschmiedt A.	Kereskedelmi és iparbank	N.-Kanizsa
Gráf Miksa	Ignátz Deutsch	Vucsini
Grósz Kálmán	Bankegyesület	N.-Kanizsa
Guth Zsigm.	Vasuti tisztképző tanfolyam 240 frt ö. d. $\frac{1}{2}$ tm.	Budapest
Hoffmann H.	Ruff & Tsa norinbergi nagy- kereskedő	Bécs
15 Illés Fiedler F.	Posta és távirtda tanfolyam	Budapest
Kohn Ödön	Schein S., szőnyeggyár	Bécs
Korein Samu	Ismeretlen	
Krausz Zsigm.	Spitzer A. W bizományi üzlet	Palermó
Lukács László	Löwensohn Jakab, gabona ke- reskedés	Boglár
20 Lányi Samu	Schlick-féle vasöntőde és gépgy.	Budapest
Leimdörfer B.	Hirschfeld S. sörgyár	Pécs
Leitner Ernő	Egyéves önkéntes	Sopron
Löbl Ernő	M. ált. hitelbank fiókja	N.-Beckerek
Marton Aladár	Hazai biztosító társaság	N.-Kanizsa
25 Márkus Jenő	»Merenz« banküzlet	Bécs
Menczer Rezső	Jute szövő és fonó gyár	Bécs
Nádor Lipót	Blan Arnold gabonakereskedés.	Budapest
Sattler Géza	»Alliance« biztosító társaság	Budapest
Sauer Béla	Egyedi-féle szeszgyár	Budapest
30 Schlesinger L.	Nemzeti baleset biztosító r. társaság	N.-Kanizsa
Schwarz Géza	Honig Dávid	Kaposvár
Schwarz Miksa	Rosner S. borkereskedő	Budapest
Sugár Soma	Auer-féle gázlámpagyár	Budapest
Strém Ottó	Heinsheimer Gusztáv, gyar- matáru ügynökség	Bécs
35 Weisz Alfréd	Weisz Testvérek	N.-Kanizsa

A nagykanizsai izr. hitközség hittani intézményei.

Közli: *Dr. Neumann Ede.*

Hitoktatásunk körvonalai és azon elvek, melyek a tanítás alapját teszik, másfél évtized óta keveset változtak, a részletes tantervben azonban nemcsak saját tapasztalatainkat, hanem a felekezeti sajtóban megjelent idevágó komoly dolgozatokat és Maybaumnak a zsidó hitoktatás módszertanáról két évvel ezelőtt kiadott jeles munkáját felhasználtuk és értékesítettük. A pesti izr. hitközség hitoktatásának egyetemes tanterve is becses szolgálásokat tett.

Ezen tanterv heves, sőt szenvedélyes támadások tárgya volt, de az oktatás céljainak kellő kidomborítása és az alapelvek tüzetes megállapítása oly érdemei, melyeket azoknak is hálásan el kell ismerniök, a kik a tananyag kiszemelése és csoportosítása tekintetében más nézeteket vallanak, a kik az egész tananyag feldolgozását lehetetlennek tartják és majd túltengést, majd ismét rendszertelenséget lobbantanak szemére.

A pesti tanterv elvitázhatatlan előnyei készítették a IX. izr. községkerület (Zala- és Somogy megye) képviselőségétől kiküldött hitoktatási bizottságot arra, hogy azt munkálatainak alapjául elfogadja és a most már befejezéshez közeledő, a hitoktatás valamennyi ágát felkaroló munka, mely a tantervet szigorú, mondhatni, kérlelhetetlen bírálat alá vetette és bő utasításokkal kiegészítette, bebizonyította, hogy az alap helyes volt. Annál feltünőbb, hogy ezen becses, kellő kezelés mellett már a gyakorlatban is bevált és nálunk igazán alapvető tantervet még mindig szelvében ignorálják és szándékosan hallgatják el azon eredményeket, melyeket az annak révén megindult vita értelt.

A polgári iskoláknak sajátos, a gymnasiumok és reáliskolákétól teljesen elütő célja és hivatása, a hitoktatás terén is kell, hogy kifejezésre jusson. Nem lehet tehát azoknak ugyanazt az anyagot kiszabni, melynek feldolgozása az utóbbiak tisztje. Ott is befejezett egésznet kell nyújtani, még pedig azon növendékek értelmi fokához mérten, a kik ezen iskolákat látogatják és sok esetben azokban teljesen befejezik tanulmányaikat. Tantervünk ennél fogva más anyagot jelöl ki azok számára, a kik az illető évfolyamok bevégezése után még

négy évi hitoktatásban részesülnek és n. n. tudományos pályára készülnek, mint a polg. iskola tanulóinak, a kiknek négy év alatt el kell sajátítaniok mindazon vallásos ismereteket, a melyekre az életben, azon viszonyok között, a melyekbe előreláthatólag kerülni fognak, szükségük lesz.

A gymnasiumi tantervben szorosán el kell választani a bibliai és zsidó történetet a vallás történetétől, a melylyel kapcsolatosan lehet tárgyalni a zsidó irodalom történetét, mint a melynek kiválóan vallásos jellege van. Az első és második osztályban be lehet fejezni a bibliai történetet, a harmadik és negyedik osztály a későbbi korszakok ismertetésére éppen elegendő. A felső gymnasium tárgya a rendszeres vallástan mellett a vallás története. Ezt mellőzni a képzelhető legvégzetesebb hiba. Ifjainknak illetékes forrásból meg kell tudniok, hogy vallásunk tanai és intézményei miként fejlődtek, hogy idegen felfogások mennyiben voltak behatással reájuk, hogy a tőle származott vallások eszmei tartalma és institucziói mennyiben különböznek az övéitől, hogy szemmel látlassa a felekezete szervezetében mindenkoron pezsgő életet, hogy meggyőződjék arról, hogy vallásunk fejlődése együtt haladt az egész emberiség szellemi életével, mely mindig termékenyítőleg hatott reá, hogy meg tudja becsülni vallását és megecáfolni azon hazug tanokat, a melyek uton-utfélen és legtöbbször tudományos mezben hirdetik, hogy vallásunk legmagasabb igazságai idegen származásnak, vagy hogy túlélté magát és az övéinél magasabb és tisztább felfogások a művelt emberiség köztudatából szükségképpen kiszorították az ő régen tulszárnyalt és elavult eszméit és képzeteit. Bátran állítjuk, hogy a vallástörténet kellő tanításának termékenyítő és edző hatásával alig mérkőzhetik bármely más vallástani disciplináé.

Azon ellenézés, a melylyel a szentírás héber szövegének és a héber nyelvtan elemeinek ismertetése egyes körökben találkozik, azt a kötelességet rója reánk, hogy ezt a nézetünk szerint rendkívül fontos tárgyat, a melynek a hitoktatásnak szánt csekély idő felét szenteljük, a tanulóifjúsággal annál jobban megkedveltessük és a szülőkhöz is felébredszük azt a tudatot, hogy a zsidó embernek ismernie kell vallásának szent okmányait és hogy ezen ismereteket nyújtani lehetetlen, ha a nyelvtan elemeinek közlését elmulasztjuk. A grammatika nem lehet öncél, de a fordítás elég nehéz munkájának végzésében a leghathatósabb segédeszköz. Ezen téren pedig mennél több anyagnak mennél alaposabb és tüzetesebb feldolgozására kell törekednünk. Egy-egy bibliai mondat gyakran többet tartalmaz a legjobb tankönyv leghosszabb fejezeténél és sok ismereti anyagnak végső nyomain is elenyésztek már, midőn egy kellően bevészt bibliai mondat még ébren van a tudatban és megteszi nevelő hatását az emberi lélekre.

A szentírás ismeretének pedig karöltve kell járnia az ima-

könyvével, nemcsak azért, hogy a gyülekezet minden tagja részt vehessen majd a közös áhítatban, hanem mivel vallásos tudatunk benne pragnans kifejezést nyert és egyes imáink valóságos eszméinknek igazán klasszikus nyilvánulásai. Az imakönyv ismertetéséhez azután természetesen kapcsolódik a szertartásoké, hitoktatásunknak egyik fontos feladata, annál fontosabb, minthogy a családban már, fájdalom, ritkán nyílik alkalma a serdülő nemzedéknek szemlélet útján megismerkedni velők.

Hitoktatásunkat ezen évben is kiegészítette az ifjúsági istentisztelet, a melyben összes növendékeink kész örömmel vettek részt és a melyen e sorok írója végezte az exhortációt azon rendszer szerint, melyről tavalyi értesítőnkben szoltunk. A templomban és az iskolában nyújtott táplálék ugyanazon forrásból eredt és összhangzásban iparkodott szolgálni a szent célt. A leányok hitoktatását betetőzte az ünnepélyes konfirmáció, melyet Sábnoth első napján az egész gyülekezet ajtatos és lelkes részvéte mellett tartottunk meg.

A lefolyt évben is majdnem ezer tanuló hitoktatásáról gondoskodtunk. Az idő csekélysége, melyet e nagyjelentőségű tárgy tanításának szentelhettünk, nem áll arányban a cél fontosságával, a feladat nagyságával. Nem kisebb baj, hogy a gymnasiumban és a városi polgári iskolában két-két osztályt kellett egyesíteniük, hogy a rendelkezésünkre álló tanerőkkel a város összes iskoláiban külön-külön megfelelhessünk a tanítás feladatainak. A hittani órák számának felemelése, különösen azon intézetekben, melyeket a hitközség tart fenn és a melyeknek felekezeti jellege kötelességünkkel teszi a vallás-oktatás intenzív és a legnagyobb igényeket kielégítő eszközését, az egyesített osztályok szétválasztása még ott is, a hol a tanulók száma nem nagy, odaadásuk és lelkesedésük azoknak, a kiknek a tanítás munkájának ezen nagyfontosságú része teszi tisztjüket, ezek együtt véve fogják majd hitoktatásunkat azon fokra emelni, a melyen azt mennél előbb látni óhajtjuk. Az iránta való érdeklődés gyarapodásának örvendetes jelét köszöntjük azon tényben, hogy egy nemeslelkű nő, Dr. Schreyer Lajosné, felejtethetlen férjének emlékére tett alapítványának kamatjait részben (évi 20 frtot) két oly elemi iskolai tanulónak jutalmazására kívánja fordítani, a kik a hittani tárgyakban kíválnak. Midőn a nemes példa követését kérjük, kedves kötelességünknek ismerjük az izrael. irodalmi társaságnak is köszönetet mondani, mely a hittanban jeles előmenetelt tanusító tanulók jutalmazására kiadványainak több példányát bocsátotta rendelkezésünkre.

És ezzel zárjuk e sorokat, melyeket tanterveink bemutatása követ:

Elemi iskola.

a) Izr. iskola.

I. osztály.

Tananyaga: Héber olvasás és egyes rövid mondatok betanulása (5 óra).

Bibliai történet: A világ teremtésétől Ábrahám haláláig ($\frac{3}{2}$ óra).

II. osztály.

Tananyaga: Héber olvasás és egyes rövid imák betanulása ($\frac{1}{2}$ óra).

Bibliafordítás: Mózes első könyvéből: 1, 2, 3, 4 a 17. versig, 8, 9 a 13. versig, 11-ből 1—10 és 26—32. 12 a 12. versig, 13, 14, 15, 17 a 11. versig, 18, 22. (4 óra).

Bibliai történet: Ábrahám halálától Mózes haláláig ($\frac{3}{2}$ óra).

III. osztály.

Tananyaga: Héber olvasás és imák betanulása ($\frac{1}{2}$ óra).

Bibliafordítás: Mózes első könyvéből 25-ből 19—34, 27, 28, 29 a 30. versig, 32, 33, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46-ből 1—8 és 28—34, 47-ből 1—12 és 28—31, 48, 49-ből 29—33, 50.

A nyelvtanból: az orthoepia legfontosabb szabályai: sevá, dáges stb. A teljes igék «kál» ragozása a névszókról, általában, a többszám képzése és a birtokviszony, a számnév 1—10. kapcsolatosan tárgyalva a fordítással (4 óra).

Bibliai történet: Mózes halálától Dávidig, egyes nevezetesebb bibliai fejezetek felolvasásával ($\frac{3}{2}$ óra).

IV. osztály.

Tananyaga: Héber olvasás ($\frac{3}{2}$ óra).

Bibliafordítás: Mózes második könyvéből 1, 2, 3, 4 a 18 versig, 5, 6 a 10. versig, 12, 13, 14, 15, 16. 17, 18, 19, 20, 21-ből 1—7 és 12—22, 22-ből 19—30, 23 a 20 versig, 30-ből 11—17, 31, 32, 33, 34, 35 a 4. versig (4 óra).

Imafordítás: A Semá, Semóné eszré és Alénu ($\frac{1}{2}$ óra)

A nyelvtanból: A névmás és a teljesigék ragozása végig, kapcsolatosan a fordítással.

Bibliai történet: Dávidtól az első templom elpusztulásáig ($\frac{3}{2}$ óra).

b) városi elemi iskola

I. osztály.

Tananyaga: Héber olvasás és bibliai történet Ábrahámig (2 óra).

II. és III. osztály.

Tananyaga: Héber olvasás és egyes bibliai mondatok és rövid imák fordítása.

Bibliai történet Mózes haláláig (2 óra).

IV. osztály.

Tananyaga: Héber olvasás, rövid bibliai fejezetek és imák fordítása és betanulása, és ezzel kapcsolatban az ünnepek valamint a legfontosabb szertartások ismertetése.

Bibliai történet Salamon haláláig.

A hitoktatást az izr. iskolában az illető osztálytanítók végzik, a városi elemi iskola hitoktatója Kondor József.

Tankönyvek az izr. iskolában az izr. tanító-egyesület tórákiadványa és olvasókönyve, a városi elemi iskolában a pesti izr. hitközségtől kiadott »Zsidó hitoktatás vezérfonala«, minden osztályban a megfelelő rész. Ezekon kívül mindenütt az izr. tanító-egyesület imakönyve.

Polgári iskola.

a) izr. iskola.

I. osztály.

Tananyaga: Bibliafordítás: Mózes IV. könyvéből 11, 12, 13, 14, 15 (37—41), 16, 17. 20.

Imafordítás: Reggeli és esti ima. Étkezés utáni ima.

Bibliai történet: az elemi iskolában végzett tananyag ismételése (3 óra).

II. osztály.

Tananyaga: Bibliafordítás: Mózes V. könyvéből 1, 2 (1—10), 3 (8—22), 4, 5, 6, 11, 12, 13, 15, 16.

Imafordítás: Az ujévi ima.

A második templom története. (3 óra.)

III. osztály.

Tananyaga: Bibliafordítás: Mózes V. könyvéből 29, 30, 31, 32, 33, 34. A reggeli istentisztelet alkalmával használt zsoltárok.

Imafordítás: az engesztelőnap i. ma.

A talmud kora és a spanyol zsidók története (3 óra).

IV. osztály.

Tananyaga: Az imakönyvből végzett tananyag ismétlése, a péntek esti istentisztelet alkalmával használt zsoltárok. Szemelvények a példabeszédek könyvéből.

A történet befejezése (3 óra).

Tanár: Kellert Lajos. Tankönyvek: az imakönyv és szentírás mellett Cassel Dávid, a zsidók története és »rövid héber nyelvtan«.

b) városi polgári (6 osztályu) fiúiskola.

Tananyaga: a) héber olvasási gyakorlatok, az imakönyv ismertetése, b) szentirási szemelvények fordítása, c) történet vázlatosan, d) rendszeres hit- és erkölctan. (3 óra.)

Tanár: Hoffmann Mór. Tankönyvek: Halász és Schlesiuger, Zsidó vallástani vezérfonal, Cassel, a zsidók története, Hochmuth-Szép. Mózesi hit- és erkölctan.

Városi polgári leányiskola.

I. osztály.

Tananyaga: Bibliai történet Salamon haláláig. Vallástan: istenismeret és istentisztelet az imakönyv nyomán.

Héber olvasás, az imakönyv ismertetésével és egyes imák fordítása (2 óra).

II. osztály.

Tananyaga: Bibliai történet a babiloni fogságig. Vallástan: az egyéni tökéletesség és a társadalmi erkölcs.

Héber olvasás, az imakönyv ismertetésével és egyes imák fordításával kapcsolatosan az ünnepek és szertartások méltatása (2 óra).

III. és IV. osztály.

Tananyaga: a) A zsidók története napjainkig, b) rendszeres vallás- és erkölctan, c) imafordítás (2 óra).

Tanár: Dr. Neumann Ede. Tankönyvek ugyanazok, mint a fiúiskolában

Főgymnasium.

I. és II. osztály.

Tananyaga: a) Izrael története a jeruzsálemi templom elpusztulásáig. b) Szentirási szemelvények fordítása és az imakönyv tüzetes ismertetése. (2 óra.)

III. és IV. osztály.

Tananyaga: a) A zsidók története a babiloni fogságtól napjainkig. b) Szentirási szemelvények fordítása és az imakönyv ismertetésével kapcsolatosan az ünnepek és szertartások méltatása. (2 óra.)

V. és VI. osztály.

Tananyaga: a) Vallástörténet. b) A zsoltárok fordítása és tüzetes ismertetése. (2 óra.)

VII. és VIII. osztály.

Tananyaga: a) Rendszeres vallás- és erkölcsstan. b) Prófétai szemelvények fordítása nyelvtani alapon és bibliai olvasmányok (Jób és Kohelet). (2 óra.)

Tanár az I. VI. osztályban Hoffmann Mór, a VII. és VIII. osztályban Dr. Neumann Ede.

Tankönyvek: Stern Ábrahám, Izrael története I. és II. köt.; Cassel Dávid, A zsidók története; Neumann Ede, Vallástörténet I. és II. köt.; Schreiner M., bibliai szemelvények I. és II. köt.; Krausz S., Rendszeres zsidó vallás- és erkölcsstan.

Felső kereskedelmi iskola.

I. osztály.

Tananyaga: a) Vallástörténet. b) Az imakönyv tüzetes ismertetése (1 óra.)

II. osztály.

Tananyaga: a) Vallástörténet. b) Az imakönyv kapcsán az ünnepek és szertartások méltatása. (1 óra.)

III. osztály.

Tananyaga: Rendszeres vallás- és erkölcsstan (1 óra.)
Tanár: Dr. Neumann Ede.

XXII.

Értesítés a jövő tanévre.

A tanulók felvétele mind a három iskolában szept. 1., 2. és 4. napjain d. e. 9—12, délután 3—5 óráig a következő szabályok szerint történik; a javító és pótló vizsgálatok aug. 31-én d. e. 9—12, d. u. 3—5 óráig tartanak.

Az elemi iskola I osztályába azon tanulók vétetnek fel, kik legalább 5½ évesek és kiken az oltás sikeresen eszközöltetett, fűi szükség esetén bizonyítvánnyal igazolandó.

A polgári iskola I. osztályába azon tanulók vétetnek fel, kik legalább 9 évesek és az elemi iskola 4. osztályát kielégítő sikerrel végezték, vagy felvételi vizsga által kimutatják, hogy a IV. osztály számára kiszabott tantárgyakban elegendő jártassággal bírnak.

A felső kereskedelmi iskola alsó osztályába azon tanulók vétetnek fel, kik a gymnasium, reál-, vagy polgári iskola alsó 4. osztályát legalább elégséges sikerrel végezték és azt bizonyítvánnyal igazolják. A középső és felső osztályba oly tanulók vétetnek fel, kik az alsó, illet. középső osztályt ugyanezen, vagy vele egyenlő fokú szakiskolán legalább elégséges sikerrel végezték.

Ugy a polgári, mint a felső kereskedelmi iskolába újonnan belépő tanulók születési és újraoltási bizonyítványt tartoznak felmutatni.

Születési bizonyítvány nélkül sem a polgári sem a felső kereskedelmi iskolába egy tanuló sem fog felvétetni

Javitó vizsgálatra bocsáttatnak:

a) az elemi iskolában azon tanulók, kik legfeljebb 2, a polg. iskolában azok, kik legfeljebb 3 tantárgyból kaptak elégtelen osztályzatot.

b) a felső kereskedelmi iskolában azon legfeljebb 2 tantárgyból bukott tanulók, kiket erre a tanári kar ítélete feljogosít, mely körülmény az iskolai bizonyítványban jelezve van.

Évi tandíj az elemi fiu- és leányiskolában:
helybeliek részére 24 frt., vidékiek részére 28 frt.

Tartalom.

	Oldal
I. Iskolaszék	2
II. Gellert és Lafontaine, írta: dr. Villányi Henrik	3
III. Jelentés a lefolyt 197-98-iki tanévről	17
IV. Tanintézetek jötevői	19
V. Könyvtár	24
Elemi iskola.	
VI. Tantestület	28
VII. Érdemsorozat	30
Polgári iskola.	
VIII. Tantestület.	44
IX. Tanterv.	45
X. Érdemsorozat.	55
Felső kereskedelmi iskola.	
XI. Tanári kar	60
XII. Tanterv	62
XIII. Az 1897-98-ik tanévben használt tankönyvek	77
XIV. Kivonat a nagykanizsai felső ker. iskola szervezeti szabályzatából	79
XV. Fegyelmi szabályok	82
XVI. Önképző-kör	86
XVII. Érdemsorozat	89
XVIII. Jelentés az 1897-98-iki tanév végén tartott érettségi vizsgálatról	93
XIX. Az 1896-97-iki tanévben végzett tanulók alkalmazási helye	98
XX. Statisztikai táblázatok	100
XXI. A nagykanizsai izraelita hitközség hittani intézményei	102
XXII. Értesítés a jövő tanévré	109

